Fernand Lequenne

Anton de Padova

Viaţa şi secretul său

Fernand Lequenne

Anton de Padova

(1195-1231)

Viaţa şi secretul său

Traducere: Mihaela Voicu

Arhiepiscopia Romano-Catolică
de Bucureşti

CUM SE EXPLICĂ O ASEMENEA POPULARITATE?

De ce, sfinte Antoane, dintre toţi sfinţii cunoscuţi din Occidentul creştin, tu eşti invocat cu deosebire, atît în cazuri disperate cît şi în situaţii copilăreşti?

Cum de se face că eşti unul dintre sfinţii la care aleargă lumea întreagă, chiar şi în China, în Japonia, în Africa, în ţările Islamului, ori în India?

De ce oare eşti cu mult mai cunoscut şi invocat decît părintele tău spiritual, Francisc de Assisi sau decît mulţi dintre sfinţii de pe la noi?

Minunile săvîrşite pentru cei bolnavi, săraci şi smeriţi, îndată după moartea ta, glasul Bisericii care, foarte curînd, (după abia unsprezece luni) te-a numărat printre sfinţii săi, devoţiunea spontană şi universală pe care ai trezit-o în suflete de-a lungul veacurilor, prezenţa ta caldă şi liniştitoare te-au înconjurat cu un nimb de legendă care a făcut, poate, să pălească, în parte, imaginea ta de teolog predicator, de "învăţător al evangheliei", ce-şi afla în Biblie şi rugăciune ştiinţa sfinţilor.

Padova ţi-a închinat un sanctuar minunat, la care şi-a adus contribuţia arta din toate timpurile. Astăzi, în acest sanctuar şi în întreaga lume, fraţi de-ai tăi, la fel ca tine fii spirituali ai sfîntului Francisc de Assisi, se străduiesc să-ţi studieze scrierile, pentru a descoperi comoara tainică a ştiinţei şi a sfinţeniei tale. Au vrut chiar să verifice, ajutaţi de alţi învăţaţi, dacă rămăşiţele tale pămînteşti - relicvele tale - se află într-adevăr sub lespedea de

marmură verde care-ţi acoperă mormîntul. Astfel sporeşte încrederea noastră, şi întreaga Biserică, împreună cu păstorii ei şi în frunte cu Sfîntul Părinte Papa - Ioan Paul al II-lea a vizitat bazilica ta în septembrie 1982 -, te venerează şi se roagă ţie.

Fraţii tăi franciscani doresc să răspîndească mesajul tău, prin imagine şi cuvînt, milioanelor de prieteni ai tăi, din toate ţările şi limbile.

Iată acum din nou povestea atît de evanghelică a vieţii tale. Am îmbogăţit-o cu informaţii istorice direct de la sursă, ceea ce îi sporeşte credibilitatea[1]. Să ne ajute Dumnezeu pe noi, bărbaţi şi femei de azi, să pătrundem taina adîncă a vieţii tale! Deie Domnul să fii mai bine cunoscut şi astfel, prin tine şi prin noi, Dumnezeul lui Isus Cristos să fie iubit şi chemat pe întreg pămîntul!

Fr. Valentin Strappazzon, OFM Conv.
Director al *Mesagerului Sfîntului Anton*

[1] Se cuvine, într-adevăr, să remarcăm mulţimea minunilor atribuite sfîntului Anton. Nu trebuie luate toate ca literă de evanghelie, deoarce, adesea, se atribuie unor personalităţi simpatice, faptele extraordinare care aparţin altora; sau, de bună credinţă, aceleaşi fapte sînt exagerate. Cititorul se va strădui aşadar să perceapă, dincolo de aspectul uneori spectaculos, mesajul de convertire şi de încurajare, cuprins întotdeauna în aceste fapte atunci cînd originea lor este cu adevărat dumnezeiască.

Partea întîi

FERNANDO

Naşterea la Lisabona

În primul rînd nu-l chema Anton, ci Fernando. Şi nu era din Padova. Cel puţin la început. Ba era chiar născut departe de Padova. Cum nu se putea mai departe în Europa din vremea aceea: la Lisabona, tocmai la capătul pămîntului; lîngă oceanul despre care geografii spuneau că, dincolo de misterioasa insulă a Atlantilor, Pămîntul (pe care-l credeau plat şi sprijinit pe stîlpi) se prăvălea deodată în genunile cosmice. Lisabona, aşezată în golful încîntător numit Mare de Pai, la vărsarea fluviului Tago. Oraş atît de bun în toate încît legenda spune că pînă şi Ulise, îndrăzneţul călător, n-a putut merge mai departe şi a întemeiat aici portul Lisabona, Ulise-buna.

Anul naşterii? Pentru cei mai mulţi, 1195. De ce această lipsă de precizie? Pe atunci nu exista stare civilă, ci doar acte de botez, de cununie şi de deces, păstrate (mai bine sau mai rău) de paroh; după cîţiva ani, acestea se pierdeau sau se distrugeau: nu oricine avea vocaţie de istoric. Astfel, în ceea ce priveşte data naşterii, cam pentru toţi sfinţii din evul mediu domneşte imprecizia. Aşa bunăoară în cazul sfîntului Francisc, născut aproximativ cu zece ani mai devreme, unii susţin 1181, alţii 1182.

Vor mai trece trei secole pînă să se ştie ce se află dincolo de Lisabona, de partea cealaltă a mării nesfîrşite. Caravelele lui

Cristofor Columb vor porni din Spania, de la Palos, la cîteva leghe mai spre sud. Căci Lisabona se află în sudul Portugaliei încastrată în Spania. Şi totuşi, strîmtoarea Ceuta şi Marocul nu sînt departe. Şi nu sînt cincizeci de ani de cînd, prin lupte eroice, Portugalia s-a eliberat pe de-a-ntregul de mauri. Cît despre Spania, n-a scuturat cu totul jugul păgîn: imperiul mahomedan (arabi şi turci) rămîne încă ameninţător, colosal, la numai cîteva leghe depărtare, în întreaga Africă ce se deschide, necunoscută, pe distanţe nesfîrşite. Anton se naşte la frontiera unei lumi de temut.

Unii cronicari afirmă că, în orice caz, ziua naşterii sale a fost 15 august, ziua Ridicării cu trupul şi sufletul la cer, în slavă, înaintea lui Dumnezeu, a Celei pline de har: *Assumptio*. Ridicare glorioasă la cer afirmată pe atunci din nou de mari teologi: Richard şi Gauthier de Saint-Victor, Abélard, Pietro Damiani şi alţii. Cînd va veni timpul, o va afirma şi Anton însuşi...

Dar vă veţi întreba, poate, cum putem afirma cu certitudine ziua naşterii şi să nu cunoaştem precis anul? Evul mediu nu are o mentalitate istorică, ci una care vizează esenţialul. Pruncul a fost de altfel botezat în catedrala numită "Adormirea Maicii Domnului", catedrală frumoasă, cu creneluri de fortăreaţă, construită de îndată după eliberarea Lisabonei de sub mauri. Cristelniţa de botez există încă şi e, după cum lesne vă puteţi închipui, obiect de veneraţie!...

I s-a dat numele de FERNANDO.

Numele este de origine germano-celtică, nume drag cruciaţilor din nord care veniseră în cete bătăioase, cam cu şaizeci de ani în urmă, (sub conducerea lui Henric de Burgundia, prinţ capeţian, aliat al regelui Franţei şi tatăl lui Alfons, cel dintîi rege portughez), să ajute la eliberarea Portugaliei şi a Galiciei. Nume devenit pe atunci drag oricărui spaniol sau portughez (Hernandez, Fernando, Ferdinand) şi care înseamnă, reţineţi:

"*Cel ce luptă pentru pace*"!

Naşii, ba chiar şi părinţii nu ne sînt nici ei cunoscuţi. Nu se putea şti că micuţul avea să devină un sfînt. Despre părinţi, deabia dacă li se cunosc numele: Martino şi Maria-Tereza. Unii

cronicari au scris că cei doi erau simpli tîrgoveţi, alţii, dimpotrivă, afirmă că Martino se trăgea din cavalerii veniţi din Franţa să lupte pentru eliberarea ţării. Mulţi adaugă chiar că făcea parte din familia Bouillon, al cărei reprezentant cel mai vestit fusese Godefroy, conducătorul primei cruciade. Familia Bouillon, de fel din Lorena.

Poate că Martino se trăgea din oameni simpli sau poate din acei cavaleri foarte săraci, care-i însoţeau pe cei de neam şi le împrumutau uneori numele sau renumele. Oricum, numele de *Martin* este tot de origine germano-celtică. Soarta Portugaliei a fost să primească mereu valuri de oameni cu chipul palid veniţi din nord, pentru a-i amesteca cu cei cu pielea oacheşă, veniţi din sud. Să amintim doar cît de mult le-a plăcut vizigoţilor Portugalia. Dar, înaintea lor, romanilor, cartaginezilor şi, mai departe în timp, galicienilor, populaţie germano-celtică, a cărei deplasare masivă către Galicia şi Portugalia este cunoscută de arheologia modernă. Folclorul din aceste ţinuturi este celtic iar cuvîntul "Portugalia" înseamnă "Port al Galilor". Coasta este plină de porturi şi de rade cum sînt Lisabona sau Porto[2].

Important e însă că toate vechile cronici afirmă că părinţii lui erau "oameni drepţi, cu frica lui Dumnezeu".

Nu se cunoaşte nimic despre prima copilărie a lui Fernando, cu excepţia acestei "floricele" vrednică de sfîntul Francisc, şi afirmată de tradiţia populară. Sînt chiar încredinţat, Fernando, că ai trăit-o cu adevărat:

Într-o bună zi, urci împreună cu tatăl tău pe unul din dealurile ce împrejmuiesc Lisabona şi mergi către un cîmp de grîu, căci aşteptaţi recolta cu nerăbdare. Dar deodată, de pe cîmp, îşi ia zborul un stol de vrăbii prădalnice. Holdele s-au copt, dar nu vă veţi bucura de roada lor. Atunci tatăl Martino a spus:

"Pînă mă duc eu la fermă, goneşte-le. Fă-o pe sperietoarea cu

---

[2] Cuvîntul "Galicia" are aceeaşi origine. Cf. F. Lequenne, *Galicienii*, Fayard, 1961.

cît de multe gesturi şi larmă. Şi să nu mai văd urmă de vrabie!"

Ce copil ar rezista unui astfel de îndemn? Iar tu te potriveşti de minune la porunca tatei.

Dar, deodată, observi capela. Te întrebi: în faţa tabernacolului, străluceşte oare blînda lumină, Isus prezent? Cum să împaci această din urmă chemare cu ascultarea datorată tatălui?

Atunci le spui păsărilor:

"Hai, urmaţi-mă!"

Şi ele te urmează. Le conduci la hambarul gol, ele intră, iar tu închizi uşa binişor, apoi mergi să te rogi în capela al cărei tabernacol străluceşte, într-adevăr, în lumina blîndă.

Cînd Martino se întoarce, ia-i pe băiat şi pe vrăbii de unde nu-s. Nu i-a trebuit însă mult pînă să te găsească. V-aţi lămurit şi te duci să eliberezi păsărelele care nu vor uita uşor lecţia primită.

La urma urmelor, nu e cine ştie ce mare lucru să chemi vrăbiuţele şi să le închizi într-un hambar. Cunosc mulţi grădinari care ştiu să se facă ascultaţi şi urmaţi de păsări. E de ajuns, cînd le vorbeşti micuţelor zburătoare sau cînd mergi, sapi, plivesti sau greblezi, să nu te pripeşti cu gestul sau cuvîntul; să laşi păsărelele să ciugulească, dacă au chef. Copiij reuşesc încă şi mai uşor.

Tînărul Fernando

În curînd, părinţii îl trimit pe Fernando într-una din şcolile populare gratuite, răspîndite din ce în ce mai mult cam pretutindeni în spaţiul creştin, mai ales pe lîngă capitulul catedralelor; conciliile opriseră cu desăvîrşire pe clericii profesori să le ceară elevilor vreo plată.

Copilul nu s-a simţit deloc dezorientat în şcoala catedralei - acolo fusese doar botezat - mai ales că numai cîţiva paşi îl despărţeau de altarul Fecioarei preaslăvite, unde mergea adesea să se roage. Învăţa cu entuziasm să scrie, să citească, să socotească. La astea se mai adăuga ceva catehism, elemente de latină şi de muzică

pentru a cînta la ceremonii, căci, se pare, avea glas limpede şi puternic.

Închipuiţi-l aşa cum îl arată o pictură aflată încă în catedrală: mic cîntăreţ, purtînd o cruce de lemn, cu cotă albă şi cingătoare roşie.

Dar lîngă el, artistul a înfăţişat un diavol care-şi ia tălpăşiţa, cu coada între picioare. Ce-i cu diavolul acesta?

Cronicile ne spun, într-adevăr, că deşi Fernando era pe atunci un crin ce înfloreşte (*floridum lilium*), era, în acelaşi timp, un adolescent cu sînge fierbinte, cu o imaginaţie şi o sensibilitate atît de vii încît adesea se simţea arzînd "mai mult decît se cuvine". Autorul manuscrisului numit *Assidua* vorbeşte şi despre "prietenii săi trupeşti". Toate izvoarele subliniază darul său de a plăcea şi faptul că numeroşii lui prieteni nu se puteau lipsi de prezenţa lui. La fel ca în cazul micii Tereza de Lisieux, cu care se aseamănă în multe privinţe, era numai veselie şi voie bună.

Dar Lisabona nu e Lisieux. Lisabona, cea atît de bună în toate, care a ştiut să-l reţină chiar şi pe blazatul Ulise. Golful cu ape liniştite, irizate de reflexe aurii: Marea de Pai; mulţimea catargelor, a pînzelor; briza domoală dinspre Oceanul Atlanţilor; corăbiile care pleacă, cele care sosesc din toate colţurile lumii, cu pasagerii şi încărcătura lor ciudată; legendele, "mirodeniile" lor, în toate sensurile cuvîntului, care se răspîndesc prin oraş. Oraşul cu străduţe care urcă spre coline, spre livezile de portocali şi spre mărăcinişuri; palatele mari şi mici, cu tainicele lor curţi interioare. Şi mai cu seamă fetele cu fuste încreţite şi corsaje roşii ca para.

În aceste ţinuturi de miazăzi, copiii se maturizează mai devreme, de pe la 12 ani, vîrstă considerată critică. Crinul alb (*lilium candidum*) gata să se deschidă: observîndu-i părţile componente, prea mari, prea bătătoare la ochi, botanistul se întreabă de ce oare această floare este considerată a fi emblema purităţii. Dar crinul se înalţă deopotrivă drept, mîndru, puternic pe tulpina şi pe nevinovăţia sa. Nu-i firav. Ar trebui să ne eliberăm şi noi de o prejudecată, să nu mai credem că nevinovăţia e doar neştiinţă, slăbiciune care nu se cunoaşte pe sine; că ar fi lipsită

de o putere de temut, de o redutabilă experienţă intuitivă numită tocmai inima, conştiinţa dreaptă. Crinul, emblemă a verticalităţii neşovăitoare, pe drept cuvînt emblemă regească. Or Fernando, la rîndul său, nu-i lipsit de trup. Şi nici scutit de păcatul strămoşesc.

Cu cîţiva ani înainte, departe de aici, în cetatea italiană şi prea bogată pe nume Assisi, un anume Francisc scăpase ca prin urechile acului de viaţa dezordonată şi petrecăreaţă dusă de o ceată de cheflii care-i trezeau pe preacinstiţii burghezi în miez de noapte. Deodată, cuprins de ruşine, acel Francisc s-a retras din lume.

Va cunoaşte Fernando aceleaşi rătăciri?

Reacţia de fugă în faţa unor privelişti prea brutale, a unor solicitări prea puternice se întîlneşte adesea la toţi tinerii (deşi, bineînţeles, ei nu vor recunoaşte niciodată). In ciuda tensiunii interne, chiar din pricina ispitei, se declanşează o reacţie de apărare ca şi cum tînărul ar fi "consacrat curăţiei". Sufletul autentic, "adevărata virtute" a persoanei, reacţionează din străfundul esenţei sale.

Astfel, se spune că Fernando a trebuit să facă faţă "avansurilor îndrăzneţe venite din partea unei slujnice uşuratice".

Cum a ieşit din încurcătură? Nu se ştie. Dar luaţi aminte la cele ce urmează.

Într-o zi, se ruga din nou înaintea altarului frumoasei catedrale, ridicat în cinstea Fecioarei Preacurate. Domneşte un întuneric blînd, suavă mireasmă a florilor, linişte adîncă în faţa luminiţei din sanctuar...

Dar deodată întunericul creşte. Lumina candelei a pălit. Noapte neagră! Din toate ungherele imensului templu se aud mîrîituri surde, apoi strigăte sălbatice. Fernando vrea să o ia la fugă, i iasă afară, în lumina soarelui, unde-i atît de bine să se îmbete de jocuri şi de plăceri alături de prietenii săi. Prea stă toată ziua în biserica asta întunecată şi neprietenoasă. N-are dreptul să-şi trăiască şi el tinereţea la fel ca toţi ceilalţi?

Tremură din tot trupul. Din beznă se iscă tot felul de arătări. Trebuie să se smulgă de pe lespedea rece unde stă îngenuncheat.

Dintr-o dată, din adîncul sufletului, face un singur gest: din

toate puterile apasă piatra cu degetul, trasează semnul crucii: Tatăl, Fiul, Duhul Sfînt. Şi *Amin*, ceea ce înseamnă: mai presus de toate, facă-se voia Domnului!

Şi, de îndată, blînda lumină apare iar. Diavolul negru a luat-o la fugă, aşa cum ni-l înfăţişează pictura catedralei.

Astăzi, se pare, pe treptele ce urcă la altar, se mai zăreşte încă semnul crucii săpat în marmură de degetul tînărului Fernando.

O cronică povesteşte că demonul luase înfăţişarea unui cîine. Alta spune că ar fi luat chipul unei evreice cu ochi de foc.

Şi, bineînţeles, cît de puternică trebuie să fi fost ispita, şi cît de mare forţa lui Fernando (căpătată prin har) de vreme ce a săpat semnul crucii în piatră! Cel puţin acesta pare a fi sensul legendei, dacă putem vorbi despre o legendă.

Iată şi un alt episod păstrat de tradiţia populară şi de o pictură pe ceramică, ce împodobeşte capela unde a fost botezat Fernando: este vorba de întîlnirea cu o tînără (după alte versiuni, cu o bătrînă). Tînăra poartă pe cap un ulcior cu apă, după obiceiul portughez. Se opreşte în faţa lui Fernando. Ulciorul cade, se sparge. Tînăra plînge. Tînărul Fernando adună cioburile, le pune unul lîngă altul ş., deodată, vasul e ca şi nou.

Cine poate şti dacă nu e vorba tot despre "slujnica uşuratică ce făcea avansuri îndrăzneţe"? Şi prin ce minune de gingăşie sau de iubire, Fernando a ştiut să-i şteargă lacrimile şi să cureţe ulciorul unui suflet?

Fernando, al cărui nume înseamnă "Cel care luptă pentru pace şi pentru blîndeţe", cu preţul căror jertfe ţi-ai păstrat sufletul neîntinat! Vei deveni într-adevăr crinul mîndru şi gingaş pe care-l ţii în mînă, aşa cum te arată pictorii.

La Canonicii regulari

Sîntem în ianuarie 1210. Fernando a trecut de 15 ani.

Ar voi să studieze mai departe, dar şi mai puternică e dorinţa unei vieţi contemplative. Chiar la vîrsta asta! La fel cu mica

Tereza de Lisieux.

Cea mai bună soluţie (îmbrăţişată cu bucurie şi de preoţii catedralei): va intra în ordinul canonicilor regulari care predau la Sfîntul Vincenţiu-de-Fora.

Sfîntul Vincenţiu-de-Fora se află în afara Lisabonei: "*extra urbis Ulysbonae muros*", după cum precizează un cronicar. Mănăstirea închinată sfîntului Vincenţiu de Saragosa, martir la Valencia, în timpul persecuţiilor împăratului Diocleţian, şi patron al Portugaliei, a fost întemeiată de Alfons I, în timpul lungului asediu care a dus la eliberarea Lisabonei de sub stăpînirea maură. Filială a celebrei mănăstiri închinate Sfintei Cruci, de la Coimbra. Pe vremea aceea, erau numiţi canonici (*canonicus*) clericii afectaţi slujirii unei anumite biserici şi care urmau o regulă monahală. La al doilea conciliu din Lateran (1135), Papa Inocenţiu al II-lea orînduise ca aceşti clerici să urmeze regula sfîntului Augustin: de aici denumirea de canonici regulari - adică adevăraţi călugări.

Trăiau în comunitate, păstrau momente de tăcere, vegheau, posteau. Liturgia orelor îi aduna pe toţi în biserică de şapte ori pe zi. Dar aceşti călugări nu erau doar contemplativi: constituţia lor stipula de asemenea că, pentru a-şi trăi mai bine viaţa contemplativă, trebuiau să se îndeletnicească cu studiul şi cu munca manuală. În sfîrşit, li se amintea mereu că , înainte de toate, vocaţia lor era mîntuirea sufletelor din parohiile de care erau răspunzători.

Fericit, însoţit de părinţi, Fernando bate la poarta masivă a mănăstirii. Va îmbrăca haina albă a novicilor augustinieni.

Se dedică de îndată studiului ştiinţelor sacre; mai cu seamă teologiei, "regină" a ştiinţelor, ştiinţă a tainelor celor mai adînci. "Teologia, va scrie mai tîrziu, cîntare veşnic nouă, ale cărei dulci melodii bucură cerul şi mîngîie pămîntul!"

Sub îndrumarea augustinienilor întreprinde imense peripluri în cele două Testamente. Memoria sa excelentă uimeşte. Reţine totul. Fără încetare, face apropieri între texte, luminîndu-le reciproc. Sens literal, sens alegoric, sens mistic, după modelul sfîntului Augustin, marele sfînt al vieţii lăuntrice. Într-o bună zi, vorbele

sale vor fi atît de adînci şi de bogate, atît de rodnice, încît cei mai învăţaţi dintre eretici, cunoscători ai tuturor subtilităţilor intelectuale, nu vor avea de ales decît fuga văzînd puterea cuvîntului său.

Dar nu lăsa deoparte nici ştiinţele naturii, aşa cum se predau în vremea sa, lecţii practice la cîmp sau în grădină. Predicile sale cuprind o bogăţie de observaţii pitoreşti oferite din belşug de flori, păsări, animale de tot felul. Ţăranii îl vor lua uneori drept unul de-al lor.

Mănăstirea Sfîntul Vincenţiu de Flora pune cea dintîi pecete pe personalitatea sa, în multe privinţe diferită de aceea a viitorului său maestru, Francisc de Assisi.

Dar "prietenii trupeşti" ai tînărului student se ţin scai de el. Sfîntul Vincenţiu nu-i decît la o aruncătură de băţ de Lisabona.

În cele din urmă vor înţelege sensul hotărîrii sale. Un cronicar scria: "Se lasă pătruns de rîvna care-i înflăcărează inima. Atunci nu mai doreşte decît să ducă un trai şi mai aspru, în adîncă reculegere".

Inima lui arzătoare îşi însuseşte cuvîntul profetului Isaia, pe care veacul de mijloc îl traduce atît de emoţionant:

"Singurătatea naşte o tresăltare nouă. Pustiul e plin de flori de crini şi de narcise..." udate de roua lui Dumnezeu.

Prietenii încep să se îngrijoreze, îşi înteţesc vizitele. Cît despre părinţi? Atunci, se pare, moare mama lui. În biserica Sfîntul Vincenţiu se poate vedea pînă azi (în capela dedicată fiului) o piatră funerară purtînd inscripţia latină: *Aici odihneşte mama sfîntului Anton.*

Fernando suferă.

Multe veacuri mai tîrziu, la Lisieux, foarte tînăra Tereza (de-abia împlinise 16 ani) va intra ca novice la Carmelite. Mama ei murise deja. Bătrînul ei tată nu s-a împotrivit nici o clipă la plecarea fiicei care-i era cea mai dragă. Cu faţa scăldată în lacrimi, a însoţit-o el însuşi pînă la poartă. La puţin timp după aceea, atins de o cumplită paralizie, nu-şi va putea avea fiica la căpătîi măcar pentru o clipă. Cu toate acestea va merge spre moarte binecuvîntînd Cerul. Astăzi ştim că agonia părintelui a

crucificat-o pe Tereza zi de zi, ea care-şi iubea "bunul tătic", aşa cum îl numea, mai presus de orice altă făptură pămîntească!

A trecut un an. Începe altul.

Fernando a pronunţat primele voturi. Cît se simte încă de slab! Inima îşi are propriile cerinţe, şi prietenii nu se dau bătuţi. Duşmanul cunoaşte punctele slabe ale firii omeneşti şi-şi joacă rolul: fără s-o ştie, împlineşte voinţa lui Dumnezeu. *Vita Prima* sau *Anonyma* relatează:

"Fernando s-a hotărît să-şi părăsească pămîntul natal, pentru a îndepărta toate prilejurile care încercau să-l abată de la slujirea lui Dumnezeu, şi pe care nu le putea îndepărta decît cu greu".

Îşi imploră superiorul: să i se îngăduie să se retragă în taină, departe de Lisabona. Nu cere decît să fie cel din urmă.

"Numai Dumnezeu e stînca mea şi mîntuirea mea,
cetate întărită şi nu mă mai clatin" (Psalmul 62, 3).
"Du-mă pe stînca pe care n-o pot ajunge
căci este prea înaltă pentru mine" (Psalmul 61, 2).

N-a împlinit 18 ani.

La Coimbra

Tînărul călugăr este trimis la Coimbra, la 190 km nord de Lisabona, în mănăstirea Sfînta Cruce, aparţinînd tot călugărilor augustinieni.

Regiunea, mai aspră, se deosebeşte mult de cea din jurul Lisabonei. Oraşul se înalţă destul de departe de mare, pe contraforţii Sierrei Levrao, cetate vizigotă aşezată pe locul unei fortificaţii celtice (Coimbrage). Prin apropiere curge fluviul Mondego, mai est şi un pod foarte frumos, dar deloc asemănător cu Marea de Pai. În împrejurimi, întîlneşti la tot pasul plantaţii de măslini şi, mai la vale, pîlcuri de portocali îşi răspîndesc mireasma.

La Coimbra se întîlnesc cele mai vechi amintiri legate de eliberarea Portugaliei şi de cavalerii portughezi. Aici au sosit, coborînd din munţii Galiciei şi Asturiei unde se ascundeau, cei dintîi elibe-

ratori care, ajutaţi de cavalerii francezi şi ai întregii creştinătăţi, i-au alungat pe cotropitorii mauri. La Coimbra, primise investitura renumitul Rodriguez de Bivar, Cidul Campeador, mare senior şi şef de bandă deopotrivă. Coimbra a fost apoi oraşul preferat al bătrînului Alfons I, care întemeiase mănăstirea Sfintei Cruci înainte de eliberarea Lisabonei şi deci înainte de a întemeia mănăstirea Sfîntul Vincenţiu, de unde venea fratele Fernando. Cetatea se mîndrea cu cinstea de a adăposti între zidurile ei mormîntul şi rămăşiţele pămînteşti ale acestui rege, întemeietor al monarhiei portugheze, precum şi rămăşiţele pămînteşti ale sfîntului Vincenţiu de Saragosa, ilustrul martir, patron al Portugaliei şi al Spaniei.

Mănăstirea Sfînta Cruce, minune arhitectonică, şi-a păstrat pînă azi chiostrul, vastă grădină interioară împrejmuită de coloane, unde arta maură şi cea creştină se îmbină spre bucuria ochilor. Dantelăria delicată contrastează cu masivitatea clădirilor şi a bisericii, ale cărei ziduri crenelate o fac să semene mai degrabă cu o citadelă. Contrast cu atît mai emoţionant cu cît, în mijlocul grădinii, în straturile de flori, printre ierburile medicinale, se deschid nenumăraţi mîndri trandafiri de Mossul, primii care au fost aduşi în ţările creştine.

Mănăstirea, reşedinţă a Superiorului General al ordinului, adăpostea vreo sută de călugări, avînd aceleaşi îndeletniciri ca şi la Sfîntul Vincenţiu de Flora, doar atît că biblioteca era aici mai bogată, iar profesorii cu mult mai învăţaţi.

Datorită acestei mănăstiri, va fi întemeiată, către sfîrşitul secolului, în 1292, Universitatea care avea să devină una din cele mai renumite din acel timp.

Coimbra fiind reşedinţă a curţii regale, călugării erau adesea martori în biserica lor, la ceremonii fastuoase.

Prea adesea chiar.

Fratele Fernando însă ocupă o poziţie neînsemnată: era portar. Deranjat fără încetare, dă informaţii vizitatorilor, îi conduce prin mănăstirea imensă. Este împiedicat să asiste la oficiile cele mai solemne, dar totuşi îşi binecuvîntează funcţiile care, în orice clipă, îl pun în legătură cu fraţii săi. Tot ce intră sau iese din

mănăstire trece parcă prin mîinile, prin inima lui.

Învaţă să-şi continue meditaţia păstrînd în priviri o lumină pentru cel ce intră sau iese, sau pe care îl conduce, cam aşa cum ni se întîmplă tuturor atunci cînd, în căminele noastre, copiii vin să ne tulbure în fiece clipă. Totul e har!

Asistă la oficiul divin cu "dorinţa sufletului". Cei ce au fost lipsiţi multă vreme de liturghie pot înţelege ce înseamnă această dorinţă. Cînd sună clopotul frumoasei biserici vestind prefacerea ostiei, fratele Fernando îngenunchează în ghereta lui sau oriunde s-ar afla. Treptat-treptat, după cum ne spun cronicarii, zidurile "cad" înaintea lui. Urmăreşte textele, cîntările. *Este* în capelă. I se întîmplă uneori să povestească din nebăgare de seamă cîte un amănunt ce nu putea fi cunoscut decît de cei care fuseseră cu adevărat prezenţi la slujbă.

Într-o zi, însoţind un oaspete, tînărul frate Fernando a îngenuncheat în momentul prefacerii pe pietrele din grădină, iar oaspetele, uimit, a văzut cum zidurile groase ale bisericii fortificate se deschideau la fel de uşor ca petalele de trandafiri. Şi au putut contempla, amîndoi, ostia din mîna preotului.

Noaptea tîrziu sau cu primii zori, veghează asemeni fecioarei înţelepte.

O veche antifonă franciscană i se potriveşte de minune:

"Cu dragostea înflăcărată care-l cuprindea,
din zori te căuta pe tine, Doamne,
Izvorul nesecat!"

Poate în răstimpul îndelungilor sale ceasuri de veghe, ca portar, a reuşit, departe de bibliotecă, lipsit de cărţi, să-şi antreneze memoria, să asimileze total puţinul pe care putea să-l citească. Totul căpăta preţ în ochii lui. Aşa după cum va recunoaşte mai tîrziu, studiul filosofiei şi al teologiei necesită numeroase pauze pe care le poţi avea plimbîndu-te (pe cîmpuri, în grădină sau în curtea mănăstirilor) sau întrerupînd studiul prin activitate manuală.

"Punea o deosebită rîvnă, după cum relatează *Vita Prima*, în cultivarea inteligenţei şi în formarea gîndirii cu ajutorul

meditaţiei. Citea zi şi noapte Scriptura, după cum i-o îngăduia programul."

De aceea n-a rămas mult timp novice. În schimb, tînărul călugăr avea să rămînă la mănăstirea din Coimbra timp de vreo zece ani.

Din această perioadă a început, fără îndoială, să-şi noteze observaţiile despre "*Concordanţele morale din Biblie*".

Cu extrema încîntare pe care o cunoaştem astăzi noi, catolicii, atunci cînd constatăm în ce măsură Vechiul Testament îl prefigurează pe cel Nou, şi cum Isus vestise deja esenţialul, chiar şi în ceea ce priveşte Patima sa, tînărul călugăr descoperă noi concordanţe. Îşi dă seama de importanţa lor deosebită pentru teologia dogmatică - lucru deosebit de necesar în acea epocă de erezii: ereticii, cunoscînd insuficient bogăţia Revelaţiei, au adesea slăbiciunea trufaşă de a se opri asupra unui detaliu atrăgător, de a-l amplifica, astfel încît, ceea ce cîştigă pe de o parte prin aprofundarea explicaţiilor, pierd, pe de alta, împiedicîndu-se în mulţimea contradicţiilor. Procedînd astfel, sărăcesc foarte serios Adevărurile sfinte.

Dar concordanţele aflate de fratele Fernando erau importante şi pentru morala practică, pentru viaţa de zi cu zi. Tînărul călugăr se va specializa în acest domeniu şi, de aici îi va veni, într-o bună zi, puterea deosebită. În această privinţă era "franciscan cu inima", fără s-o ştie!

Albigenzii

Nu poate rămîne însă nepăsător faţă de ceea ce se petrecea atunci în lume. Arareori evenimentele vor avea atîta greutate pentru istoria universală, pentru istoria, adesea nevăzută, a inimii şi a minţii.

Inocenţiu al III-lea, marele papă energic şi plin de credinţă, încercase (ca, mai apoi, succesorii săi) să pună capăt unui scandal insuportabil pentru creştinii din vremea aceea: după ce, în urma

primei cruciade, Locurile Sfinte fuseseră smulse necredincioşilor, căzuseră din nou în mîinile turcilor, un secol mai tîrziu (1187). Fernando mergea pe 9 ani cînd Inocenţiu al III-lea îndemnase creştinătatea să pornească într-o nouă cruciadă, a patra, între 1202-1204. Ruşinoasă cruciadă! Neguţătorii Veneţiei, mînaţi de interes, şi prinţul Alexie, fiu al împăratului Constantinopolului, alungat de pe tron cu cîţiva ani înainte, deturnaseră pur şi simplu oastea cavalerilor, îndreptînd-o către prea bogata cetate din strîmtoarea Bosforului. Excomunicarea veneţienilor de către papă, ameninţarea cruciaţilor cu excomunicarea, eforturile diplomatice, toate au fost zadarnice. A biruit ispita bogăţiei şi a puterii. Constantinopole, a doua capitală a creştinătăţii, a fost luată cu asalt, jefuită, înecată în sînge de către... cavalerii Crucii! Aceste brute şi-au împărţit apoi pămînturile Imperiului. De bună seamă, de Locurile Sfinte nici n-a mai fost vorba. Inocenţiu al III-lea era să moară de mînie şi de durere.

Multe se schimbaseră faţă de vremurile eroice ale lui Godefroy de Bouillon! În plus, legăturile cu Orientul au permis o pătrundere mai accelerată către Europa a tot felul de noutăţi, uneori din cele mai rele, şi a celor mai diverse erezii. Cea mai importantă dintre ele era erezia catară, care se răspîndise o dată cu primele cruciade din secolul al XII-lea şi ajunsese pînă în Franţa, întinzîndu-se mai cu seamă în sud, între Pau , Toulouse şi Béziers. Începea să ameninţe şi Spania, regatul Aragonului şi comitatul Barcelonei.

Cinstiţii călugări de la Coimbra ştiau despre ea, în primul rînd, că era un fel de maniheism, erezie care tot renăştea, sub diferite forme, şi împotriva căreia sfîntul Augustin, inspirator al regulei monastice de la Coimbra şi cel mai mare învăţător al Bisericii latine, se luptase cu atîta rîvnă prin predicile şi prin amplele şi energicele sale scrieri. El însuşi, în tinereţe, fusese maniheean!

Căci această erezie îi corupea adesea pe cei mai buni: cei care sufereau văzînd triumful aparent al răului din lume şi încercau să-l explice. Or tocmai, catarii susţineau că, de fapt, nu exista doar un singur Dumnezeu, ci doi, dumnezeul Răului şi cel al Binelui, aflîndu-se în conflict perpetuu. Bineînţeles, la plinirea timpurilor,

dumnezeul Binelui avea să biruie definitiv, dar pînă atunci, dumnezeul Răului era învingător în virtutea unei puteri pozitive. El crease lumea (cel puţin în cea mai mare parte). Unele secte îl identificau pe acest zeu al Răului cu Satana (Satanael), considerat ca Fiu mai mare al lui Dumnezeu. În acest conflict, sufletul omenesc, întemniţat de zeul Răului în trupul de carne, îşi pierduse orice libertate şi responsabilitate. Pînă la victoria dumnezeului Binelui, o singură posibilitate de salvare: practicarea unei asceze totale, asemenea îngerilor, descotorosirea de acest trup de carne de origine diabolică şi care osîndeşte mereu la reîncarnări succesive, cu toate suferinţele lor. Bineînţeles, Cristos, nu se putuse întrupa în această carne satanică. Răstignirea lui nu fusese decît o aparenţă, iar Isus înviat doar o arătare. Numai Duhul, desprins de lume, avea însemnătate. Cît despre Iahve, Dumnezeul Vechiului Testament, era de-ajuns să citeşti Biblia ca să-ţi dai seama că el nu era nicidecum Bunul Dumnezeu, ci dumnezeul Răului...

Cînd citea despre toate acestea, Fernando se înfiora în sufletul său. Cum rămînea atunci cu taina Întrupării? Conform teoriilor catare, crucea, suferinţa, nu mai aveau sens răscumpărător, nu mai aveau sens deloc.

Fireşte, pesimismul zdrobitor al acestor doctrine era pe deplin justificat de evenimentele istoriei vizibile. Era vorba, după cum tînărul călugăr îşi dădea foarte bine seama, de veşnicul refugiu în angelism (erezie care ridică iarăşi capul şi începe din nou să ne ispitească pe noi, oameni ai secolului XX, pe cei mai buni dintre noi).

Ereticii erau numiţi *ţesători* sau *oameni buni*, datorită originii lor modeste, de pelerini sau *bogomili* (de la unele secte bulgare) dar, mai ales, *catari* deoarece urmăreau puritatea absolută a îngerilor: din grecescul *catharos*, adică pur. Asemenea protestanţilor de mai tîrziu, respingeau orice ierarhie religioasă. Aveau, din păcate, multă dreptate să denunţe pofta de bogăţie, desfrînarea, *simonia* (de la numele vrăjitorului Simon care voia să facă negoţ cu cele sfinte) celor mai mulţi dintre slujitorii bisericii, fie şi călugări. Imensa operă reformatoare a sfîntului Bernard în rînduri-

le călugărilor nu fusese de durată. Nici chiar succesorii săi de la Cîteaux sau de la Clairvaux nu fuseseră în stare să menţină disciplina monastică.

Mai grav era că, credincioşi numelui lor, catarii duceau o viaţă umilă şi săracă, asemenea apostolilor ale căror scrieri le revendicau (ale lui Paul şi Ioan). Astfel, se bucurau de simpatia poporului. Noi adepţi, dornici să trăiască o viaţă de sfinţenie, îngroşeau rîndurile lor. Erezia s-a răspîndit foarte repede şi a prins rădăcini mai ales în regiunea Languedoc din sudul Franţei, unde clerul, care ducea asemenea marilor seniori o viaţă "de curte", era în special discreditat. Contele de Foix, vicontele de Béziers au îmbrăţişat erezia. Pînă şi contele de Toulouse, puternicul Raymond al VI-lea, se declarase protector al catarilor, ai căror reprezentanţi, îmbrăcaţi în negru şi încinşi cu o cingătoare de piele, puteau fi văzuţi pe drumuri, prin sate, ba chiar prin oraşe, unde predicau nestingheriţi.

Papa şi-a trimis legaţi, dar aceştia s-au lovit de Raymond al VI-lea. Tot ce s-a obţinut, începînd din 1204, a fost încuviinţarea *oamenilor buni* de a susţine dezbateri în contradictoriu cu catolicii. Fără alt rezultat, de altfel, decît de a dovedi, pe de o parte, priceperea ereticilor în cunoaşterea Scripturilor şi ignoranţa adversarilor lor, iar, pe de altă parte, autoritatea morală a catarilor.

De la o vreme, se vorbeşte însă despre un călugăr spaniol, Dominic de Guzman, care începe să le predice ereticilor cu blîndeţe, lăsînd de-o parte orice fast. Străbate ţinutul Languedoc cu picioarele goale, înveşmîntat în rasă albă, trăind din pomeni, primind noi predicatori voluntari din cei întîlniţi în drumurile sale, cu singura condiţie ca aceştia să-i accepte regula de viaţă. E un adevărat sfînt. Papa însuşi încurajează acest ordin religios.

Rezultatele rămîn totuşi derizorii. Singurul rezultat, dar de o însemnătate capitală pentru viitor, este apariţia unuia dintre primele ordine călugăreşti cerşetoare, cel al dominicanilor.

Atunci se declanşează cumplitul război numit "cruciada împotriva albigenzilor" (1208-1212). Ar fi avut loc acest război dacă un cavaler vasal al contelui Raymond al VI-lea de Toulouse nu l-ar fi asasinat, la Saint Gilles-sur-Rhône, pe legatul pontifical tocmai cînd acesta ridicase osînda excomunicării rostită de Inocenţiu al III-lea împotriva comitatului, cu preţul unor condiţii greu de acceptat, ce-i drept?

Într-un singur glas, lumea catolică îl învinuieşte pe Raymond. Pretutindeni este predicată cruciada împotriva ţinutului Languedoc şi a ereticilor. Nordul se năpusteşte asupra sudului bogat. Cruciaţii coboară pe valea Rhonului, se concentrează la Montpellier, de unde vor porni să asedieze oraşul Béziers. Béziers este cucerit; apoi întreaga populaţie este măcelărită, eretici şi buni catolici laolaltă. Unul din conducătorii cruciaţilor, pe nume Simon de Montfort, în cursul unui război interminabil purtat împotriva aşazişilor *faidits* (renegaţi) cucereşte rînd pe rînd Albi, Pamiers, alte castele; şi în sfîrşit Toulouse (1215), după ce zdrobise la Muret oastea regelui Aragonului, aliat cu Raymond al VI-lea. Pretutindeni se înalţă ruguri pe care vor pieri ereticii, ruguri care, în Spania, se vor chema, într-o zi, *auto da fe*, act de credinţă.

Se mai poate vorbi, în această situaţie, de dragostea pentru Dumnezeu şi pentru aproapele?

Veşti despre aceste evenimente ajung şi la Coimbra şi sînt primite în mod diferit. Într-adevăr, în Portugalia, la cincizeci de ani după războiul de eliberare de sub dominaţia maură, începea să se manifeste tendinţa către o viaţă uşoară şi lipsită de griji. Clerul nu ducea lipsă de nimic, mai ales la Coimbra. Pînă şi regele, uitînd de ajutorul primit cîndva din partea Romei şi bizuindu-se pe burghezia dornică de libertate, se ridica împotriva papalităţii.

Spania şi Portugalia trecuseră, ce-i drept, din nou prin clipe grele: maurii conduşi de arabii veniţi din Maroc, preluaseră din nou ofensiva. Dar fuseseră zdrobiţi în bătălia de la Las Navas de Tolosa (1212). Musulmanii nu-şi mai menţineau poziţiile decît în

sudul extrem al peninsulei.

Dar o dată ce primejdia trecuse, delăsarea s-a întins peste tot, cuprinzîndu-i şi pe călugări. Cronicarii ne spun că Fernando suferea văzînd această stare de lucruri. Va suferi pînă ce va afla că, în istoria nevăzută, se înfăptuia deja una din cele mai mari lucrări ale harului. Eveniment la care smeritul călugăr portughez va avea o contribuţie din cele mai însemnate.

Deocamdată însă, se vorbea de o nouă cruciadă, cea de-a cincea; sau a şasea dacă o punem la socoteală şi pe aceea împotriva albigenzilor. Sîntem în 1219.

Fernando preot

Fernando avea aproape 25 de ani.

Un manuscris datorat unuia din superiorii lui, păstrat mult timp la mănăstirea din Coimbra şi datînd, după unele mărturii, de prin 1220 sau 1222, astăzi pierdut, notează că, în vremea aceea tînărul călugăr era deja un om "într-adevăr vestit, plin de adîncă evlavie, împodobit cu mare ştiinţă, încununat cu merite slăvite".

Aceste din urmă cuvinte merită să fie reţinute. Ele se referă la trei fapte, care, în mod sigur, avuseseră deja loc, mai întemeiate decît se crede şi care se integrează în mod logic în această viaţă de om.

Într-o zi, pe cînd Fernando merge la infirmerie pentru a-i vizita şi a-i ajuta pe fraţii săi bolnavi, află că unul dintre ei suferă de crize a căror violenţă sordidă îi înspăimîntă pe cei din jur, şi pe care nimic nu le poate linişti.

Fernando începe să se roage şi vede printr-un fel de preştiinţă că aşa-zisul bolnav era, de fapt, posedat de diavol. Atunci îşi scoate pelerina de călugăr şi-l înveleşte pe bolnav cu ea.

La această atingere, povestesc cronicarii, nefericitul se zvîrcoleşte pradă unor convulsii şi mai îngrozitoare, dovadă că Fernando ghicise adevărul. Dar deodată, omul se linişteşte şi, în timp ce pacea i se aşterne pe chip, infirmeria este zguduită ca de cutremur şi se umple de un fum rău mirositor.

Acesta este primul fapt.

Gestul tînărului călugăr însoţit de manifestări satanice precise nu ne miră peste măsură astăzi. Îl putem înscrie în lunga listă de fapte supranaturale constatate fără putinţă de tăgadă în viaţa sfîntului Ioan Bosco, de pildă, a sfîntului preot din Ars, Ioan-Maria Vianney, sau a lui Padre Pio, printre alţii.

Al doilea fapt. A fost sfinţit preot către sfîrşitul perioadei sale de şedere la mănăstirea din Coimbra, cu dispensă specială, după cum subliniază majoritatea cronicarilor, înainte de a fi împlinit vîrsta minimă, fixată pe atunci la treizeci de ani.

"O, Doamne, Dumnezeul meu..." (Psalmul 62).

Poţi în sfîrşit să ţii în mîini potirul cu vinul ospăţului, Jertfa nepătată. Ai adesea în faţa ochilor ostia pe care o adorai de departe (şi, în credinţa ta, de atît de aproape!) pe cînd erai portar. O poţi atinge. Şi vorbeşti în taină, spunîndu-i cuvintele rostite de însuşi Cristos:

"Acesta este trupul meu, acesta este sîngele meu...".

Şi o frîngi, aşa cum Isus frînsese pîinea nedospită: prefigurare a cumplitei jertfe ce se pregătea.

Mîinile tale îndrăznesc să înalţe această Jertfă de Iubire pentru a o arăta fraţilor tăi adunaţi în biserică. Îndrăznesc s-o ofere Tatălui, Părinte şi Dumnezeu Atotputernic.

Dar asemenea sutaşului rosteşti:

"*Nu sînt vrednic să intri sub acoperămîntul meu*" (în inima mea, în trupul meu).

Căci îndrăzneşti să mănînci Jertfa altarului, să te uneşti cu preasfîntul Trup şi Sînge. Şi îndrăzneşti să oferi fraţilor tăi alte ostii, dar aceeaşi Jertfă, ca să mănînce şi ei, la rîndul lor...

Eşti preot pe vecie!

Francisc de Assisi

Al treilea fapt, relatat chiar de cronica mănăstirii franciscane din Assisi.

Într-o dimineaţă, pe cînd celebra liturghia, Fernando are o viziune. Vede, precum o stea strălucitoare, un suflet care urcă la cer

purtat de un nor de o lumină orbitoare. Îl recunoaşte. Este sufletul unuia dintre călugării franciscani care trăiau retraşi într-o sihăstrie din apropiere, numită Sfîntul Anton de Olivares. Tulburat, tînărul preot ştie că acel om a murit şi că se bucură de suprema fericire.

Dar de ce i s-a dat lui să aibă această viziune? Ce trebuie să înţeleagă?

Cu cîţiva ani în urmă (către 1218), doi din aceşti călugări numiţi *minoriţi* sosiseră la Coimbra avînd asupra lor o scrisoare de recomandare din partea papei, pentru a întemeia o mănăstire; erau primii doi franciscani trimişi de Francisc în Portugalia. Se numeau Zaharia şi Gautier. Înveşmîntaţi cu o rasă prăfuită şi peticită, încălţaţi cu sandale, cu picioarele umflate, cu faţa arsă de soare şi de vînt, încinşi cu o frînghie, aşa se înfăţişaseră înaintea episcopului din Coimbra; apoi înaintea regelui Alfons al II-lea şi a credincioasei regine Urraca. Faima lui Francisc de Assisi ajunsese deja pînă la această "margine a pămîntului". În 1215, la conciliul ecumenic de la Lateran convocat de Inocenţiu al III-lea cu scopul de a reforma clerul, episcopii şi abaţii portughezi avuseseră prilejul să-l vadă pe "Sărăcuţ", care fusese invitat şi participase la mai multe şedinţe. Papa voise să laude lucrarea franciscană care o completa în chip fericit pe aceea a sfîntului Dominic.

Dar cine era Francisc?

Francisc, pentru că tatăl său, Pietro Bernadone, neguţător bogat din Assisi, iubea Franţa unde afacerile îl chemau adesea. În Franţa, mai precis în Picardia, Bernardone o cunoscuse pe Ioana, care avea să-i fie soţie, şi mamă a sfîntului Francisc (Fernando era şi el de origine franceză prin tatăl său). La venirea pe lume a primului său născut, Pietro Bernardone ţinuse morţiş la acest nume.

În casa părintească, Francisc învăţase franceza şi italiana. După studii urmate cu bune rezultate, se străduia să se îmbogăţească şi el de pe urma negoţului cu postavuri. Dar mai presus de orice îi plăcea să se distreze, să devină regele tineretului neastîmpărat din oraşul său, după cum am văzut.

Într-o bună zi, intră în prăvălie un cerşetor şi-i cere pomană

în numele lui Cristos. Francisc îl goneşte fără să stea mult pe gînduri. Din ziua aceea, nu va mai avea odihnă pînă nu-l va afla pe sărman.

Atunci, un om sărac cu duhul, "prostănacul" oraşului, merge pe străzi înaintea lui, îi aşterne haina sub picioare şi strigă: "Pace şi Bine!" Francisc nu înţelegea. (După convertirea lui glasul acesta nu s-a mai făcut auzit.)

Apoi a venit războiul: Assisi, la fel ca şi alte cetăţi italiene, se răzvrătise împotriva seniorului său asupritor, un conte german, vasal al împăratului. Assisi a fost biruită, iar Francisc luat prizonier. În închisoare, a fost cuprins de o bucurie ciudată pe care a împărtăşit-o tovarăşilor săi de suferinţă. După ce a fost grav bolnav, a plecat pentru a deveni cavaler. Dar în visele sale auzea tot mai adesea glasuri care-l întrebau: "De ce oare îl părăseşti pe stăpîn pentru slugă?" Francisc a recunoscut chemarea lui Cristos şi s-a întors la Assisi, spre bucuria prietenilor. Au urmat apoi ospeţe. Dar el nu mai era acelaşi.

A urmat apoi întîlnirea cu leprosul. Carne vie din cap pînă în picioare. Îngrozitor la vedere. Francisc nu-şi poate stăpîni repulsia... Şi totuşi, descalecă, îi dă un galben cerşetorului şi-i sărută mîinile. Şi iată că, la rîndul lui, cerşetorul îl sărută şi el. Din nou, o uriaşă bucurie îi umple fiinţa.

Altădată, în timp ce se ruga în faţa crucifixului din bisericuţa San Damiano (azi, Sfînta Clara de Assisi), a auzit cum Răstignitul îi spune blînd: "Francisc, Casa mea stă să se prăbuşească, nu vezi? Du-te şi reclădeşte-o!" Lui Francisc nici nu-i trece prin minte că nu era vorba despre bisericuţa San Damiano, ci despre Biserica orînduită de Cristos pentru întreaga lume, Biserica cea mare care se prăbuşea...

Dar din tot ce povesteau fraţii de la Sfîntul Anton de Olivares, lui Fernando îi plăcea cel mai mult continuarea:

Întors acasă, Francisc ia un balot de stofă scumpă, o vinde şi-i dă banii parohului de la San Damiano, ca să repare bisericuţa. Dar cînd bătrînul Bernardone află ultima năstrunicie a lui Francisc, se înfurie cumplit. Mai ales văzîndu-şi fiul slăbit de privaţiunile pe

care şi le impune drept pocăinţă, în zdrenţe, ajuns de rîsul lumii. Îl închide.

Însă Francisc reuşeşte să scape şi se ascunde. Lui Pietro Bernardone nu-i mai rămîne decît un mijloc pentru a-l constrînge: să-l cheme la judecată în faţa singurei autorităţi de care părea să asculte: episcopul cetăţii. Şi iată-l în curînd în sala din palatul episcopal, înaintea episcopului. Pietro Bernardone este enervat, de fapt chiar disperat în adîncul sufletului. De ce Francisc al lui nu vrea să fie bogat? Primind bogăţia împreună cu puterea ce izvorăşte din ea, lumea întreagă i-ar sta la picioare!

Episcopul îl somează pe Francisc să înapoieze banii obţinuţi din vînzarea stofei:

"Nu doar banii, strigă Francisc rîzînd în hohote, dar chiar şi hainele! Din acest moment nu mai vreau să spun: tatăl meu, Pietro Bernardone, ci: Tatăl nostru din ceruri!"

Şi, cît ai clipi din ochi, se dezbracă, îi dă totul episcopului şi rămîne gol. Gol-goluţ.

Atunci, cu blîndeţe, episcopul îşi scoate mantia bogată şi, cu un gest demn de veacul de mijloc, îl acoperă pe noul *sărăcuţ*.

În lunile următoare, Francisc va ridica bisericuţa piatră cu piatră, fără nici un ban. Cerşeşte pietre pentru construcţie. O descoperă pe sfînta, strălucitoarea, bogată Doamnă Sărăcie. În felul lui, răspunde la chemarea adresată de Cristos tînărului bogat:

"*Dacă vrei să fii desăvîrşit, du-te şi vinde tot ce ai şi împarte la săraci. Şi vei avea o comoară în cer*" (Matei 19, 21).

Încep să i se alăture şi alţii.

Într-o zi, în 1209, îl auzise pe preot citind la liturghie următoarele cuvinte:

"*Să nu luaţi cu voi nici aur, nici argint, nici desagă, nici încălţăminte, nici toiag, nici două haine...*" (Matei 10, 9-10).

Altă dată citise el însuşi în Sfînta Carte:

"*Cel ce vrea să mă urmeze să se lepede de sine*" (Matei 16, 24).

Atunci Francisc a strigat:

"Fraţilor, asta să fie de-acum înainte regula noastră şi a celor ce vor să ni se alăture!"

Noii călugări se vor chema *Fraţi minoriţi*, ca să arate limpede că, în totul, voiau să fie consideraţi *inferiori*.

Săracii şi bogaţii veneau la ei. Veneau pînă şi ereticii!

Piatră cu piatră, Biserica avea să devină din nou Biserica lui Dumnezeu?...

Fraţii minoriţi la Coimbra

Regina Urraca le dăruieşte fraţilor minoriţi nişte dealuri plantate cu măslini, unde să-şi aşeze mănăstirea. Sihăstria primise numele marelui pustnic al deşertului, sfîntul Anton: *Sfîntul Anton de Olivaris*.

Dar fraţii refuzaseră cu încăpăţînare să li se construiască o casă. Urmînd pilda fratelui Francisc, ridicaseră cît ai bate din palme nişte colibe înguste din ramuri împletite, ramuri de măslin, şi din pămînt bătătorit: ca acelea pe care ni le făceam în copilărie sau chiar şi azi, cînd mergem în vacanţă. Tehnica e uşoară şi lucrul merge, mai ales cînd e vorba de ramuri mlădioase de măslin, cu frunzişul rezistent, indestructibil, lucios, pe care ploaia alunecă fără să-l poată pătrunde.

Fraţii dormeau pe rogojini. Mîncau şi şedeau pe jos. "Incinta" mănăstirii era formată dintr-un gard viu. Conform regulii lor, nu puteau trăi decît din pomana pe care o cerşeau în fiecare zi. Şi într-adevăr vorbeau despre Doamna Sărăcie ca despre o sfîntă.

Veneau adesea la Coimbra. Predicau atît în biserici cît şi afară, în pieţe. Vorbeau despre Dumnezeu cu cuvinte simple, pe înţelesul celor mai neştiutori, celor mai smeriţi. Şi cîntau mereu.

Îşi cîştigaseră repede simpatia locuitorilor. Nu peste mult timp, numărul fraţilor minoriţi de la sihăstria Sfîntul Anton a sporit. Băteau adesea la poarta mănăstirii Sfînta Cruce şi nu mică era bucuria lui Fernando cînd, fiind de serviciu la poartă, îi putea întîmpina chiar el. Cuvintele lui Francisc: "Pace şi Bine", pe care le rosteau ori de cîte ori întîlneau pe cineva, păreau să poarte lumină! Rostindu-le, le împlineau. Erau tocmai cuvintele pe care

Fernando le aşteptase dintotdeauna, cuvinte ce alcătuiau sensul numelui său: "*Cel ce luptă pentru Pace!*"

Dar Pacea, Binele, erau oare ale lui? Avea acea simplitate, "spiritul de copilărie"? Nu, bucuria lui e departe de a fi desăvîrşită. Ştie, simte cît de trufaşă poate deveni ştiinţa dacă nu există dragoste. Dragostea totală care, pentru a fi primită, cere renunţare totală. Or tocmai, Fernando nu era cumva în primejdie să devină un soi de bibliotecă uriaşă, plină de cărţi şi de praf, sau, cum am spune astăzi, un "intelectual îngrozitor"? "Iubirea nu e iubită", repetau fraţii minoriţi. Ceea ce credem a fi Iubire, nu e încă Iubirea propriu-zisă.

Spre toamnă, sosesc pe jos, din Italia, cinci noi fraţi minoriţi. Preoţii Berardo, Pietro şi Oton, precum şi doi fraţi laici. Au primit o misiune specială din partea papei şi din partea lui Francisc.

În 1213, la 4 ani după întemeierea Ordinului, Francisc voise să meargă în Africa. Era chinuit de gîndul că acolo se aflau "necredincioşi", ale căror suflete "vor sta în umbra morţii". Ştia în adîncul inimii că Islamul nu avea să fie convertit cu sabia, ci prin sfinţenie. Voise să meargă el însuşi în Africa. Se îmbarcase chiar, împreună cu cîţiva fraţi, îndreptîndu-se către Ancona. Dar, deabia porniseră, că o furtună azvîrlise corabia pe coasta dalmată.

Francisc nu renunţase însă niciodată la acest proiect. Astfel îi trimisese pe aceşti cinci fraţi dîndu-le misiunea de a evangheliza Marocul, trecînd mai întîi prin Portugalia, care se întindea departe către sud şi care devenise atît de puternic încît însuşi fratele regelui, Pedro, era (deşi în urma unor neînţelegeri familiale) generalisimul armatelor Sultanului. Pe lîngă toate acestea, Marocul, liber încă de tirania turcească, dar conştient că ar putea avea nevoie de ajutorul creştinilor, se arăta mai tolerant.

Noua cruciadă (1219-1221), avînd drept ţintă Egiptul, pentru a opri înaintarea turcilor, era formată doar din unguri şi nemţi.

Fraţii minoriţi ar fi putut avea ceva şanse de reuşită?

Astfel, plini de credinţă şi de speranţă, s-au îndreptat spre sud.

Urmau să meargă mai întîi la Sevilla, capitala regilor mauri,

unde aveau să fie întîmpinaţi de prieteni. La Coimbra, mulţi au încercat să-i oprească din drum, stăruind asupra primejdiilor ce-i ameninţau dacă se opreau să predice în public. Dar ei răspundeau invariabil cu cuvintele lui Cristos:

"*Nu este iubire mai mare decît să-ţi dai viaţa pentru cel iubit*" (Ioan 15, 13),

sau:

"*Dacă bobul de grîu căzut în pămînt nu moare, rămîne singur. Dar dacă moare, aduce mult rod*" (Ioan 12, 24).

Fernando nu-şi putea lua gîndul de la misionarii înveşmîntaţi în rasă de postav aspră: "Da, au dreptate, îşi spunea, Iubirea nu este iubită!" Iar el, Fernando, se afla aici, la Coimbra în deplină siguranţă. Nu risca nimic, dar absolut nimic! Nu ducea lipsă de nimic. În jurul lui, putea vedea luxul mănăstirii copleşite cu daruri din partea regelui. Mobile bogate, fresce, vitralii splendide, cărţi rare. Iar în curtea mănăstirii, flori împodobite ca în rai. În timp ce lumea se zbătea în mizerie. Mizerie spirituală deopotrivă.

Mai era şi alt motiv, pe care nici nu voia să şi-l mărturisească: sub conducerea noului superior, părintele Ioan, mănăstirea nu mai prea respecta Regula şi nici chiar morala. Treptat-treptat, încurajat de altfel de puterea regală, părintele Ioan încerca să se sustragă ascultării datorate conducătorului Bisericii. Se spunea chiar că mănăstirea era ameninţată cu excomunicarea!

Fernando era foarte tulburat. Nu mai îndrăznea nici măcar să arunce o privire trandafirilor pe care îi iubea şi care luaseră locul crinilor candizi.

Portretul fizic şi moral

Sfîntul Anton de Padova a fost, după moartea sa (13 iunie 1231), cinstit de poporul creştin şi chiar necreştin şi venerat deopotrivă de papi şi de episcopi. Totodată, teologi şi istorici au încercat să-i reconstituie imaginea, slujindu-se de documentele istorice şi cercetîndu-i scrierile.

O muncă foarte minuţioasă a fost întreprinsă în acest sens, cu ocazia ultimei ediţii a *predicilor* sale, în 1979, şi a recunoaşterii canonice a rămăşiţelor sale pămînteşti de la Padova, în 1981. În urma tuturor acestor cercetări, a rezultat următorul portret fizic şi moral:

Din punct de vedere fizic: sfîntul Anton măsura 1,70 m, înălţime peste medie în epoca respectivă; avea capul prelung, părul negru, faţa rotundă, ochii mari şi adînci, nasul acvilin, bărbia proeminentă, dantura perfectă; avea o voce puternică, fără îndoială, mîini cu degetele lungi şi subţiri. Avea picioare solide, de om învăţat să meargă mult pe jos; genunchii purtau urma orelor îndelungi de rugăciune.

Din punct de vedere moral, ştia să îmbine seriozitatea cu blîndeţea; cuvintele lui erau întotdeauna adînci, concrete, adaptate oricărui public. Era învăţat ca puţini alţii în vremea lui, dar era lipsit de orice asprime şi afectare. Se îmbrăca sărăcăcios; delicateţea şi politeţea sa îl făceau simpatic. Într-un cuvînt, era un om cultivat, plin de Dumnezeu, cu trăsături nobile şi privirea adîncă.

Partea a doua

ANTON

Primii martiri franciscani

Au mai trecut cîteva luni. Şi deodată, ştirea îngrozitoare: cei cinci fraţi minoriţi au murit ca martiri în Maroc. Trupurile lor vor fi aduse în Portugalia, la Coimbra.

Ce se întîmplase? Fraţii lui Francisc nu-şi pierduseră vremea. De-abia ajunşi la Sevilla, au început să predice, şi încă într-o moschee! Vorbiseră, bineînţeles, despre Cristos ca despre un mare prooroc. Adevăr cunoscut şi recunoscut de mauri. O cunoşteau şi pe Maria şi aveau un adînc respect pentru Locurile Sfinte. Dar de îndată ce călugării l-au numit pe Cristos singurul Fiu al lui Dumnezeu care, mai mult, a murit răstignit pe cruce din dragoste pentru noi, au fost alungaţi ca smintiţi.

Atunci s-au înfăţişat înaintea emirului, afirmînd că erau trimişi de Regele regilor. Emirul s-a descotorosit repede de ei, expediindu-i în Maroc, unde de altfel voiau să meargă din pricina Infantelui Don Pedro. În Maroc, l-au întîlnit pe fratele regelui Alfons care, într-adevăr, datorită vitejiei, izbutise să cîştige încrederea califului Abu-Iacob (Abu-Jaqub), comandant şef al armatelor.

Infantele le recomandă prudenţa. La rîndul lui, şi Francisc insistase asupra acestui aspect: "Iată că vă trimit ca pe nişte oi în mijlocul lupilor, fiţi aşadari şireţi ca şerpii şi blînzi ca porumbeii..." (spiritul franciscan era însă mai aproape de porumbei).

La început mai înţelepţi, fraţii au început să înveţe limba, să afle mai multe despre Islam. Dar într-o bună zi, la Marrakech, capitala şi oraşul sfînt, fratele Berardo nu s-a mai putut abţine. Urcat pe o căruţă, începe să predice. Se prezintă, el şi tovarăşii săi, ca ucenici ai Aceluia pe care însuşi Mahomed îl consideră a fi urmaşul lui Abraham şi al lui Iacob, fiul Fecioarei curate: Jésu ibn Maryam... Nimic rău pînă aici.

Din păcate, intervine poliţia. Sînt obligaţi să se întoarcă în Portugalia. Don Pedro le dă o escortă care să-i însoţească pînă la Ceuta. Dar în loc să se îmbarce, înşală vigilenţa paznicilor şi fug. Curînd li se dă de urmă: don Pedro îi angajase drept capelani pentru cei cîţiva ostaşi creştini care slujeau în armatele maure. Se spune că, în timpul unei expediţii militare, nemaiavînd strop de apă, astfel încît animalele de povară mureau, fratele Berardo făcuse să ţîşnească în pustiu, cu ajutorul unui ţăruş, un izvor de apă curată. De atunci chiar şi musulmanii îl venerau ca pe un om sfînt.

Atunci, prinzînd curaj, fraţii minoriţi se hotărăsc să se înfăţişeze înaintea lui Jaqub însuşi. Sînt lesne de imaginat consecinţele politice ce ar fi decurs din convertirea califului, şef religios al întregului Maroc.

Cu douăzeci de ani înainte, faptul n-ar fi fost cu neputinţă: măreţia secolului al XII-lea magrebian se datorează îmbinării armonioase dintre filosofia raţionalistă (descoperită cu încîntare şi de evul mediu) şi *sufismul mistic*, atît de apropiat de misticismul marilor noştri sfinţi. Dar atunci, în Maroc, sufismul începuse din nou să fie persecutat deoarece, prea adesea, degenera în ascetism superstiţios sau în intrigi pentru putere. Pe de altă parte, Jaqub îi surghiunea bucuros pe pustnicii musulmani consideraţi a fi, dimpotrivă, prea puri şi prea puţin devotaţi planurilor sale politice.

În faţa califului, Berardo vorbeşte cu o elocinţă uimitoare. Oare amîndouă religiile nu cred în aceeaşi Carte, în aceeaşi istorie sfîntă ce purcede de la Abraham şi de la Iacob? Îi aminteşte Califului de vestiţii săi strămoşi, de acela de la care îşi trage numele: patriarhul Iacob. Tulburat, mîniat, Jaqub îl arestează, porunceşte să fie osîndit la moarte împreună cu ceilalţi fraţi ai

săi. Apoi îi iartă.

După cîteva săptămîni, gîndind că le-a venit mintea la cap, a dat ordin să fie aduşi înaintea lui. Au început să-i predice din nou. De data asta, Califul îşi pierde răbdarea. Porunceşte să fie biciuiţi şi torturaţi în diferite feluri o noapte întreagă. A doua zi de dimineaţă, sînt îmbiaţi cu bani şi femei. Dar nu vor să-şi lepede credinţa. Atunci sînt tîrîţi pe străzi, apoi decapitaţi iar trupurile lor sînt aruncate mulţimii.

Era în ianuarie 1220. Don Pedro a izbutit să adune cîteva din rămăşiţele lor pămînteşti. Le-a aşezat în două racle de argint şi le-a trimis în Portugalia, unde au fost întîmpinate de rege, de regină, de întreaga curte, de cler şi de o mare mulţime. Regele a poruncit ca raclele să fie aşezate în mănăstirea Sfînta Cruce de la Coimbra.

Auzind vestea martiriului fiilor săi, Francisc de Assisi a rostit aceste cuvinte celebre:

"În sfîrşit, acum pot spune fără să-mi fie teamă că greşesc: am cinci fraţi minoriţi adevăraţi."

Şi întorcîndu-se către Portugalia, a binecuvîntat acest pămînt.

Primii martiri franciscani. Francisc voia să spună şi că, în viaţa spirituală de pe pămînt, martiriul, dăruirea totală a trupului şi a sîngelui jertfite lui Isus, este într-adevăr consacrarea supremă, cea mai evidentă.

Parcă aud obiecţia: la ce bun astfel de martiri? Jertfiţi într-o ţară străină, de nepătruns, după cît se crede!

De fapt, mai curînd sau mai tîrziu, vor fi sămînţă roditoare chiar pentru pămîntul cel mai neprielnic, spre folosul întregii Biserici. Aşa cum a fost la începuturile creştinismului. Aşa cum a fost sămînţa martirilor în Asia, în Africa...

În fiecare zi, Fernando se roagă înaintea raclelor.

Prin ele Dumnezeu îi vorbeşte lui Fernando stăruitor. Va deveni Anton. Va fi iubit în lumea întreagă, chiar şi în ţările Islamului.

Fernando ştie că trebuie să părăsească oraşul liniştit, ce poate deveni însă otrăvitor pentru el. Nu-i rămîne decît o cale: să-i urmeze pe fraţii înveşmîntaţi în rase cenuşii. Mîntuirea se află la cîţiva paşi, în mica sihăstrie Sfîntul Anton de la Olivares, aşezată pe coasta muntelui. Dar nu-şi poate lua gîndul de la pămîntul Africii, vestit odinioară prin bisericile sale credincioase, prin fecioarele, învăţătorii şi atîţia martiri ai săi! Pămînt căruia îi aparţine şi marele sfînt patron al Ordinului său: sfîntul Augustin.

Îşi spunea poate şi că minoriţii italieni nu-i cunoşteau îndeajuns pe mauri, nu le ştiau obiceiurile, credinţele pentru a avea şanse reale de a-i converti. Fraţi portughezi sau spanioli n-ar putea reuşi mai lesne? În Portugalia, se înţelege, credincioşii Islamului erau bine cunoscuţi.

Fernando mai ştia însă că Mahomed nu cunoscuse decît faţa eretică a creştinismului şi îi numea pe creştini "necredincioşi"; ştia şi că Islamul dovedea adesea un spirit absolutist care nu acceptă nici un fel de dialog.

Oricum, martirii italieni din Maroc nu trebuiau să fie singurii. Nu-i venise şi lui rîndul să preia ştafeta? Să primească cununa martirilor: "*Nu e mai mare dragoste...*" (Ioan 15, 13).

Nu era însă trufie în aceste gînduri?

Fernando îşi deschide inima în faţa părintelui superior al sihăstriei din Olivares.

Cu cîtă bucurie este întîmpinat! Mai ales cînd mărturiseşte că ar dori să plece cît mai curînd în misiunea din Africa, atît de dragă lui Francisc de Assisi.

Nu-i mai rămîne micului călugăr portughez decît să obţină încuviinţarea superiorului său de la mănăstirea augustinienilor. Nici o problemă. Deşi confraţii săi se gîndiseră să-i încredinţeze o funcţie în care s-ar fi putut evidenţia sporind totodată faima mănăstirii. Un drum uşor şi neted, numai să fi vrut Fernando!

Dar viitorul frate minorit este neclintit în hotărîrea sa. În plus, părinţii înţeleg că el "nu e făcut pentru ei". Devine chiar un

martor stînjenitor, deşi de o discreţie desăvîrşită. Unul dintre călugări, nu grozav de credincios, îi spune în batjocură, la plecare:

"Du-te, du-te, o să devii un sfînt, fără doar şi poate!"

La care Fernando răspunde smerit, dar nu fără umor (pentru că ştie că nimeni nu poate deveni sfînt fără harul lui Dumnezeu):

"Cînd vei auzi că eu voi fi sfînt, îl vei lăuda pe Domnul!"

Lucru curios, toţi autorii afirmă că a îmbrăcat haina franciscană chiar înainte de a părăsi mănăstirea Sfînta Cruce. Doi fraţi minoriţi îi aduseseră rasa cenuşie cu glugă ascuţită, frînghia care-i slujea drept cingătoare.

Şi-a scos tunica albă şi pelerina neagră a canonicilor sfîntului Augustin.

"A urcat" încălţat numai cu sandale la sihăstria Sfîntul Anton de Olivares.

Sîntem la începutul toamnei, în 1220. Primul lucru pe care îl face de cum pătrunde în sihăstria sărăcăcioasă, pentru a deveni mai uşor un om nou, conform regulei franciscane, este să-şi schimbe numele. Nu se osteneşte prea mult să caute. Fernando îşi va lua numele sfîntului patron al sihăstriei: pustnicul deşertului, sfîntul renunţării totale, al luptelor împotriva diavolului şi a părţii rele din sine însuşi. Se leapădă de numele său germanic deoarece a cîştigat bătălia hotărîtoare care-l poate conduce de acum înainte către pacea supremă a Iubirii.

Dar numele de *Anton*, purtat şi el odinioară de mulţi italieni de vază (de altfel se pare că ar fi de origine etruscă) însemna probabil: "cel tunător". Dacă fratele Anton a cunoscut cumva acest amănunt, va fi tras vreo concluzie despre soarta sa?

Olivares! Dealul acoperit cu măslini plantaţi pe povîrnişul muntos, se întindea pe atunci într-o singurătate cu mult mai sălbatică decît în zilele noastre. Singurele "construcţii" erau cabanele sărăcăcioase şi gardul viu care alcătuiau incinta.

Cît de bine va şti să vorbească Anton despre măslini în predicile sale! Măslinul îi aminteşte, firesc, creanga adusă în cioc de porumbelul întors pe Arca plutitoare după uriaşul potop: semn al Păcii, al Legămîntului celui nou, al păcatului iertat, al Harului.

Măslinul, copacul cel mai răspîndit în Palestina, la îndemîna celor mai sărmani. De aceea au fost atîtea ramuri de măslin la intrarea în slavă în Ierusalim a lui Cristos-Mesia, călare pe măgăriţă, cu cîteva zile înainte de Patima sa.

Cristos a intrat în agonie pe muntele măslinilor, acolo a asudat sînge în timp ce ucenicii lui dormeau, a primit sărutul lui Iuda, a fost prins şi legat ca un hoţ.

Măslinul, copacul ce nu-şi pierde frunza. Începutul ungerii spirituale, simbolul sfinţeniei creştine.

Coliba lui Anton (în locul ei se ridică astăzi o capelă înconjurată de mănăstirea actuală) era orientată către vale, adică spre Coimbra. Dincolo de amfiteatrul munţilor, putea ghici prezenţa oceanului nemărginit, numit "Atlantic".

Măslinii îi ascund bine pe toţi, vieţi ascunse de aspra lor blîndeţe. "Pace şi Bine!"

Să ni-l închipuim totuşi pe Anton printre aceşti oameni cu alese virtuţi, neînfricaţi în posturi, obişnuiţi să doarmă pe pămîntul tare, lipsiţi de orice urmă de confort. Şi să ne amintim de viaţa tihnită lăsată în urmă de tînărul canonic regular. Îndură fără să crîcnească primele friguri ale toamnei, apoi ale iernii. Îşi îndeplineşte cu rîvnă îndatoririle de novice.

Dă dovadă de atîta curaj, chiar în ochii acestor oameni obişnuiţi cu greutăţile, încît în curînd i se îngăduie să plece. O porneşte la drum împreună cu însoţitorul ce i-a fost hărăzit. Acest frate al său se numea Filippino (sau Filippo) şi dorea şi el să-şi îndeplinească misiunea chiar cu preţul vieţii (va muri la Siena în faimă de sfinţenie).

Însufleţiţi amîndoi de o dorinţă arzătoare, străbat drumurile cîntînd!

Umorul lui Dumnezeu

Călătorie lipsită de peripeţii, pe uscat, şi curînd apoi, pe mare. Timp foarte frumos, marea ca oglinda. Corabia zboară cu

pînzele umflate de un vînt cum nu se poate mai prielnic. Au ajuns cît ai clipi din ochi. Ca şi cum graba ta, Anton, ar fi poruncit pînă şi vîntului:

"Să-ţi dăruieşti tot sîngele acestui Dumnezeu nespus de mare care, pentru noi, şi-a vărsat tot sîngele său".

Cei doi minoriţi păşesc pe pămîntul Africii, pămînt atît de drag martirilor. Află de îndată că, după ce a poruncit supliciul misionarilor, Jaqub a fost lovit de hemiplegie. În acelaşi timp, o secetă cumplită s-a abătut asupra întregului ţinut. Doar izvorul pe care martirul Berardo îl făcuse să ţîşnească curge la fel de limpede, la fel de îmbelşugat ca în prima clipă. Califul, convins de puterea Dumnezeului creştinilor, va fi mai îngăduitor de acum înainte cu trimişii săi, oricît de ciudate le-ar fi cuvintele. Ciudate? Şi totuşi nu-şi putea lua gîndul de la ele.

Pentru cei doi fraţi, totul mergea de minune. Dar iată că intervine umorul lui Dumnezeu.

Îndată după debarcare, Anton simte o sfîrşeală ciudată şi este scuturat de friguri.

"Nu-i nimic, o să-ţi treacă", îi tot spune Filippo care-i stă alături şi-l îngrijeşte.

Dar nu-i trece. Ţintuit la pat, fratele Anton se istoveşte în inactivitate. Zilele, săptămînile, de-abia se tîrăsc.

Şi atunci, aşa cum se întîmplă adesea, boala îi prilejuieşte un examen de conştiinţă.

Ce săvîrşise pentru Dumnezeu pînă la vîrsta de 25 de ani? Îşi aminteşte cuvintele fratelui său de la mănăstirea Sfînta Cruce: "Du-te, du-te, tu ai să fii un sfînt!" Sub numele de Anton, păcătuise grav prin trufie. Tinereţe trufaşă care vrea să-i impună căile sale Dumnezeului nespus de mare! El, Anton-Fernando, nu era făcut, fără îndoială, decît pentru studiul în bibliotecă, pentru învăţămînt!

Orice obstacol care se aşează brutal de-a curmezişul unui destin dezvăluie misterul divin. Cu puţină experienţă, ajungi să recunoşti acest mister după un oarecare umor, umorul lui Dumnezeu. Dumnezeu se slujeşte de tot, de şovăielile libertăţii

umane de preferinţă, sau chiar de lucrarea Diavolului - Satana, ale cărui nume înseamnă tocmai: "Cel ce se pune de-a curmezişul"! De-a curmezişul lui Dumnezeu, dar pentru a stimula libertatea umană. Pentru a arăta şi mai limpede că Dumnezeu nu abuzează de atotputernicia sa, că respectă cu adevărat omul autentic. Acesta este străvechiul pact al lui Dumnezeu, recunoscut de Iov.

Francisc de Assisi cunoscuse şi el în tinereţe acest pact, asemenea tuturor acelora ce înaintează în viaţa spirituală. E de ajuns să ni-l amintim pe Francisc visînd la aventuri strălucitoare, apoi aruncat în închisoare, căzînd bolnav de moarte. După convertire, şi el a vrut să ducă vestea cea bună necredincioşilor. Şi furtuna l-a aruncat pe coasta dalmată!

Însă Anton, ţintuit la pat, încă nu ştie că sfîntul din Assisi, profitînd de cruciada pornită cu un an în urmă, s-a îmbarcat din nou împreună cu nu mai puţin de treisprezece fraţi minoriţi. Dar, de-abia sosiţi, constată cu mare tristeţe că în armată domneşte o destrăbălare de nedescris. Şi ca şi cum asta n-ar fi de ajuns, sînt martori ai unei severe înfrîngeri a aşa-zisei "cruciade"!

Atunci Francisc ceruse cardinalilor legaţi ce însoţeau cruciada, îngăduinţa de a merge la sultanul turc şi de a-i vesti cuvîntul lui Dumnezeu.

Lucru uimitor, strigînd din toate puterile "Sultan! Sultan!" franciscanii noştri izbutesc să străbată liniile turceşti. Hainele lor sărăcăcioase îi apără. Şi iată-i înaintea Sultanului Malek-el-Kamel, care-i primeşte ca pe adevăraţi prieteni. Au ştiut ce cuvinte să spună, cum să-i înmoaie inima marelui conducător. În decursul istoriei, Islamul (chiar şi turcii) va dovedi întotdeauna o adevărată veneraţie pentru franciscani, care nu va înceta să sporească, după cum vom vedea. Lucru de care Anton nu va fi nici el străin.

Totuşi, turcul refuză să se convertească. Argumentele cele mai solide, lacrimi, rugăminţi, totul a fost zadarnic. Le-a îngăduit însă un fel de miracol, omagiu nepreţuit din partea unui astfel de om, în plin război sfînt de ambele părţi: le-a acordat permise de liberă trecere pentru Locurile Sfinte! E lesne de închipuit cu cîtă bucurie s-au grăbit fraţii minoriţi să meargă să se închine la Locurile

Sfinte, înălţînd cea mai fierbinte rugă...

La înapoiere, Francisc va afla că trebuie să se întoarcă neîntîrziat la Assisi deoarece grave falsificări ale Regulii, dezbinarea ameninţă întreg Ordinul.

A trebuit să se îmbarce în grabă. De cum a pus piciorul pe pămîntul italian, cu trupul bolnav, istovit, avea să înfrunte cele mai grele încercări.

Puterea lui Dumnezeu

La fel, aproape în acelaşi timp, Anton şi Filippo se îmbarcă din nou! De la Ceuta, către Portugalia.

Pornesc să cînte imnuri. Iar mateloţii cîntă împreună cu ei.

Deja se zăresc coastele Spaniei. Anton se simte cu mult mai bine. Totuşi, este aproape disperat; se pregăteşte să le mărturisească smerit fraţilor rămaşi la Olivares eşecul şi trufia sa.

Deodată, vîntul se schimbă iar marea prinde să se agite.

Vîntul urlă, se dezlănţuie o furtună înfiorătoare.

Iar la căderea nopţii e şi mai rău.

Corabia uşoară încearcă să se strecoare printre valuri. În orice clipă ai zice că marea stă s-o înghită. Pînzele se rup. Un catarg se sfărîmă. Talazuri tot mai puternice izbesc vasul.

Atunci căpitanul înţelege că orice împotrivire este zadarnică. Procedează aşa cum ar proceda orice căpitan de vas în această situaţie: se lasă purtat în voia vîntului.

Corabia saltă, ca mînată de-o altă voinţă.

Încotro se îndreaptă? Două zile şi două nopţi aleargă pe mare.

Fratele Anton şi fratele Filippo se zvîrcolesc pradă răului de mare. De-abia mai pot să se roage.

Într-o dimineaţă, soarele străpunge norii.

"Pămînt la babord!" Dar ce pămînt?

O nouă rafală de vînt azvîrle corabia pe ţărm.

Sînt în Sicilia. Strîmtoarea Mesinei. La doi paşi de peninsula italică!

Cum de corabia uşoară a putut străbate 2000 de km? Fiindcă a fost nevoie de 2000 de km în linie dreaptă pentru a-l conduce pe Fernando-Anton, ca purtat în zbor, către acest pămînt străvechi unde acum avea să i se împlinească destinul. Da, furtuna aceasta era cu adevărat un gest demn de Atotputernicia lui Dumnezeu. Gest larg, foarte larg!

Şi Atotputernicia îi dăruieşte de îndată lui Anton ceea ce-şi dorea cel mai fierbinte: să devină un necunoscut, să nu mai depindă decît de Dumnezeu. Şi cere tovarăşului său să-i păstreze taina, să nu sufle o vorbă despre studiile sale, despre statutul său de franciscan intelectual, despre trecutul său dinainte de sihăstria Sfîntul Anton de Olivares. Să plece de la zero. Să fie un zero. Va scrie mai tîrziu:

"Bucurie a încercării: mierea - aşa după cum citim în Deuteronom (32, 13): *Domnul i-a hrănit cu miere din stîncă.* Stînca înseamnă vitregia soartei... A sorbi miere din stîncă înseamnă a primi cu inimă senină vitregia soartei."

Corabia eşuase nu departe de Taormina, străveche reşedinţă episcopală, în provincia Messina.

Se crede că Anton şi Filippo au rămas două luni pe insulă. Se mai spune că ar fi întemeiat nu mai puţin de patru mănăstiri, ceea ce nu prea e verosimil: mănăstirile au fost întemeiate fără îndoială mai tîrziu, în amintirea şederii lui Anton pe aceste meleaguri. Puteţi vedea la Taormina chiparoşi pe care i-ar fi plantat chiar Anton cu mîna lui, arbori altoiţi de el, ale căror fructe sînt leacuri pentru multe boli. La Messina veţi putea admira o fîntînă săpată de el, un lămîi pe care se spune că l-ar fi sădit. Sfinţii sînt astfel de izvoare de apă vie, pe care o răspîndesc pretutindeni. Nu e vorba doar de ce au făptuit, ci de tot ce au făcut să rodească, de toată lucrarea pe care au inspirat-o. În această privinţă, legenda lor este, de bună seamă, zidire, dar zidire ce devine ciudat de vie, de plină de roade: plante, fructe şi alte izvoare de apă vie.

Să fi fost lămîiul sădit, fîntîna săpată chiar de Anton?

Ce importanţă mai are de vreme ce adevărata sfinţenie îngăduie veneraţia şi toată roada ei cu gust plăcut.

Naufragiul, acest nou eşec, îl conduce pe Anton, către această sfinţenie.

Mierea din stîncă

Şi deodată află vestea: Francisc, părintele venerat, făcea cunoscut tuturor fraţilor minoriţi că, de sărbătoarea Rusaliilor, pe 30 mai 1221, la Santa Maria degli Angeli era convocat capitulul general al Ordinului. Francisc dorea ca cel puţin de două ori pe an, la Rusalii şi la Sfîntul Mihail, fraţii să se poată aduna la un capitul: prilej de a se întîlni, de a se încuraja reciproc, fiecare povestind încercările prin care trecuse, harurile pe care le primise; prilej, de asemenea, de a discuta asupra celor mai potrivite mijloace de a respecta Regula.

Aceste adunări erau generale cînd era vorba de chestiuni grave. Astfel, cu doi ani în urmă, în 1219, desfăşurase în acelaşi loc, faimosul Capitul al Rogojinilor unde se putuse remarca prezenţa celor mai înalţi prelaţi. Capitulul general care urma să aibă loc avea drept scop remedierea dezordinilor constatate de Francisc la înapoierea sa din Palestina.

Santa Maria degli Angeli (Sfînta Maria a îngerilor), micuţa capelă de la Porţiuncula, la cîţiva kilometri sud-vest de Assisi, era considerată ca leagănul Ordinului şi era iubită de Francisc. Fusese numită "a îngerilor" pentru că, după cum se spunea, era plină de îngeri, îngeri care o înconjoară pe Maria de cînd s-a suit cu trupul şi sufletul la cer. Dar Assisi este situat la 200 km la nord de Roma, în Apenini, şi la 600 km de coasta Messinei.

Anton şi Filippo se hotărăsc să străbată această distanţă şi să asiste la importanta reuniune. Aveau să facă deplasarea aşa cum prevedea Regula lor: pe jos (sau, în caz de boală, călare pe măgar), rugîndu-se şi cîntînd.

Anton ştie bine că la Santa Maria degli Angeli, pentru el nu se va pune problema unei însărcinări intelectuale. Francisc privea cu oarecare neîncredere studiile excesiv de intelectuale, chiar şi

teologia. La început, se împotrivise ca fraţii să citească alte cărţi decît Cărţile Sfinte. Nu se spunea că, la înapoierea sa din Africa, aflînd că Provincialul Ordinului pentru Lombardia, Pietro Stacia, obţinuse la Bologna titlul de doctor în teologie şi întemeiase o mănăstire dedicată studiului, proprietate a Ordinului, Francisc refuzase să treacă pragul confortabilei mănăstiri care," pe deasupra, era o insultă adusă Doamnei Sărăcii"? Şi poruncise tuturor fraţilor să părăsească aşezămîntul de îndată.

Anton mergea cîntînd cu glasul lui puternic şi minunat, iar Filippo dădea răspunsurile. Sau invers.

Dar era tare cald în Calabria, în primăvara anului 1221! Anton nu înceta să-i atragă atenţia tovarăşului său asupra frumuseţii naturii sălbatice, asupra tuturor plantelor, animalelor, creaturi ale Domnului despre care va vorbi adeseori în predicile sale. În această privinţă, era un adevărat discipol al lui Francisc.

Uneori, mergea absorbit într-un lung extaz. Iar etapele erau repede parcurse în ciuda oboselii. Astfel înţeles, mersul pe jos prilejuieşte minunate uitări de sine în favoarea lumii celeilalte. Dacă am şti!...

Dorm sub cerul liber, se mulţumesc cu pîine şi apă, îşi cerşesc hrana.

Pe drumurile Campaniei, apoi ale Latiumului, întîlnesc alţi fraţi de-ai lor, înveşmîntaţi în aceleaşi rase cenuşii de postav, care, la fel ca şi ei, merg la capitul, unii chiar bolnavi, călare pe măgari.

La Roma, Anton şi Filippo se vor fi oprit, poate, cîteva zile. Apoi, prin cîmpia romană, mai deschisă, cu şiruri lungi de chiparoşi, se îndreaptă hotărît spre nord. Urcă de-a lungul Tibrului, avînd în dreapta munţii Abruzzi. Încep şirurile de plopi. Anton şi Filippo pătrund în sfîrşit, în înverzita Umbrie.

Nu vor întîrzia la întîlnire.

La dreapta lor, dealurile acoperite cu măslini, cu sate aşezate pe creste, devin tot mai numeroase. Munţii parcă se apropie. La o cotitură bruscă a Tibrului, li se pare că încep să străbată munţii, dar înaintea lor e tot o cîmpie întinsă, împrejmuită de înălţimi.

Tibrul, devenit pîrîu, se desface, iar torentul Tescio coboară spre Assisi.

Deodată, acolo sus, pe coasta muntelui, zăresc nişte case aşezate în evantai trandafiriu şi luminos, turnuri înalte şi pătrate, o puternică fortăreaţă. Scot un strigăt de bucurie. Se închină cu faţa la pămînt. Este Assisi!

Au ajuns la Portiuncula. Iată codrul de stejari unde, printre ramuri şi tufişuri, Francisc construise împreună cu fraţii săi primele colibe de frunze şi nuiele. Iată şi Santa Maria degli Angeli, capela umilă, prima biserică conventuală a minoriţilor. Iată şi pîrîul Rivo Torto, rîpă sinuoasă, plină de copaci unde, la început de tot, fraţii s-au instalat într-un şopron dărăpănat, atît de strîmt încît Francisc a trebuit să înscrie numele fiecăruia deasupra locului său!

Înspre munţi, printre fagii şi chiparoşii crescuţi laolaltă, se deschid peşteri-sihăstrii, vestitele *carceri* de care auziseră vorbindu-se şi care-şi merită numele, deoarece principiul franciscan esenţial este de a trăi cu un minimum de spaţiu şi de necesităţi. Chiar şi astăzi, celulele franciscane de la Assisi sînt într-adevăr strîmte şi joase.

Iar mai departe, în munţi, dominînd cîmpia, bisericuţa San Damiano, pe care Francisc o reclădise, piatră cu piatră - cu pietre dobîndite din cerşit!

Capitulul Rogojinilor

Sute de fraţi, deja sosiţi, au ridicat din loc în loc corturi de nuiele şi de trestii împletite, aşa cum făcuseră şi la Capitulul Rogojinilor din 1219, numit astfel tocmai pentru că oraşul Assisi, neputînd găzdui atîta lume (s-au adunat atunci între cinci şi şase mii de călugări), fraţii şi-au ridicat pur şi simplu aceste corturi, folosind tehnica obişnuită pentru construirea colibelor lor.

A doua zi, alte mii de corturi ieşeau ca din pămînt.

Fraţii Anton şi Filippo exclamă în inima lor citînd textul sacru:

"Cît de frumoase sînt corturile tale, Iacobe! Cît de măreţe tabernacolele tale, Israele!" (Numeri 24, 5).

Valea cea verde răsună de cîntece şi rugăciuni. Mulţime pioasă şi zgomotoasă de rase cenuşii. Să fi fost 5000, 6000 de fraţi? Mai mulţi decît în 1219, după unii. Cîte dialecte, cîte limbi necunoscute! "Săracii lui Dumnezeu" soseau din toate ţările lumii.

Capitulul avea să dureze trei săptămîni. Cum vor putea toţi aceştia să trăiască, să se hrănească, să doarmă, fără învălmăşeală, păstrîndu-şi buna înţelegere şi o seninătate fără seamăn!...

La capitul, asistau mai mulţi prelaţi, între care cardinalul Raineri Capoccio, nepot al cardinalului Ugolino, viitor papă şi protector al Ordinelor franciscan şi dominican. Asistau de asemenea şi dominicani, călugări ai Ordinului frate, la fel ca în 1219, dar de data aceasta sfîntul Dominic nu mai putuse veni: grav bolnav, avea să moară cîteva săptămîni mai tîrziu, nu departe de aici, la Bologna.

Însă toate privirile se îndreptau către Francisc. Înainte de a porni spre Ţara Sfîntă, "Săracul" dorise să se elibereze de îndatoririle sale, şi-l desemnase ca succesor şi Ministru General pe unul dintre cei mai vechi tovarăşi ai săi: Pietro di Catania. Dar acesta murise în 10 martie şi conducerea generală a Ordinului îi fusese încredinţată fratelui Elia di Cortona. La capitul, Francisc confirmă numirea şi se aşează la picioarele noului superior, în semn de ascultare. Va sta astfel la toate şedinţele.

Cît pare de slăbit, de tras la faţă! Trupul îi e "diafan", dar privirea nu-i e nici tristă, nici obosită; străluceşte de bucurie şi de iubire. Vocea i-a rămas învăluitoare, dar cu bruşte căderi. Atunci Francisc îl roagă pe fratele Elia să vorbească în locul lui. O boală ciudată îl distruge încet-încet. Nu se ştie despre ce e vorba.

Se fac şi prezentările, fraţii îşi spun numele, începînd cu primii tovarăşi ai "Săracului". Iată-l pe fratele Toma di Celano care i se alăturase încă de la vîrsta de 15 ani şi care va scrie viaţa sfîntului; iată-l pe fratele Maseo; pe fratele Ienupăr care dăruieşte întotdeauna tot ce are, pînă şi hainele de pe el; iată-l şi pe fratele Silvestru, preot şi exorcist; Ioan, ţăranul care-i dăruise lui

Francisc boul lui şi care-l imită în toate cele: dacă Francisc îngenunchează, îngenunchează şi el, dacă tuşeşte sau oftează, tuşeşte sau oftează şi el. Iată-l şi pe Leon, dragul de Leon, om de toată încrederea, singurul care va fi îngăduit să se apropie de el pe muntele stigmatelor... Mulţi au cunoscut deja loviturile, închisoarea; cei mai mulţi au săvîrşit minuni.

Dar "Sărăcuţul" îi reprezintă pe toţi. Fraţii tot repetă cuvintele pe care le-a rostit de curînd:

"Noi am făgăduit lucruri mari. Altele şi mai mari ne sînt făgăduite. Mai aveţi puţină răbdare. Să fim credincioşi propriilor noastre făgăduinţe şi să le nădăjduim pe celelalte".

Care să fie acele mari făgăduinţe?

Capitulul începe cu lectura relatării amănunţite a martiriului celor cinci minoriţi căzuţi la Marrakech. Anton, la fel ca mulţi alţii, nu-şi poate stăpîni plînsul.

Urmează apoi chestiunile delicate: este vorba de noutăţile introduse în regulamentul Ordinului în timpul absenţei lui Francisc. Nu erau toate de lepădat. Rapida creştere numerică a Ordinului ţinea aproape de domeniul miraculosului şi cu cît Ordinul creştea, cu atît devenea mai presantă problema formării novicilor, a fraţilor, respectiv, problema studiilor. Francisc a încuviinţat în cele din urmă posibilitatea ca fraţii să primească o anume instruire şi să posede cărţi, cu condiţia totuşi ca aplecarea către discuţii să nu se facă în dauna aprofundării, a meditării misterelor dumnezeieşti.

Cu prilejul acestui capitul din 1221, va fi promulgată cea de-a doua Regulă franciscană. Tot acum va fi precizat şi statutul Ordinului terţiar ("Fraţii Pocăinţei") care va cunoaşte o dezvoltare uimitoare, grupînd oameni din toate categoriile sociale, propunîndu-şi să producă pretutindeni o adevărată revoluţie, dar asta-i altă poveste, ce-şi va avea într-o bună zi importanţa ei pentru Anton.

Pierduţi în mulţime, Anton şi Filippo se simt fericiţi. Chiar dacă se află departe de ei, aproape un punct pierdut în zare, "Maica noastră Francisc", aşa cum le place să-i spună, le e mereu în preajmă. Anton şi Filippo ascultă fermecătoarele poveşti ce li

se relatează, faimoasele "floricele" (*fioretti*). Sau învăţăturile izvorîte chiar atunci din inima "Sărăcuţului" şi care, din gură în gură, ajung repede la inima lor.

În sfîrşit, se distribuie funcţiile şi misiunile, se stabilesc reşedinţele.

Nimeni nu-l bagă în seamă pe Anton. *Vita Anonyma* scrie: "Deoarece le era tuturor necunoscut, trecea drept un om lipsit de orice aptitudini. De aceea, rămîne singurul căruia Superiorul General nu i-a încredinţat nici o îndatorire".

Pînă şi pentru Filippo se găseşte o slujbă. Dar legat de făgăduinţa dată, nu poate sufla o vorbă despre tovarăşul său. De altfel, ar fi fost de ajuns ca Anton să rostească un cuvînt, dar el tace! Să fi suferit văzînd că a rămas singurul pe care nimeni nu-l vrea? Să fie acesta un nou eşec, după atîtea altele?

Aşteaptă ca Dumnezeu să vorbească pentru el.

Nu ştie încotro s-o apuce. Rătăceşte de ici-colo.

Preţ de-o clipă, îl întîlneşte pe părintele Graziano, Părintele Provincial din Romagna, şi se opreşte, ca ţintuit de o putere nevăzută. Îşi cere iertare. Deodată, îl imploră să se îndure şi să-l ia cu el pentru orice slujbă, "căci el nu era însetat decît de Cel Răstignit, pentru a se uni din ce în ce mai strîns cu El" (*Vita Anonyma*).

Or Părintele Provincial nu are decît un singur gînd: nevoia de preoţi în sihăstrii, mai ales pentru a ţine sfînta liturghie; în vremea aceea nu erau mulţi preoţi printre fraţii minoriţi. Francisc însuşi era abia diacon. Graziano şopteşte:

"Măcar de-ai fi preot.

- Sînt.

Părintele Graziano îi aruncă o privire în treacăt:

- Ai vrea să locuieşti în creier de munte neumblat împreună cu cîţiva fraţi foarte săraci?

- Bucuros, răspunde Anton, dacă e spre slava lui Dumnezeu".

Francisc, care avea un incontestabil dar de discernămînt, să nu-l fi recunoscut de îndată pe viitorul sfînt Anton, podoabă a Ordinului ce abia se năştea? Sau a tăcut cu bună ştiinţă, pentru a-l

pune la încercare? Fără îndoială, Anton nu trebuia să fie cucerit de la bun început de Francisc, pentru că trebuia să-şi urmeze propria cale, să meargă pe alt drum...

Grota Porumbiţei

După multe ore de mers pe jos prin Apeninii de nord, Anton ajunge la sihăstria Monte Paolo, aşezată pe una din ultimele pante abrupte ale acestor munţi, nu departe de Forli, în Romagna. De pe coama dealului către răsărit, vezi cîmpia romagnolă întinzîndu-se pînă la ţărmurile Adriaticii. Spre nord, privirea se îndreaptă către Ferrara. Spre nord-vest, Faenza. Faenza şi Forli sînt cetăţi războinice, împărţite, ca multe oraşe din nordul Italiei, între facţiunea Guelfilor (partizanii papei) şi cea a Ghibelinilor (partizanii împăratului germanic şi al puterilor înfeudate lui). Erezia catară domneşte şi în aceste ţinuturi ce-i sînt prielnice.

Dar aici, în sihăstria de la Monte Paolo, nu domneşte oare calmul cel mai desăvîrşit? Sihăstria nu numără mai mult de patru fraţi care locuiesc în celule modeste, o mică sală de mese, o capelă strîmtă. În fiecare zi, Anton celebrează liturghia pentru fraţii săi. Dar obţine din partea superiorului hatîrul de a curăţa legumele, de a spăla vasele, de a mătura celulele, "mărturisind că nu se pricepea la altceva". Şi chiar era crezut, iar *Vita Anonyma* adaugă: "Gusta cu adevărat în toate acestea mai multă fericire decît în studiu!" De ce ne-am îndoi de această afirmaţie? Nu-i e caracteristic vieţii spirituale autentice să afle în sărăcie nu dispreţul, ci iubirea, şi încă atît de plină de bogăţie (în faptele cele mai smerite) încît nici o altă activitate din lume, chiar a unui ministru sau a unui rege, nu se poate asemui cu ea!

Anton cunoaşte şi practică regula înduioşătoare dată de "Maica Francisc" sihăstriilor:

"*Cei ce vor să se retragă pentru a-şi duce viaţa călugărească în sihăstrii, să fie în număr de trei, cel mult patru. Doi dintre ei vor sluji ca «mame» şi vor avea doi sau cel puţin un călugăr drept*

fiu. Primii doi vor trăi asemenea Mariei, în rugăciune contemplativă. Iar ceilalţi doi, asemenea Mariei Magdalena, vor trăi în slujire şi pocăinţă."

Se va mai scurge aproape un an. Anton împlineşte 27 de ani.

"O, măreaţă singurătate, unică singurătate!
O, linişte, adîncă linişte!"

Încercările l-au maturizat. Uneori învăluie valea cu privirea. Cîntă din nou în lăuntrul lui textul din Isaia pe care-l va comenta într-o bună zi:

"Orice vale se va umple de bucurie. Spre cine-mi voi îndrepta privirea, spune Domnul, dacă nu spre cel sărac, spre cel cu inima smerită?"

"Valea, comentează Anton, este umilinţa. *Ia seama la căile tale din adîncul văii*, spune Ieremia, ceea ce înseamnă: cunoaşte-ţi păcatele în umilinţă, care, ca orice vale, are dublă pantă şi efect. Umilinţa îi arată omului ceea ce este el cu adevărat..."

"Aşadar, orice vale va fi umplută. Umplută şi cu *acel bob de grîu care cade pe pămînt şi moare*, dar pentru ca *văile să fie pline de holde de grîu*, spune Psalmul. Maria cea preafericită a fost o vale, ca orice femeie, dar între toate binecuvîntată, ea cea preaplină, din a cărei plinătate am primit noi toţi care eram goi înlăuntrul nostru. *Ne vom sătura din belşugul Casei tale* (Psalmul 35, 9)."[1]

Cum să primim sămînţa harului dacă nu ne deschidem întreaga fiinţă, ca o vale?

Curînd după aceea, unul din fraţi îi descoperă o grotă pierdută în desişul pădurii. Bine ascunsă şi "acoperită" cu o perdea de pini, "foarte comodă" pentru rugăciune: în fund, o piatră în formă de altar şi o cruce. Asemănătoare uneia din acele *carceri*, îndrăgite de tovarăşii lui Francisc şi care se mai pot vedea încă în munţii din ţinutul Assisi: s-ar fi zis că o uriaşă lovitură de lance a deschis în stîncă o rană triunghiulară, cu unghiul ascuţit îndreptat

[1] Predică pentru a 4-a duminică din Advent.

în sus, asemenea mîinilor înălţate în rugăciune. Aproape că n-ai loc să te întorci, doar să te ghemuieşti, ca şi cum te-ai ascunde în rana din coasta Domnului.

Grote, izvoare de viaţă. Isaia scrie:

"Stînca din care aţi fost ciopliţi,
peştera adîncă din care aţi ieşit..." (Isaia 51, 1).

Anton îşi va aminti aceste cuvinte cînd va comenta versetele din Cîntarea Cîntărilor:

"Sufletul credincios, porumbiţă ascunsă în crăpăturile stîncilor"... unde-şi *"află adăpost împotriva uliului ce stă la pîndă"*.

Litanii foarte vechi îl vor numi pe Anton *columba simplicissima* (porumbiţă preanevinovată).

Îi mai plăcea să recite sau să cînte din psalmii lui David:

"Numai Domnul e stînca mea şi mîntuirea mea,
cetate întărită şi nu mă mai clatin" (Psalmul 62, 2-3).

În miez de noapte, sau cu primii zori, sau după celebrarea liturgiei orelor, se grăbea către grotă ca un îndrăgostit. Sau cînd nu era de rînd să spele vasele, să mături celulele sau să facă alte treburi; cînd nu avea a-şi împlini "slujba de mamă" şi trebuia doar să trăiască la fel ca Maria Magdalena (în pocăinţă). Atunci se retrăgea cu o ulcică de apă şi o coajă de pîine. Şi rămînea acolo mai multe zile, avînd totuşi grijă să celebreze sfînta liturghie.

"Dumnezeule, Dumnezeul meu, pe tine te caut...
Îmi aduc aminte de tine în aşternutul meu,
în ceasuri de veghe mă gîndesc la tine...
Sub acoperămîntul aripilor tale mă voi bucura!"

(Psalmul 62, 2, 7, 8).

Grotă de rugăciuni. Se roagă pentru ca voinţa lui Dumnezeu să se împlinească şi, de asemenea, pentru cei ce trăiesc în păcat şi n-au pe nimeni care să se roage pentru ei. Cere să ispăşească el pentru păcatele lor. Se roagă pentru cei morţi. În zilele noastre, cu prilejul atîtor apariţii, Fecioara nu ne-a descoperit că sînt atîtea suflete nefericite ce rătăcesc în întuneric prin anticamera morţii pentru că cei vii nu se roagă îndeajuns pentru ele?

Grote bogate în minuni, prin rugăciune! Grote unde-i place şi Fecioarei să vină! Grote ale sufletelor noastre, cînd ne rugăm şi noi astfel.

Grotă a răbdării, unde te pregăteşti pentru ceea ce ţi-a hărăzit Dumnezeu! Anton îl binecuvîntează pe Dumnezeu pentru încercările trimise. Binecuvîntează draga lui boală, scumpul lui naufragiu care l-au aşezat în faţa Duhului ca un fulg, pe care Suflarea sa îl poartă încotro vrea.

Grotă a purităţii! Puritate conştientă de sine, de slăbiciunea şi, prin harul lui Dumnezeu, de forţa sa. Pentru nimic în lume n-ar mai vrea să-l supere cîtuşi de puţin pe Dumnezeu. Şi nici n-ar putea s-o facă, pătruns pe de-a-ntregul de Sfînta lui Prezenţă.

S. Antoni lilium germinans, castitas exemplum: crin ce înfloreşte, modelul curăţiei, vor glăsui într-o zi litaniile dedicate în cinstea lui.

Anton îşi dă seama că este pe cale să atingă culmea desăvîrşirii? Autorul anonim scrie într-o latină minunată:

"Se adîncea tot mai mult în Iubire. Îşi petrecea astfel nopţi întregi, neostenind în rugăciune... Arunca în inima lui Dumnezeu, în acest ocean de nepătruns, ancora speranţei sale neclintite."

Aproape desprins de trup, nu mai simte nevoia de hrană. În adîncimea contemplării, aflăm deja secretul lui Anton.

Dar Dumnezeu voieşte să facă din el o fiinţă şi mai deosebită. Din tăcerea lui contemplativă se va naşte o minune de har.

Limba

Într-o zi, în primăvara anului 1222, în catedrala din Forli are loc o importantă ceremonie de hirotonisire a unor călugări franciscani şi dominicani. E o mare bucurie pentru cele două Ordine să dobîndească aceşti preoţi-călugări de care au atîta nevoie. Din toate părţile diecezei se grăbesc să vină fraţi predicatori şi fraţi minoriţi. Călugări cu rase albe ca zăpada sau de culoarea cenuşei se întîlnesc cu bucurie după liturgia orelor în sărăcăcioasa

mănăstire franciscană pentru a împărți o masă simplă. Superiorul franciscan se adresează superiorului dominicanilor și, ca semn de cinstire pentru oaspeții săi, îl roagă să desemneze pe unul dintre frații predicatori - a căror misiune este de a predica - pentru a pronunța discursul de rigoare.

Dar predicatorii se scuză unul după altul: le e teamă poate să nu cadă pradă ispitei de a-i ului cu știința lor pe acești smeriți.

Superiorul dominican se adresează atunci minoriților:

"De ce n-ar vorbi unul dintre voi? Ne veți predica în felul vostru..."

Dar nici superiorul franciscan nu are mai mult spor pe lîngă frații săi care se recuză și ei.

Deodată îl arată cu degetul pe Anton. Fără drept de apel. Autorul anonim precizează: "Superiorul nu credea că Anton ar fi putut cunoaște din Sfînta Scriptură altceva decît ce scria în breviar. Totuși, avea oarecari speranțe că, oricum, s-ar descurca pentru că-l auzise uneori exprimîndu-și părerea în termeni convingători și anume *atunci cînd era silit s-o facă*".

Toate privirile sînt ațintite asupra lui. Cum adică, omul ăsta cu fața rotundă, în ciuda trăsăturilor subțiate? Și cu pielea atît de măslinie încît ai zice că-i maur!

"Ce, portughezul!" se miră unii dintre frați.

Anton încearcă să se scuze, dar Părintele superior nu-l slăbește și fiecare se miră de ce atîta stăruință: cum ar fi Anton ăsta în stare să "țină un discurs"?

Anton se simte cuprins de panică. Ce probă de ascultare să vorbească în fața fraților săi înveșmîntați în rase albe, pe care-i admiră atît de mult! Și pe deasupra, nici n-are nimic pregătit!

Atunci nu-i mai rămîne decît să-l invoce din toate puterile pe Spiritul dătător de inspirație. Și Spiritul îi răspunde.

Anton vorbește tocmai despre ascultarea dumnezeiască. Ascultatea Aceluia "*care, deși din fire Dumnezeu,... s-a nimicit pe sine luînd fire de rob... În toate arătîndu-se ca un om, s-a umilit încă și mai mult pe sine, făcîndu-se ascultător pînă la moarte, și încă moartea pe cruce...*" (Filipeni 2, 6-8).

Sînt cuvintele sfîntului Pavel către Filipeni. Care preot ar putea să nu le aibă mereu în minte?

"Anton, ne spune cronicarul, vorbeşte mai întîi cu cuvinte simple. Apoi, pe măsură ce-şi dezvoltă subiectul, glasul îi e tot mai puternic. Se ridică la o asemenea înălţime în expunerea doctrinelor mistice, încît auditoriul este cuprins de o admiraţie de nedescris (*summa admiratio*), datorată atît elocvenţei neaşteptate cît şi iubirii sale desăvîrşite, care împărţea tuturor lumina înţelepciunii dumnezeieşti, îmbinîndu-se totodată cu o smerenie neasemuită..."

Superiorii la rîndul lor sînt uimiţi de bogăţia şi de exactitatea citatelor din Noul şi din Vechiul Testament, pe care Anton le dă din memorie. Şi mai mult decît atît, de apropierile neaşteptate, pe care ştie să le pună în lumină în chip miraculos. Totodată, cu o cunoaştere adîncă şi frăţească aduce argumente luate din lumea plantelor, a animalelor, a feluritelor lucruri din lume. De unde glasul acesta care poate deveni uneori ciudat de puternic, aproape tunător? Iar apoi, brusc, mlădiat de accente de duioşie? Şi totuşi, parcă n-ar spune nimic de la el. Vorbele lui vin parcă din inima fiecăruia, pe care lucrurile obişnuite, de fiecare zi, prind să o însufleţească.

Chipul lui Anton Fernando străluceşte. Trupul i se înalţă, braţele se ridică, cu toată fiinţa se avîntă spre ceilalţi.

Cu toţii sînt tulburaţi. Nimănui nu-i mai pare rău că s-a recuzat, cu atît mai puţin dominicanilor. "Ce noroc pe voi să aveţi un astfel de frate", şopteşte superiorul lor... "Cum adică, nu ştiaţi?"

Superiorul mănăstirii i-a cerut de îndată lămuriri lui Anton, apoi s-a grăbit să-l anunţe pe Graziano, Superiorul Provincial, cel care, din milă, îl trimisese pe Anton la Monte Paolo. Graziano, la rîndul lui, i-a comunicat faptul lui Francisc, dîndu-i toate amănuntele.

Or Francisc spusese adesea (cuvinte păstrate cu pioşenie de Tomaso di Celano):

"Aş dori ca un preot învăţat care ar intra în Ordinul nostru, să renunţe mai întîi, într-un fel, la ştiinţa sa astfel încît, lipsindu-se

de avutul său să se poată arunca gol în braţele Răstignitului. Mulţi sînt aceia pe care ştiinţa îi face neascultători. Mîndria îi împiedică să se aplece către disciplinele mai modeste. De aceea aş vrea ca unii din aceşti învăţaţi să mi se adreseze într-o zi cu următoarea rugăminte: «Frate, iată că îndelung am trăit în lume şi nu mi-am cunoscut Domnul cu adevărat. Rogu-te, îngăduie-mi să mă retrag în singurătate, departe de larmă, unde să-mi pot aduna inima risipită şi să-mi înnoiesc sufletul ca să poată primi mai bune legături». Dar cine ar putea începe astfel?... Dacă ar exista, încredinţaţi să fiţi că acel om ar fi precum un leu dezlănţuit, dăruit cu o putere netemătoare de orice potrivnicie, iar licoarea cea de preţ pe care va fi sorbit-o la începutul singurătăţii sale l-ar ajuta să se desăvîrşească necontenit. Da, acestuia i s-ar putea încredinţa fără teamă slujirea prin cuvînt, căci ar răspîndi în jur căldura înfocată a sufletului său".

Relatarea Provincialului şi portretul pe care i-l face lui Anton, vieţii lui trecute, corespund întocmai cu ceea ce sfîntul din Assisi nădăjduia atît de mult. Încă o dată Dumnezeu i-a ascultat ruga. I-l dăruie lui (e sigur de asta), care nu-i nici preot, nici învăţat, pe omul acesta care va fi cumva *episcopul* Ordinului. Episcop în sensul prim al cuvîntului: *episcopus*, autoritatea teologică şi apostolul, cel care-l cheamă pe Duhul Sfînt asupra acelora pe care Dumnezeu i-i trimite.

Acesta este sensul exclamaţiei puse pe seama lui Francisc atunci cînd i s-a adus la cunoştinţă evenimentul:

"În sfîrşit, în sfîrşit, avem episcopul nostru!"

Episcopul nostru! Expresie pe care Francisc o va folosi bucuros de acum înainte pentru a-l desemna pe fratele portughez.

Nu avem date despre primele predici ale lui Anton. La 27 de ani, este deja istovit de privaţiuni. Mai suferă încă uneori de slăbiciunea cu care s-a ales de pe urma bolii din Maroc. Dar toată fiinţa lui este ascultare. Totuşi ştie că nimic nu e mai primejdios decît să se slujească de cuvînt. Ce încercare îi mai trimite Dumnezeu? Va scrie într-o bună zi: "*Limba îl aruncă pe cel drept în adîncul iadului*". Şi mai departe: "*Natura a aşezat înaintea limbii*

două stavile: dinţii şi buzele, ca sărmana nesăbuită, mereu în căutare de ascultători, să nu poată ieşi în lume, rătăcind de colo-colo şi pălăvrăgind fără încetare. Strînge dinţii, închide-ţi buzele şi nu-i da voie limbii să dea fuga la josnica-i plăcere: «Pe femeia cea rea să n-o laşi să iasă din casă», ne învaţă Eclesiasticul."[2]

Şi încă:

"Trei limbi, a Şarpelui, a Evei şi a lui Adam, i-au deschis morţii uşa, lăsînd-o să intre în lume. Limba şarpelui şi-a vărsat veninul în Eva, limba Evei i-a picurat otrava lui Adam, iar limba lui Adam a cutezat să se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu. Limba este o boală care-şi răspîndeşte pretutindeni veninul îngheţat, de moarte.

De aceea Duhul Sfînt a luat înfăţişarea limbilor de foc, limbi împotriva limbilor, vindecînd prin foc veninul ucigător."[3]

Limba lui Anton va izbuti să vindece de otravă sau uneori va împroşca şi ea cu venin? Cum să-ţi fereşti limba de orice necurăţie?...

Evenimentul de la Forli a fost însă pentru el o lecţie de neuitat, de neînlocuit. În ziua aceea s-a convins pe vecie de adevărul cuvintelor lui Isus: *"Nu vă îngrijoraţi gîndindu-vă ce şi cum veţi spune. Ce veţi avea de spus vă va fi dat chiar în ceasul acela; fiindcă nu voi veţi vorbi, ci Duhul Tatălui vostru ceresc va vorbi în voi."* (Matei 10, 19).

Cîţi dintre oratorii creştini cred îndeajuns în lucrarea Duhului Sfînt, Persoană reală, Suflare de viaţă? Iar dacă cred, cîţi ştiu să rămînă smeriţi, să se dea la o parte pentru a-l lăsa pe Duhul Sfînt în locul lor! Cel mai prost predicator poate deveni, de la o clipă la alta cel mai profund, cel mai tulburător. Aşa bunăoară parohul de Ars, sfîntul Ioan Maria Vianney, atît de slab la început şi care se încurca în propriile predici învăţate pe dinafară!

---

[2] Predică pentru a 3-a duminică după Bobotează.

[3] Predică pentru duminica Rusaliilor.

Aici se află fără îndoială unicul secret al forţei oratorice a lui Anton. Fiindcă nu e dovedit că s-ar fi pregătit vreodată în acest scop: altminteri, la Coimbra faptul ar fi fost cunoscut. Iar din adolescenţă, de la venirea sa la sihăstria de pe dealul Olivares, se menise tăcerii. Se spune că a rămas la fel de pur în vorbire, ca şi cum n-ar fi părăsit niciodată grota de la Monte Paolo. Să fie cu putinţă? Sfîntul Bernard însuşi, marele sfînt Bernard nu se lăsa uneori purtat de cuvinte? Cuvîntul poate să strice adesea. Cine poate fi în acelaşi timp sfîntul Bernard, sfîntul Augustin şi sfîntul Antonie pustnicul?

Cînd Anton începea să vorbească, *Cineva* îl încredinţa, aşa după cum mărturiseau cei apropiaţi, că nu va rosti "un singur cuvînt care să nu fie desăvîrşită smerenie, fără urmă de minciună".

Se pare că Anton avea şi darul limbilor străine. Apostolatul său în atîtea regiuni diferite va presupune, într-adevăr, cunoaşterea dialectelor fiecărei regiuni (foarte felurite în Italia, în absenţa unei limbi naţionale, precum şi în Franţa, unde avea să meargă nu peste mult timp). Iar el, portughezul, n-o să mai vorbească deloc limba sa maternă. Şi niciodată vocabularul sau accentul său nu-l vor face de rîs. Oriunde va merge va stăpîni la perfecţie pînă şi graiurile ţărăneşti vorbite în ţinuturile cele mai sălbatice.

Într-o zi, pe cînd se întorcea de la ţară împreună cu un frate fără să fi predicat, mulţumindu-se să vorbească "mai de una, mai de alta" cu oamenii locului, în graiul lor ţărănesc, deodată respectivul frate îl dojeneşte: "Şi pe deasupra, nici n-am predicat!"

Dar Anton răspunde:

"Ba, să mă ierţi, dar am predicat prin smerenie".

Predicatorul

Într-o zi, Francisc îi scrie:

"Fratelui Anton, episcopul meu, de la fratele Francisc, multă sănătate. Găsesc de cuviinţă să-i înveţi pe fraţii noştri sfînta teologie. Dar ia seama ca nu cumva să se stingă în ei duhul sfintei

rugăciuni, aşa cum stă scris în Regula noastră. Rămîi cu bine!"

Scrisoare de o importanţă capitală şi care dovedeşte cum nu se poate mai lămurit că Francisc înţelesese în sfîrşit necesitatea anumitor studii. Anton l-a ajutat să-şi învingă neîncrederea - de altfel justificată - faţă de spiritul excesiv de intelectualist al timpului său. Timp care a cunoscut o "renaştere" a păgînismului. Timp al ereziilor celor mai insidoase: erezia catară, erezia valdeză, atît de răspîndite în Lombardia, regiune pe care sfîntul Dominic ţinuse s-o evanghelizeze el însuşi. Dar Dominic murise cu un an în urmă (4 august 1221): experienţa lui dovedea că pentru a le predica ereticilor cu folos era nevoie de o cunoaştere temeinică a teologiei.

Anton devine aşadar profesor de teologie la Bologna, oraşul unde se afla mormîntul sfîntului Dominic, deja vestit pentru universitatea sa. Anton este adesea considerat ca primul învăţător al Bisericii dintre franciscani, înainte de sfîntul Bonaventura. De fapt, el preda la mănăstirea minoriţilor, unde erau însă primiţi şi audienţi din afară.

Pentru a-i putea învăţa mai bine pe alţii, Anton studiază tot mai mult. Îşi repetă mereu cuvintele:

"*Mai de preţ ca aurul şi mulţime de mărgăritare sînt buzele care grăiesc cu înţelepciune.*" (Proverbe 3, 15).

Asemenea lui Francisc şi, mai tîrziu, Sfîntului Bonaventura, Anton le cere studenţilor săi desăvîrşită "precizie şi probitate în cuvinte", simţul autenticităţii.

Va preda aici timp de doi ani (1223-1224) fără a lăsa cîtuşi de puţin deoparte spiritul de rugăciune. Poartă mereu ciliciul. Posteşte, veghează. Echilibru greu de păstrat: ca şi cum ceea ce mintea cîştigă prin studiu ar trebui să fie pierdut pentru rugăciune. Dar ştie să confere ştiinţei teologice acel sens mistic care va rămîne idealul Ordinului franciscan. Nu lasă să-i scape nimic din concordanţele dintre texte, din sensurile adînci şi vii. Cu el nu-i nici o primejdie ca teologia să devină disciplină seacă, aşa cum se va întîmpla curînd în anumite universităţi.

Călugărul cel umil va continua să predice. Îl găsim astfel la

cîteva leghe depărtare de Bologna, la Ferrara, şi cu mult mai departe către est, la Triest, sau către miazănoapte, la Trento; la apus, către Milano şi mai departe, la Vercello, unde va îndrăgi în chip deosebit mănăstirea Sfîntul Andrei, vestită în ştiinţă şi în înţelepciune. În ciuda sănătăţii sale şubrede, porneşte să străbată distanţe imense pe jos, şi pînă la moarte nu va înceta să bată drumurile în lung şi-n lat.

Se adresează atît celor mari cît şi celor mici. Vorbele sale sînt pe înţelesul oamenilor umili care se vor grăbi să-l numească "sfîntul poporului". Nu-i sînt necunoscute rănile care-i dor pe cei mulţi, mai ales în oraşele italiene din nord, unde bogăţiile sînt o insultă pentru cei săraci, unde ignoranţa favorizează superstiţiile. Nu se sfieşte să-i dojenească în faţa tuturor pe cei necredincioşi, fie ei dregători sau oameni de rînd. Uneori îi roagă fierbinte, din inimă, la nevoie coboară printre cei ce-l ascultă, implorînd pe cîte unul să-l însoţească la confesional, "desăvîrşind astfel prin cuvîntul lăuntric ceea ce începuse prin cuvîntul public". Pătrunde în meandrele conştiinţelor cu o nemărginită îngăduinţă, dar totodată cu neabătută fermitate. "Le dăruia timp şi osteneală tuturor celor care i-o cereau, fără să caute la faţa oamenilor. Discreţia sfaturilor şi prudenţa lui erau neîntrecute.." Stătea uneori zile, chiar nopţi întregi la confesional, cum avea să facă mai tîrziu şi parohul de Ars.

Mai mult decît în predicile pe care le va scrie în folosul predicatorilor, avea darul de a-i face pe cei ce-l ascultau să retrăiască scene impresionante din Biblie ca şi cum acestea s-ar fi putut petrece din nou chiar sub ochii lor. La fel ca în vremea lui Isus şi a apostolilor, ai fi spus că paraliticii aveau să meargă, orbii să vadă, morţii să se scoale. Se povesteşte că o dată, la Vercello, pe cînd predica a auzit hohotele de plîns ale părinţilor unui tînăr ce era dus la groapă. Şi-a ridicat atunci ochii către cer apoi, fără şovăire, le-a spus celor ce purtau trupul: "Duceţi-l înapoi acasă, pentru că este viu!" Şi şi-a urmat predica. Mare minune, căci mare este puterea rugăciunii!

Vin să-l asculte mulţimii tot mai numeroase. Ceea ce-i ciudat,

cu cît mai larg îi e auditoriul, cu atît vocea sa devine mai puternică, răsunînd tot mai departe "ca o trompetă". Mulţi îşi bat pieptul şi se convertesc.

Ni se va spune, poate, că în evul mediu, mulţimile formau un auditoriu ideal în această privinţă, căzînd uşor pradă patimilor dar şi pocăinţei?

Am întreba însă la rîndul nostru, în zilele noastre, la Lourdes, Padova, Fatima sau Czestochowa, mulţimile nu sînt purtate de aceleaşi elanuri?

Împotriva ereziei

În activitatea sa de predicator, Anton are însă şi motive de adîncă tristeţe: adesea trebuie să predice fraţilor săi - dintre care unii călăuziţi într-adevăr de dorinţa de puritate, de perfecţiune - care se sprijină şi ei pe textele sfinte şi sînt gata să îndure martiriul (mulţi dintre ei au murit de altfel pe rug, mărturisindu-şi credinţa). E aproape cu neputinţă să fie convertiţi. Este vorba de catari.

E un motiv în plus de tristeţe să-i auzi invocînd ca argument purtarea nedemnă a atîtor preoţi şi călugări! Anton suferise şi el la Coimbra din pricina acestei stări de lucruri!

În pofida cumplitei cruciade împotriva albigenzilor, în ciuda blîndeţei sfîntului Dominic, catarii rămaseseră neclintiţi pe poziţii. Chiar şi în Franţa. În Italia, în ciuda strădaniilor lui Anton şi a altora ca el, erezia era tot mai înfloritoare. Întreaga Lombardie era contaminată. Aici erezia era la ea acasă: trebuia să te obişnuieşti cu ea, să întîlneşti la tot pasul oameni care o îmbrăţişau din toată inima. Nici locul ei de origine nu era departe: Balcanii, poartă a Orientului. Pe de altă parte, era cum nu se poate mai folositoare luptelor dintre Ghibelini (anticlericali, vasali ai Imperiului Germanic) şi Guelfi (devotaţi papei).

Predicatorii catari ştiau să găsească întotdeauna un text pentru a-şi justifica doctrina, iar preoţii credincioşi Romei erau prea

neştiutori pentru a-i combate. Pînă şi unii dintre clerici se lăsau ademeniţi şi deveneau catari. La Coimbra, Anton-Fernando putuse studia temeinic, pe cînd era călugăr augustinian, aceste basme cu efecte nefaste (să ne amintim că şi sfîntul Augustin fusese maniheean în tinereţe). Fratele Anton părea predestinat să le răspundă. Cronicarii precizează că ştia să descopere întotdeauna cursele, să dezvăluie viclenia închipuirilor, să desfacă firele încîlcite ale dialecticii. În mod leal, prezenta totalitatea textelor şi nu doar acea singură frază pe care se bizuiau ereticii. Îi plăcea şi să provoace acele conferinţe "publice şi contradictorii". Dar mai presus de toate, predica prin propriul exemplu, păstrînd măsura în toate, cu răbdare şi cu iubire.

Fiind franciscan, lui Anton nu-i era greu defel să exprime faţă de întreaga creaţie aceeaşi duioşie pe care le-o arăta credincioşilor: trebuia în primul rînd să dovedească faptul că creaţia nu era satanică pe de-a-ntregul, aşa cum susţineau catarii; dacă diavolul provocase decăderea ei - la fel ca şi a omului - ea nu era cu totul rea. Partida nu era definitiv pierdută. Mai rămîneau în lume elemente, germeni de puritate, chiar în trupul făgăduit învierii. Franciscanul umil invoca atunci viaţa lui Cristos, fiu al omului, singurul Fiu al lui Dumnezeu, drept supremă dovadă. De aceea voise Cristos să se nască într-adevăr din femeie. Nu, Dumnezeu nu se *înjosise* prin întruparea sa - cea mai de seamă obiecţie a catarilor dar şi a musulmanilor. Dimpotrivă, Dumnezeu şi-a arătat astfel atotputernicia în însăşi Iubirea sa. Ce minte omenească ar fi putut concepe o astfel de taină?

Nemaiavînd argumente, catarii răspundeau invocînd mari secrete. În speranţa de a ajunge să cunoască aceste mari secrete, şi mai mulţi oameni veneau la ei.

În unele oraşe italiene din nord, predicatorii catolici aproape nu mai puteau vorbi, de teamă de a nu fi sfîşiaţi de vii de mulţime. Era cunoscut cazul oraşului Rimini, de pe coasta Adriaticii, unde, cu cîţiva ani în urmă, episcopul Hildebrand nu-şi putuse duce misiunea la bun sfîrşit: catarii îl alungaseră silindu-l să-şi caute adăpost în clopotniţa catedralei. De atunci, nici un alt predicator

n-a mai îndrăznit să deschidă gura în Rimini.

Numeroşi prelaţi, chiar şi papa, se gîndeau să treacă şi Italia prin foc şi sabie, aşa cum se întîmplase în Franţa.

Dar Anton respingea cu indignare această idee:

"Aşa cum nu poate fi trecută prin foc casa care adăposteşte un mort şi unde se celebrează slujba de înmormîntare, la fel nu puteţi distruge casa unde trupul lui Cristos agonizează din pricina ereziei, atîta timp cît se mai păstrează nădejdea ca Dumnezeu să-l învie spre slava Sa. Dar chiar de-aţi fi împietriţi în încăpăţînarea voastră, este loc întotdeauna pentru toleranţă, a cărei pildă ne-o dă Dumnezeu mai întîi. Vă spun din nou aşadar şi vă rog fierbinte: fiţi toleranţi!"

Iată acum o scenă vrednică de evul mediu şi care ilustrează cum nu se poate mai bine aceste greutăţi extrem de mari. Aşa cum am mai spus-o, veacul de mijloc nu cunoaşte sentimentul istoriei, şi nu dă importanţă nici datelor nici locurilor precise. Oamenii din vremea aceea sînt interesaţi în primul rînd de simbolurile profunde, pentru a înţelege mai bine autenticul şi pentru a-l păstra.

Cei mai mulţi dintre cronicari plasează evenimentul la Rimini. Altul îl situează în Franţa, unde Anton avea să fie trimis. Unii susţin că scena de la Rimini s-ar fi petrecut după înapoierea din Franţa. Dar minunea, unică în istoria religoasă, nu-şi dobîndeşte deplinul sens providenţial pentru prezent şi pentru viitor decît la Rimini, la începutul misiunii speciale care-i va fi încredinţată lui Anton şi-l va marca. Este vorba despre cunoaşterea "Prezenţei Reale" a lui Isus Cristos în ostia euharisică, temei al credinţei, fără de care Întruparea, viaţa lui Isus ar fi incompletă. Or ereticii se încăpăţînau să nege această Prezenţă ca fiind imposibilă, ba chiar ridicolă pentru Dumnezeu!

Cum de-a îndrăznit micul frate? Şi încă la Rimini! Să fi fost consecinţa carismei sale proprii, de a şti, "să-şi joace rolul" înaintea mulţimii, atrăgînd-o şi pe ea în joc?

Dar, hotărît, în ziua aceea la Rimini, mulţimea nu e defel de partea lui. Încearcă să explice prezenţa Iubirii în ostie, chiar în mîinile unui preot nevrednic. Cu lacrimi în ochi arată că nu e doar

pură închipuire a Bisericii, ci urmarea minunată a Întrupării, a Răstignirii din dragoste. Ba încearcă să dezvolte chiar noţiunea de sacrament, bunătate supremă a lui Dumnezeu...

Un om de vază, pe nume Bonvillo, căpetenie a ereticilor, exclamă:

"Cum aşa, Cristos să fie cuprins într-o bucăţică de pîine?"

Cu răbdare, Anton explică din nou cum Isus, aflat la cer cu trupul său glorificat, poate foarte bine, el, Fiul unic, el, Atotputernicia, să se dăruie din nou în acest semn atît de pur, atît de simplu: pîinea! Să se dăruie cu adevărat încă o dată! Trebuie şi poate s-o facă, pentru că el este numai Iubire.

Bonvillo rîde cu gura pînă la urechi. Şi ceilalţi pufnesc în rîs.

Atunci, deoarece călugăraşul nu poate răspunde la rîs decît cu umor, se gîndeşte la animalul încăpăţînat prin definiţie.

"Frate, şi dacă măgarul tău s-ar închina înaintea unei ostii consacrate, atunci ai crede?"

Celălalt, care a înţeles aluzia, intră în joc şi răspunde:

"Da, dar numai dacă măgarul ar posti mai întîi timp de trei zile! O să vedem dacă va face nazuri cînd o să-l îmbii cu ovăz şi dacă o să arunce măcar o privire pîinii tale! Afară doar dacă n-o s-o înghită împreună cu ovăzul!" (O altă variantă susţine că, pentru a-şi bate joc de Sacrament, Bonvillo îşi învăţase măgarul să mănînce pîine azimă!).

Fără să stea mult pe gînduri, Anton primeşte provocarea:

"Foarte bine! Adu-l aici peste trei zile!"

A patra zi, lumea se îmbulzeşte în piaţă.

Bonvillo îşi face apariţia însoţit de măgarul înfometat.

Apoi apare şi călugăraşul purtînd potirul. Ridică ostia. Alături de Anton, a fost răsturnat pe jos un săculeţ cu ovăz auriu, cu miros îmbietor. Mulţimea îşi ţine respiraţia.

Măgarul adulmecă ovăzul, priveşte ostia...

Deodată, îngenunchează înaintea micului soare de pîine curată şi rămîne astfel îndelung, ca în adoraţie!

Atunci Bonvillo se converteşte şi mulţi alţii împreună cu el. Chiar şi unii evrei primesc botezul. Poate de aceea micul templu

ridicat în amintirea evenimentului şi pe care locuitorii din Rimini îl arată bucuros, are forma octogonală: cifră şi semn al botezului, semn al apelor mari purtătoare de har.

Francisc de Assisi şi Anton de Padova

Au trăit în aceeaşi perioadă - Francisc între 1182 şi 1226, Anton între 1195 şi 1231, dar s-au întîlnit foarte puţin. Personalităţi diferite, au avut totuşi numeroase puncte comune.

Întîlniri: Anton s-a înfăţişat pentru prima oară înaintea lui Francisc cu ocazia marii adunări de la Rusalii, în 1221, dar întemeietorul Ordinului era prea ocupat cu problemele celor 3000 de fraţi ai săi pentru a-i da o atenţie deosebită tînărului adept venit din Portugalia. Istoricii vorbesc şi despre apariţia neaşteptată a lui Francisc la Capitulul de la Arles, în toamna anului 1224; Anton era şi el prezent şi se spune că ar fi ţinut predica de rigoare. Tot în 1224, Francisc i-a scris lui Anton o scrisoare prin care îi dădea învoire să predea teologia fraţilor de la Bologna.

Deosebiri: Francisc era un om din popor, "simplu şi fără multă ştiinţă de carte"; Anton, dimpotrivă, era un intelectual cunoscător al ştiinţelor sacre şi profane, un profesor şi un scriitor.

Asemănări: Amîndoi împărţeau aceeaşi dragoste de natură, de singurătate, amîndoi i-au dat morţii numele de "soră". Amîndoi au spus "nu" violenţei şi au înlocuit cruciadele prin dialog şi prin vestirea Evangheliei; au adus pacea între cetăţile sfîşiate de ură şi au cerut cu tărie societăţii legi drepte în favoarea celor săraci, a prizonierilor. Amîndoi au predicat iubirea lui Cristos sărac şi răstignit, bunătatea Mariei, credinţa faţă de Biserică. Pe scurt, amîndoi au fost Evangheliі vii.

Partea a treia

ÎN FRANŢA

Sublima apariţie

Francisc de Assisi trimisese în Franţa numeroşi fraţi minoriţi. El însuşi voise, în mai multe rînduri, să meargă în ţara căreia, prin numele său, părea să-i fie hărăzit şi pe care o iubea. Nefericită ţară! Cruciada pornită împotriva Sudului trezise patriotismul ţinuturilor de la miazăzi, care aveau să se împotrivească pentru mult timp Nordului invadator. Cruciada lăsase în urmă răni care n-aveau să se vindece prea curînd. Sfîntul Dominic nu izbutise nici el să tămăduiască aceste răni şi, la puţin timp după moartea sa, mulţi dintre dominicani se aflau de partea acelora care aprindeau rugurile. Datorită blîndeţei, înţelegerii, felului lor de viaţă conform cu sfaturile evanghelice, franciscanii erau cu mult mai bine primiţi, astfel încît au ajuns să fie suspectaţi la rîndul lor de erezie. Cardinalul Ugolino, protector al Ordinului, îi dăduse de înţeles lui Francisc că locul lui nu era în Franţa. Francisc s-a supus.

Dar în anul Domnului 1224, considerînd că "episcopul său" era îndeajuns de matur, Francisc s-a gîndit cu mare bucurie să-i încredinţeze lui Anton o misiune în Franţa. Minoritul portughez avea să pornească la drum la sfîrşitul anului, însoţit de gîndul "Sărăcuţului".

Dar, între timp, se petrecuse un eveniment fantastic, ce nu

putuse rămîne tăinuit. Eveniment la care Anton avea să mediteze în timpul lungii lui călătorii către Franţa, eveniment pe care veacurile îl vor venera cu dragoste şi uimire... În 1224, de sărbătoarea Înălţării, îndemnat de o putere de neînvins, "Săracuţul" o pornise împreună cu tovarăşii săi cei mai dragi către ţinutul Toscanei. După ce a străbătut douăzeci de leghe de păduri şi grohotişuri, se opriseră pe muntele Verna. Francisc îşi clădise o colibă sub un fag, neîngăduindu-le fraţilor să-i stea în preajmă. Doar fratele Leon, care era preot, îi putea aduce împreună cu pîinea şi apa, ajutorul sacramentelor precum şi îmbărbătarea sa, fiindcă diavolul îl ataca atunci mai violent ca oricînd.

Adesea Leon îl află pe Francisc în extaz, ridicat de la pămînt. Într-o zi, Francisc hotărăşte să se retragă pe un pinten de stîncă, despărţit de munte printr-o crevasă adîncă şi plonjînd vertiginos pe celelalte laturi, de-a lungul pereţilor verticali de vreo sută de metri. E ca un fel de turn uriaş, dominînd ameţitor zarea nesfîrşită. Trecerea către munte se face cu ajutorul unui buştean aşezat provizoriu peste crevasă.

Şi vine ziua de 14 septembrie, sărbătoarea Înălţării Sfintei Cruci, sărbătoarea aflării adevăratei cruci de către împărăteasa Elena, sărbătoarea ce comemorează jertfa de pe Calvar vestită şi prin cuvintele: "Şi eu, cînd voi fi înălţat de pe pămînt, toate le voi atrage la mine" (Ioan 12, 32). Deodată, Francisc vede sublima apariţie: om şi serafim deopotrivă, cu braţele întinse, cu picioarele goale aşezate unul deasupra celuilalt, cu trupul pironit pe cruce, cu două aripi mari de înger care-l acoperă, în timp ce alte două aripi se ridică deasupra capului şi alte două, desfăcute, freamătă gata de zbor. În acelaşi timp, o durere şi o bucurie de nedescris îl pătrund pe Francisc din toate părţile.

Cînd Săracuţul îşi revine în simţiri, mîinile şi picioarele îi sînt însemnate cu rănile sfinte. Pe podul palmelor şi pe ristul picioarelor se zăreşte floarea cuielor mari, negre, iar de partea cealaltă apar vîrfurile îndoite. Şi coasta dreaptă i-e străpunsă!

Adînc tulburat, Francisc e ajutat de fraţii săi să coboare pe măgar către Assisi. Nu-şi poate ascunde mult timp rănile, nu se

mai poate deplasa normal. Coasta îi sîngerează, pătînd bandajele şi cămaşa, aşa după cum pot constata mulţime de martori.

Montpellier

Însoţit de tovarăşul său, Anton înaintează cîntînd psalmi pe drumurile Provenţei. Provenţa, unde limba vorbită pe atunci era atît de apropiată de cea vorbită în Lombardia: occitana, de care se va sluji cu drag, asemenea lui Francisc, care o deprinsese de la tatăl său. Anton îşi aminteşte de strămoşii săi francezi. Îi place să intre în vorbă cu cei pe care îi întîlneşte. El şi tovarăşul său îşi cerşesc hrana; conform regulei lor, n-au nici un bănuţ în buzunar. Pretutindeni haina lor de postav aspru de culoarea cenuşii este bine primită. Provenţa n-a fost contaminată de erezie, afară doar de regiunea din vecinătatea Ronului, a oraşelor Nîmes şi Avignon.

Astfel au ajuns la capătul călătoriei: Montpellier, oraş credincios Bisericii unde se află una din cele mai vechi universităţi din Franţa. Dar la cîteva leghe depărtare, se află cetatea Béziers, rămasă eretică în adîncul inimii, în pofida îngrozitorului masacru din 1209. De la Montpellier plecase armata lui Simon de Montfort. Tot de aici, alte trupe o porneau fără încetare către apus.

În momentul cînd cei doi minoriţi ajung în oraş, tocmai se încheiase un important conciliu provincial, desfăşurat din porunca papei pentru a asculta propunerile tînărului Raymond al VII-lea, conte de Toulouse, propuneri menite să cureţe de eretici ţinuturile sale. În schimb, el avea să-şi redobîndească pămînturile, mai cu seamă Provenţa. La conciliu participaseră episcopi şi abaţi din regiune, episcopii de Arles, de Auch, arhiepiscopul din Narbonne. Pacea părea cîştigată, iar fraţii minoriţi nădăjduiau să-şi împlinească misiunea mai uşor.

Pentru a se familiariza cu oamenii şi obiceiurile, Anton ţine la Universitate cursuri de teologie care atrag un numeros public. Tot acum îşi pune la punct "*Comentariile asupra Psalmilor*".

Într-o zi, intrînd în chilia sa, nu-şi mai găseşte preţioasele

însemnări. Şi află că un novice tocmai a părăsit Ordinul şi mănăstirea. Novicele voia, după cum spune un biograf, să se slujească de aceste comentarii ca să-şi facă un nume, prezentîndu-se ca autor al tratatului.

Anton nu-l blestemă pe hoţ, aflat deja departe, dar recunoaşte lucrarea Satanei care ştie cum să-l păgubească pe călugăr, lipsindu-l de acest instrument atît de important pentru misiunile sale viitoare. Începe să se roage şi-l somează (fără sfială) pe "Cel ce se pune de-a curmezişul". Şi iată că, trimis în "serviciu comandat", diavolul, înarmat cu o secure, iese înaintea novicelui în clipa cînd acesta se pregătea să treacă peste un pod. Diavolul îi spune: "Întoarce-te de îndată la Slujitorul Domnului; întoarce-te înapoi în Ordinul din care ai fugit, împreună cu Psaltirea pe care ai furat-o. Altminteri, te ucid, te azvîrl în apă!" Şi cum celălalt nu se înduplecă, diavolul capătă dimenisuni uriaşe, înspăimîntătoare...

Novicele se întoarce în grabă la mănăstire, îşi cere iertare şi va deveni pînă la urmă un călugăr model.

Prin puterea rugăciunii, Anton a recuperat aşadar un *obiect pierdut* şi a întors un suflet de la calea sa rea. Mai tîrziu, după moartea lui, poporul îşi va aminti de acest episod.

În altă zi, Anton predică la catedrală. Deodată îşi aminteşte că a făgăduit să cînte chiar în ceasul acela *Aleluia* în capela conventuală a minoriţilor.

Atunci schiţează către auditoriu un gest de scuză, ca şi cum i-ar cere să aibă puţină răbdare, apoi se înclină în amvon, îşi acoperă faţa cu gluga, îşi împreunează mîinile în rugăciune. Toţi îl privesc în tăcere. A rămas aşa "mai mult de jumătate de ceas".

În sfîrşit, îşi continuă predica. Cu atîta iubire încît nimeni nu îndrăzneşte să-i ceară explicaţii.

Dar curînd s-a aflat că fusese văzut de toţi fraţii, în capela minoriţilor, cîntînd *Aleluia*.

Vom spune că e vorba de *bi-locaţie*, fenomen întîlnit şi la sfinţii din zilele noastre: să ne gîndim la Don Bosco sau la Padre Pio.

La începutul anului 1225, iată-l din nou îndreptîndu-se către apus. Béziers, Narbonne, Carcassone, Toulouse. Pe tot parcursul care fusese şi al Sfîntului Dominic, în ţinutul aflat în inima ereziei, fratele minorit ia cunoştinţă de starea jalnică a credinţei poporului şi chiar a clericilor. Toulouse este capitala regiunii Languedoc, cetate opulentă, dar coruptă. Episcopul de pe atunci, Foulques, provenit dintre cistercieni, a încercat să folosească blîndeţea. Dar, asemenea lui Dominic, fără succes. Pentru un moment, Raymond al VII-lea păruse un om mai sigur decît tatăl său care murise excomunicat în 1222. Poate şi pentru că papa, în pofida tuturor, îl salvase pe tînărul Raymond cu condiţia să-şi ţină făgăduinţele făcute Bisericii.

În acelaşi an, 1222, familia Faudoas îngăduise construirea unei mănăstiri franciscane la Toulouse. Anton poate predica aproape în voie în ţinutul care, odinioară, fusese centrul ereziei. Dar fără rezultate vizibile asupra ereticilor. Mulţi dintre catarii din Languedoc practică un maniheism mai "blînd" şi par atît de aproape de dreapta credită încît nu li se poate reproşa decît ataşamentul faţă de un soi de adaos ezoteric la catolicism. Mai puţin pesimişti decît catarii aşa-zişi "absoluţi", ei recunosc întrucîtva răscumpărarea dobîndită nouă de Cristos ridicat în slavă. Nu venerează crucea de pe Calvar, ci pe aceea înscrisă în discul solar, crucea luminoasă cu braţe egale, purtînd fiecare trei perle, totalul corespunzînd celor douăsprezece locaşuri ale Tatălui. Aceasta este chiar crucea emblemă a regiunii Languedoc.

Şi ei resping, bineînţeles, clerul ierarhiei romane, învinuit de cele mai grozave mîrşăvii. Nu fără oarecare temei. Dar aceşti eretici sînt infinit mai greu de dovedit în argumentaţia lor decît cei din Lombardia. De aceea, Anton insistă mai bucuros în predicile sale pe ideea că, dacă preoţii şi călugării ar trăi ca adevăraţi preoţi şi adevăraţi călugări, adevăraţi fii ai lui Dumnezeu, n-ar mai exista eretici:

"O, Doamne Isuse, cine va putea sfărîma lanţurile bogăţiilor,

plăcerilor, onorurilor care-i ţin legaţi pe clericii şi pe călugării răi; cine le va putea înfrînge trufia?" (*Predici*)

"Cumpără şi vînd. Zidesc şi dărîmă. Se judecă pentru neînţelegeri înaintea tribunalelor. Se ceartă. Pătesc jurişti. Citează martori. Se străduiesc să înfăţişeze drept alb ceea ce este negru. Fac jurăminte pentru lucruri de nimic. Unde găsiţi voi, călugări nesăbuiţi, în Vechiul Testament, în Evanghelii, în scrisorile Sfîntului Paul, în regula Sfîntului Benedict sau a Sfîntului Augustin, ceva care să semene cu procesele pe care le intentaţi?" (Se ştie că, asemenea valdezilor, catarii refuzau să depună jurămînt pentru probleme "pămînteşti". La fel cum refuzau să dea împrumut cu camătă sau să se căsătorească).

Unul dintre cronicari plasează la Toulouse miracolul cu măgarul petrecut la Rimini. Dar nici o tradiţie la Toulouse nu susţine această ipoteză. Numele ereticului care ar fi fost unul dintre protagonişti nu e nici măcar pomenit. În sfîrşit, am arătat de ce Anton nu a folosit în nici un caz la Toulouse metoda discuţiei teologice solid argumentată, aşa cum făcuse la Rimini.

Se lasă cuprins de un sentiment de tristeţe şi de neputinţă? Nicidecum, ci se încrede în Dumnezeu.

Dar se spune că la Toulouse, la noua mănăstire franciscană din oraş, a avut parte de o mîngîiere nespus de mare.

Cît de mult îi plăcea şi maestrului său spiritual Francisc să recunoască privilegiile neasemuite cu care fusese dăruită Maria! Nu întîmplător, chiar de la început, "Sărăcuţul" alesese ca centru al vieţii sale consacrate mica biserică Santa Maria degli Angeli, biserica Mariei înconjurată de îngeri. Încă din 1219, la capitulul Rogojinilor, s-a hotărît ca, în fiecare sîmbătă, să se celebreze la Santa Maria degli Angeli o liturghie în cinstea Neprihănitei Zămisliri. Este cunoscută contribuţia de seamă a franciscanilor în studierea Neprihănitei Zămisliri şi a Înălţării Mariei cu trupul la cer, mistere nedespărţite de cele ale Întrupării şi Răscumpărării. Anton va avea şi el un rol important în această privinţă.

Aşadar, într-o seară, la mănăstirea franciscană de la Toulouse, călugării trebuiau să citească un text despre moartea Mariei şi

Înălţarea ei la cer. Autorul afirma că Biserica nu greşea preferînd o ignoranţă pioasă învăţăturii unei credinţe insuficient fundamentate şi, de altfel, fără prea mare însemnătate pentru viaţa consacrată desăvîrşită.

Ca să nu fie de faţă la această lectură care îl şoca profund, Anton se gîndeşte să iasă din biserică la momentul potrivit. Însă ar însemna să păcătuiască împotriva Regulei şi poate chiar să mintă.

Se zbate pradă scrupulelor.

Deodată, înconjurată de o lumină orbitoare, Fecioara îi vorbeşte blînd. Îl încredinţează că, după ce a rămas trei zile în mormînt fără să cunoască putrezirea, s-a ridicat la Cer vie, cu trupul şi sufletul, purtată de puterea tainică a îngerilor. Şi din ziua aceea, se află în Cer, la dreapta lui Isus, Fiul său...

Anton simte cum inima i se umple de o iubire fără margini pentru aceea care i-a dat Domnului trup din trupul ei, Domnului, al cărui trup glorios se află în cer.

Cînd şi-a revenit din extaz, fraţii săi tocmai se ridicau după terminarea lecturii.

Custode la Puy

Dar lucrurile se încurcă din nou în Languedoc. Sîntem în primăvara anului 1225. Raymond al VII-lea nu şi-a respectat nici una din făgăduinţele făcute Bisericii. Departe de a lua măsuri împotriva sectelor, le apără pe ascuns; poporul, în general, îl susţine. Va fi şi el excomunicat ca şi tatăl său.

Fratele Anton a primit poruncă să plece din Toulouse. A fost numit custode, adică superior al mănăstirii din Puy. De ce tocmai la Puy, atît de departe de sud, în munţii Velay? Avea s-o afle nu peste mult timp.

Din nou rasele din postav cenuşiu străbat drumurile în lung şi-n lat. Şi ce mai drumuri! Ce de paşi! Sărmane Anton! Uneori, o bruscă oboseală te cuprinde, ţi se umflă picioarele, ai impresia

că pîntecul ţi-e ca un sac plin de bolovani.

Dar tu cînţi într-una, vesel ca şi tovarăşul tău.

Mergi şi iar mergi.

Guşti bucuria de a parcurge ţinutul înverzit din Limousin sau peisajele mai aspre din Rouergue şi Auvergne, străbătute de trecători sinuoase şi abrupte. Uneori mai faceţi o bucată de drum alături de ţăranii de pe aici, care apoi vă oferă găzduire.

Şi cîte drumuri vei mai avea de străbătut: cale lungă, în ciuda bolii ascunse care începe să se arate.

Mergi şi cînţi.

În sfîrşit, iată-i ajunşi în ciudatul oraş. Oraş al Fecioarei. De cum trec de incinta fortificată, primul lucru care le sare în ochi este minunata catedrală romană dedicată Fecioarei, aşezată pe pantele întunecate ale stîncii Corneille, fost vulcan. Şi chiar în mijlocul oraşului, vîrful ascuţit de bazalt, pe bună dreptate numit vîrful Sfîntului Mihai, ce poartă sus, sus de tot o capelă din pietre negre, cenuşii şi albe, cu multe arabescuri şi mozaicuri, care-l face să pară şi mai ascuţit. Pretutindeni vezi numai capele, biserici. Catedrala cuprinde şi biserici subterane, construite, după cît se spune, pe locul unui fost templu al druizilor[1]. Frescele bizantine foarte vechi care o înfăţişază pe Fecioara Mamă, sau Schimbarea la faţă a Domnului se mai pot vedea încă. Dar mica statue a renumitei Fecioare Negre nu se află acolo deocamdată.

Mănăstirea minoriţilor spre care se îndreaptă cei doi tovarăşi se află în afara incintei cetăţii, în cîmp deschis, în Cîmpia Brueilh (astăzi vasta piaţă Breuil), iar grădina ei se întinde pînă la pîrîul Dolaizon. Frumos loc. Mănăstirea fusese întemeiată de curînd de noul episcop (către 1223).

Cetatea îşi cucerise primele libertăţi împotriva fostului episcop, senior al oraşului, în urma unor conflicte atît de violente (1214-1216) încît episcopul a fost silit să scape cu fuga de

---

[1] Druizii erau preoţi ai vechilor celţi din Galia. În afara funcţiilor religioase, aveau responsbilităţi pedagogice şi judiciare şi exercitau influenţă politică (n. tr.).

răzmeriță: papa îi excomunicase chiar pe locuitori învinuiți de a fi eretici albigenzi! Din fericire, regele Franței, Filip-August, a arbitrat conflictul dîndu-i orașului Puy o constituție, lucru pe care credincioșii locuitori nu-l vor uita.

Velay, ținut pe jumătate auvergnat, pe jumătate meridional (occitana se mai vorbește încă și astăzi pe aceste meleaguri), rezistase întotdeauna atît atacurilor catare cît și celor valdeze. Bastion de avangardă, ce domina valea Ronului cuprinsă între Provența și Languedoc (posesiuni ale lui Raymond al VII-lea) precum și regiunile Lyon și Dauphiné, regiuni locuite de valdezi, el reprezenta o poziție militară de primă importanță pentru protecția armatelor venite din nord. Anton era trimis la Puy pentru a păstra și, la nevoie, pentru a întări credința. De altfel se pregăteau evenimente grave, care impuneau securitate deplină în valea Ronului.

La Puy, fratele minorit nu va avea de-a face cu eretici. Două întîmplări ar indica mai degrabă fidelitatea înnăscută a acestor munteni, amintindu-ne în același timp de "dorința martiriului", mereu vie în străfundul inimii lui Anton-Fernando.

Prima este povestea notarului care ducea o viață destrăbălată, în văzul tuturor. Într-o bună zi, Anton, superior al mănăstirii, îl întîlnește și se înclină pînă la pămînt înaintea lui. Va proceda la fel ori cîte ori îl va întîlni. Ba o dată, Anton îngenunchiază chiar în fața lui. Și tot așa la fiecare întîlnire.

În cele din urmă, omul legii își iese din fire:

"Nu știu ce mă oprește să te străpung cu sabia!"

Dar smeritul călugăr îi răspunde:

"Dar nu-mi bat joc de tine, frate. Dimpotrivă, îngenunchez înaintea aceluia care e hărăzit împărăției cerurilor. Toată viața am dorit cu înfocare să mor ca martir al credinței și ruga nu mi s-a împlinit... Dar tu vei dobîndi acest har și, rogu-te, adu-ți aminte și de mine cînd vei intra în slavă".

Dar celălalt pufnește în rîs, bineînțeles, și se grăbește să-și vadă de drum gîndind: "Am de-a face cu un nebun"!

Peste vreo zece ani, Bernard al II-lea, episcop de Puy, avea să

plece în pelerinaj în Ţara Sfîntă, însoţit de mulţime de credincioşi. Printre ei se afla şi notarul. Ajuns la locurile sfinte, se converteşte şi zelul îi e atît de mare încît vrea să le predice musulmanilor. Vorbeşte atît de uşor încît ai zice că limba nu mai vrea să i se oprească.

Atunci îşi aminteşte de călugăraşul în rasă de postav cenuşiu care îngenunchia înaintea lui.

Dar limba tot nu i se opreşte. Scoşi din răbdări, necredincioşii îl biciuiesc ca să-i mai treacă cheful de vorbă. El îşi mărturiseşte credinţa mai neclintit ca oricînd. Nu le mai rămîne decît să-l ucidă şi aşa vor face!

A doua întîmplare: o femeie însărcinată, temîndu-se că va avea o naştere grea, vine la mănăstire şi se încredinţează rugăciunilor fratelui Anton. Anton îi făgăduieşte să se roage pentru ea. Cu puţin timp înainte să nască, vine din nou cu aceeaşi rugăminte:

"Bucură-te, îi spune Anton, căci Domnul îţi va dărui un fiu care va fi mare în Biserică, printre mulţi alţii".

Femeia a adus pe lume un băiat, căruia i s-a dat numele de Filip. Acest Filip avea să devină franciscan: va participa la antepenultima cruciadă (cea a Sfîntului Ludovic). Se va afla la castelul Azot, ocupat de cruciaţi, şi care, prin trădare, va fi predat sarazinilor; toţi creştinii, adică 2000, vor fi osîndiţi la moarte, afară numai dacă nu se leapădă de credinţă, recunoscînd Islamul. Fratele Filip va dobîndi harul de a fi decapitat cel din urmă, pentru a-şi îmbărbăta fraţii în credinţa faţă de Isus. Nici unul nu va trăda.

La Puy, Anton a fost un custode după inima lui Francisc de Assisi. Francisc se plîngea adesea de abuzurile de putere de care se făceau vinovaţi numeroşi superiori de mănăstiri sau provinciali, fie din prea mare slăbiciune, fie din exces de autoritate. "Aş vrea să dovedească atîta bunăvoinţă faţă de inferiorii lor încît şi cei mai vinovaţi să nu se teamă să le mărturisească greşelile. Aş vrea să fie cumpătaţi în poruncă, plini de milă faţă de slăbiciunile firii omeneşti... Să fie duşmani ai păcatului şi medici ai păcătoşilor; iar viaţa lor să fie pentru ceilalţi adevărat model de conformitate cu Regula noastră".

Anton, după spusele biografilor, s-a remarcat "printr-o foarte mare blîndeţe". Dar "nu înceta să-şi îndemne fraţii să iubească disciplina şi să practice sfaturile evanghelice... dînd el, cel dintîi, exemplul". Astfel, a făcut ca "evlavia să înflorească din nou" printre ai săi.

Bineînţeles, nu încetează să predice. Iată încîntătorul fapt pe care ni-l relatează *Vita Anonyma*:

"În cetatea Puy, din regatul Franţei, era o femeie care dorea cu înfocare să-l urmeze pe omul lui Dumnezeu atunci cînd acesta mergea să predice." Dar soţul ei, om sucit, se împotriveşte. Drept mîngîiere, ea priveşte pe fereastră către locul unde trebuia să se ţină predica. Şi atunci "deşi locul de predică era la o distanţă de două mile, (cam 3 km), ea aude foarte lămurit glasul lui Anton: simte o desfătare atît de cerească încît întîrzie prea mult la fereastră." Soţul se înfurie. Ea răspunde că ascultă predica părintelui Anton. Soţul crede că femeia şi-a pierdut minţile. Cu toate acestea, se aşează şi el la fereastră: "iar pentru meritele tovarăşei lui credincioase,i s-a dat să-l audă şi el foarte lămurit pe predicator. De atunci încolo, cei doi soţi, uniţi în dragoste, au putut fi văzuţi asistînd împreună la toate predicile părintelui Anton." Ceea ce dovedeşte, în paranteză fie spus, că fratele minorit a ţinut negreşit mai multe predici la Puy şi în împrejurimi.

Bourges

Dar Anton n-avea să guste prea mult timp viaţa tihnită. Iată că se răspîndeşte vestea că legatul papei a convocat pe 30 noiembrie 1225, la Bourges, capitala provinciei Berry, un conciliu naţional. Prezidat de legat, cardinalul de Sant-Angelo, conciliul se va bucura de participarea regelui, a peste o sută de episcopi, şase arhiepiscopi, abaţi mitrofori, superiori de mănăstiri şi provinciali, nobili. Este convocat şi Raymond al VII-lea, pentru că trebuie pus capăt o dată pentru totdeauna litigiului dintre contele de Toulouse şi fiul lui Simon de Montfort, Amaury. Raymond mai cerea şi ridicarea

pedepsei cu excomunicarea, făgăduind în schimb să-şi cureţe pămînturile de eretici şi să despăgubească clerul de daunele suferite.

Anton este şi el convocat ca superior al unei mănăstiri franciscane, ca element moderator şi ca predicator de excepţional talent.

Lung e drumul pînă la Bourges!

La sosire, află că trebuie să pronunţe discursul de deschidere.

Simon de Sully, arhiepiscopul de Bourges, îl primeşte destul de rece. La fel ca mulţi alţii, îi privea cu destulă neîncredere pe franciscani, consideraţi a fi prea împăciuitori. În plus, se asemăna cu mulţi prelaţi ai timpului său: în ciuda reformelor care erau în curs, rămăsese un personaj monden, ducînd o viaţă de lux.

În discursul său, Anton spune mai întîi că pacea religioasă depinde în primul rînd de exemplul oferit de cler, mai mult decît de discuţiile subtile. Laudă sărăcia, umilinţa. Îi imploră pe prelaţi să nu se mai gîndească doar la onoruri.

Toate astea sînt însă generalităţi. Refren mult prea cunoscut. Să continue pe acelaşi ton?

Deodată, ştie, părînd să citească limpede în conştiinţa arhiepiscopului. Degetul său se îndreaptă către Simon de Sully. Îi strigă în gura mare în latineşte: "*Tibi loquar, cornute!*", adică "Ţie îţi vorbesc, încornoratule!" (aluzie la forma ascuţită a mitrei, dar şi la viaţa scandaloasă a arhiepiscopului care-l face mai degrabă slujitor al Satanei).

"Coarnele" rămîn însă nepăsătoare.

Atunci Anton porneşte să "osîndească anumite vicii tăinuite care-l chinuiau pe prelat şi-i dezonorau viaţa. A pus atîta înflăcărare în dojeni, a citat - conform obiceiului - pasaje atît de limpezi şi de convingătoare din cele două Testamente, încît arhiepiscopul a simţit cum sufletul său începe să se căiască. A vărsat belşug de lacrimi".

După terminarea conciliului, Simon de Sully îl ia deoparte pe Anton şi i se spovedeşte "fără să treacă nimic cu vederea". Din acel moment, n-a existat om mai credincios lui Dumnezeu, nici mai devotat fraţilor minoriţi. Va rămîne arhiepiscop pînă în 1232. Va

deveni prelatul binecunoscut, vrednic de încrederea papei şi a regelui, sfîntul Ludovic.

Unii dintre cronicari situează şi la Bourges un miracol cu măgarul. Dar de data aceasta proprietarul animalului nu mai e catar, ci evreu, pe nume Zaharia Guillard. Anton profitase de şederea lui în oraş pentru a predica poporului în piaţa din faţa catedralei. Şi de data aceasta vorbise despre Prezenţa reală, atît de adesea rău înţeleasă şi de aceea negată. Dacă oamenii ar înţelege că Isus este acolo, da, Isus, în ostie, cum s-ar mai înghesui în biserici ca să-l vadă, să-l adore. În loc să treacă doar în grabă!

Dar evreul care se oprise ca să asculte predica exclamă la fel ca apostolul Toma:

"Eu vreau să văd!"

Şi din nou acelaşi pariu privitor la Dumnezeu, prin intermediul măgarului.

În ziua stabilită, iarmarocul unde Zaharia trebuie să-şi aducă dobitocul încăpăţînat e plin de lume. În sfîrşit, din catedrală, soseşte în procesiune fratele Anton ducînd Sfîntul Sacrament. În faţa lui, măgarul aşteaptă.

Se va repeta într-adevăr procedeul de convertire atît de drag fratelui Anton? Sau faima dobîndită de cînd cu miracolul de la Rimini îl precede pretutindeni unde trebuie să vorbească, astfel încît, mai tîrziu, pentru a fixa în memorie vizita fratelui minorit, predica sa şi mai ales puterea sa de convertire, cronicarii locali simt nevoia să adauge acest semn umoristic al lui Dumnezeu?

De altfel, la Bourges, autoritatea nu-i fusese conferită de miracolul de la Rimini? Dar spre deosebire de Toulouse, unde nimic nu dovedeşte că s-ar fi petrecut un miracol, la Bourges este caracteristic faptul că protagonist este un evreu ale cărui nume şi prenume sînt consemnate.

Altă precizare impresionantă: biserica Saint-Pierre-le-Guillard a fost ridicată în afara zidurilor împrejmuitoare, pe locul iarmarocului, pentru a comemora evenimentul şi convertirea evreului care a dat numele său bisericii.

Întors la Puy, Anton petrece în tihnă, după cît se pare, iarna 1225-1226.

Deodată, izbucneşte războiul.

Conciliul de la Bourges nu hotărîse nimic cu privire la Raymond al VII-lea, aşteptînd să vadă dacă îşi va ţine făgăduiala. Din nou, nu făcuse nimic. Dar papa Honorius era la fel de tenace ca şi Inocenţiu al III-lea, iar evlaviosul rege al Franţei, Ludovic al VIII-lea, soţ al Banche-ei de Castilia, tată al viitorului sfînt Ludovic, era foarte hotărît, în calitate de suzeran al contelui de Toulouse, să răspundă tuturor cererilor Bisericii, din plin justificate de tulburările nemaipomenite din Languedoc, mergînd pînă la expulzări brutale ale preoţilor, călugărilor, chiar pînă la crimă. Pe 30 ianuarie 1226, la conciliul provincial de la Paris, s-a hotărît iniţierea unei noi cruciade împotriva provinciei Languedoc. Raymond al VII-lea şi "complicii săi" sînt din nou excomunicaţi.

Odată cu venirea primăverii, armata regelui Ludovic al VIII-lea porneşte pe jos pe valea Ronului, apărată de credincioasa cetate Velay. Oraşele îşi deschid porţile. Dar Avignon, excomunicat de Papă cu 7 ani în urmă, rezistă, iar regele este silit să supună cetatea unui asediu, ceea ce înseamnă o întîrziere de două luni (iunie-august 1226). Apoi regele intră în Languedoc.

În primăvara aceluiaşi an, Anton fusese trimis cu diferite misiuni de pacificare, ici şi colo, la graniţele provinciei Languedoc. Mai întîi în Limousin, la Brive (supranumită "cea Îndrăzneaţă", datorită dublei incinte fortificate), care este una dintre porţile ţinutului Languedoc. Brive este ceva mai aproape de Puy decît Bourges, dar ca să ajungi pînă acolo trebuie să mergi de la răsărit către apus, străbătînd munţi şi trecători. Locuitorii le ceruseră fraţilor minoriţi să zidească o mănăstire pe un teren aflat la cîteva sute de metri dincolo de zidul oraşului. Locul îl încîntă pe Anton: e o vîlcea de stejari şi castani. Şi e atîta linişte! Şi sînt şi grote!

I-e drag mai cu seamă să se reculeagă în una din ele, largă scobitură a unei uriaşe suprafeţe stîncoase. O amenajează ca pe

aceea de la Monte Paolo. Observă că o apă limpede curge de-a lungul peretelui. O canalizează, o adună într-un mic rezervor, săpat cu mîna lui. Acolo posteşte. Se hrăneşte cu pîine uscată şi cu apă. Poartă ciliciu, îşi impune pocăinţe foarte aspre. Vrea să-şi unească suferinţele cu cele ale Răscumpărătorului. Încă o dată, ia asupră-i greşelile celor pe care Dumnezeu îi i-a încredinţat, cunoscuţi ori necunoscuţi, mai cu seamă cele ale ereticilor.

Dar a venit la Brive şi în calitate de predicator. Predică despre Întrupare, despre Neprihănita Zămislire, teme respinse de catari. Meditează cel mai bine în grota sa la ce le va spune.

Într-o zi, o beznă vie, vîscoasă, umple întreg spaţiul. Asemănătoare aceleia care-l înconjurase, în adolescenţă, în catedrala din Lisabona. Îl sufocă. Deodată, Anton simte că e apucat de gît, trîntit pe jos. Ia apă din rezervor, îşi face semnul crucii, o cheamă în ajutor pe Fecioara Preacurată. În acea clipă, stînca pare să se prăbuşească, cu zgomot asurzitor. Apoi o lumină strălucitoare scaldă grota, revărsîndu-se blînd pe pereţi...

Mănăstirea Sfîntul Anton de la Brive (care se va înălţa chiar pe stîncă, pe locul grotei, emoţionantă îndrăzneală a constructorului) va deveni unul din locurile cele mai însemnate închinate Sfintei Fecioare. Grota, apa, mănăstirea sînt şi vor fi mereu de mare ajutor.

Limoges şi Saint-Junien

Anton mai trebuie să se îngrijească şi de celelalte mănăstiri franciscane întemeiate sau care se întemeiază în împrejurimi, pînă la Limoges şi chiar, mai spre apus, la Saint-Junien.

Cu un curaj neobosit, în ciuda mersului tot mai greu, fără să-i pese dacă are unde dormi şi ce mînca, pe ploaie sau pe vînt, porneşte iar la drum. Merge cîntînd, la fel ca şi tovarăşul său, imnuri religioase în limba franceză, pe care o îndrăgeşte. Astfel, drumul nu mai pare lung.

Anton se gîndeşte neîncetat la Francisc. Din Italia, mesagerii

aduc ştiri alarmante: starea sănătăţii "Sărăcuţului" se agravează. Veghea, posturile, mersul pe jos i-au uzat organismul. Nu mai există parte a trupului său care să nu fie supusă unui chin anume; corpul i-e vlăguit. Nu mai poate să meargă: cuiele stigmatelor depăşesc talpa cu vîrful lor ascuţit, din ce în ce mai vizibil. El, care dorea atît de mult să primească martiriul, şi-a văzut împlinită dorinţa. Nu-şi mai regretă semi-eşecul în faţa Islamului.

Totuşi, urmăreşte în gînd cele mai mici fapte ale "oiţelor sale nepreţuite". Îl urmăreşte şi pe "episcopul său", Anton, pe pămîntul Franţei atît de drag. Deja fraţii minoriţi străbat toate ţările lumii, sus, în nordul Angliei, pînă şi în Ungaria, unde regina Elisabeta este membră terţiară a Ordinului şi va muri ca o mare sfîntă, în Germania unde franciscanii au avut de suferit la fel de mult ca în pămînt păgîn, sau în Suedia. Chiar şi la mongolii lui Gingis Han: minoriţii sînt singurii toleraţi de sălbaticul asiatic şi slujesc adesea drept mediatori! Cîte masacre au ştiut să evite! Aceasta este de fapt prima adevărată pătrundere în Asia, pînă în China, înainte de Marco Polo. În sfîrşit, în ţările Islamului, alţi fraţi franciscani au pătruns din ce în ce mai departe, însă mulţi dintre ei vor muri martiri.

Harul uimitor primit de "Sărăcuţ" în trupul său, pe înălţimea stîncoasă de la Alverno, se răspîndeşte luminînd lumea întreagă, mai cu seamă pe Anton. Nici el nu oboseşte niciodată. Chiar dacă pîntecele, picioarele îi sînt grele ca de plumb, va binecuvînta răul ascuns prin care se poate uni cu Domnul său răstignit. Doreşte doar ca toate aceste încercări să fie spre cît mai mare slavă lui Dumnezeu!

Cînd trece prin oraşe şi prin sate, bărbaţi, femei şi copii dau buzna să-l vadă, să-i ceară binecuvîntarea, să-l invite în casa lor, sau să-l urmeze. Devine o veche şi dragă cunoştinţă a tuturor. Vorbeşte orişiunde, fără jenă. La ţară, vorbeşte asemenea lui Isus, pe înălţimi, sau chiar urcat pe zidurile din pietre ori în copaci, pentru că astfel cuvintele cad mai "de sus", rămînînd totuşi pe înţelesul tuturor.

Ajunge acum să vorbească bine dialectul limuzin, folosit şi de

trubaduri. Între Saint-Junien, Brive, Le Puy, pare să fie pretutindeni în acelaşi timp. Vizitează mănăstirile vechi, întemeiază altele noi, se întoarce înapoi dacă e nevoie. După Brive, al doilea sediu al său pare a fi Limoges, unde minoriţii ("menudet" aşa cum li se spunea în dialect) s-au stabilit încă din 1223. Un act notarial ne face cunoscut că în 1226, primeşte la Limoges o casă modestă, unde vor urma să locuiască alţi fraţi ai săi. Mai ştim că şi-a ţinut prima predică în cimitirul Sfîntul Paul, avînd ca temă: "*Seara se va sălăşlui plînsul, iar în zori bucuria* (Psalmul 29, 6). Seara: păcatul lui Adam, moartea lui Cristos, vina şi moartea noastră. Zorii: Crăciunul, Învierea, Paradisul".

Cea de-a doua predică va avea loc la benedictinii de la mănăstirea Sfîntul Martin, şi va avea ca temă versetul Psalmistului: "*Dacă aş avea aripi ca de porumbel, mi-aş lua zborul şi aş afla odihna!*" (Psalmul 54, 6).

Miracolele, legendele, faptele sporesc şi cronicarii încep să amestece cu uşurinţă timpurile şi locurile. Pe măsură ce înaintează în viaţa lui Anton, analele par să se încurce. Greu de ales! Unul dintre secretele speciale ale lui Anton, este că multe evenimente care par lipsite de importanţă, îşi au importanţa lor, deloc neglijabilă. Dovedeşte iubire în slujirea tuturor, dar mai cu seamă a celor umili. Cunoaşte calea care conduce la inima lor: calea smerită a lucrurilor mărunte, atît de îndrăgite de poporul credincios.

Şi nu există minuni "mici". În aparenţă neînsemnate, nu se dezvăluie adesea decît mai tîrziu, cînd, în mintea martorilor (iată alt motiv de confuzie pentru cronicar), vor putea fi raportate la cele mari, în sfîrşit cunoscute.

Astfel, la Brive, într-o duminică de august, mai precis în duminica de după sărbătoarea sfîntului Bartolomeu, ploua cu găleata. Iar mănăstirea nu mai are ceapă: da, ceapa atît de folositoare pentru a da gust oricărui rădăcini... Anton îl trimite pe unul din fraţi la o doamnă evlavioasă care avea o grădină. Dar în momentul cînd aceasta dă să iasă ca să culeagă ceapa, ploaia se preschimbă în potop, astfel că biata femeie vede un zid de apă în faţa uşii.

Cu toate acestea, se avîntă curajos sub unda aversei. Fratele "menudet" n-a putut s-o oprească.

Cînd se întoarce cu coşul plin de cepe tot una şi una, n-are nici o urmă de apă pe trup sau pe haine.

Pierre de Brive, fiul doamnei şi care va fi canonic al colegiului Sfîntul Leonard, va istorisi mai tîrziu acest fapt pe care-l cunoştea de la mama lui. Mai mult, locuitorii din Brive vor organiza în prima duminică după sfîntul Bartolomeu "tîrgul de cepe". În ziua aceea, vor obişnui să urce "la sfîntul Anton", adică la mănăstirea clădită pe stîncă.

Un fapt asemănător s-a petrecut şi la Limoges, dar de data aceasta mai direct şi mai spectaculos, de îndată cunoscut.

Fratele Anton trebuie să predice la "Groapa Arenelor", pe locul fostului amfiteatru roman. Acolo se organizau serbări, tîrguri, iarmaroace. Dar fratele "menudet" n-apucă bine să urce pe estradă, că deasupra amfiteatrului se adună nori mari negri şi cerul e brăzdat de fulgere. Oamenii o iau la fugă. Atunci, cu glasul lui puternic, Anton le strigă în dialect:

"*Né sié pé elpori*! Nu vă fie frică! Rămîneţi să ascultaţi Cuvîntul Domnului. Nădăjduiesc de la Acela în care trebuie să ne încredem întotdeauna că ploaia nu vă va atinge!"

Atunci oamenii se întorc şi ascultă.

Un ceas încheiat, fratele "menudet" predică.

Nici un strop nu i-a atins, în vreme ce în jurul Gropii Arenelor şi peste întreg oraşul, s-a dezlănţuit un adevărat potopl Jean Rigaud, un contemporan care relatează minunea, precizează: "Cînd am intrat în Ordinul fraţilor minoriţi, mulţi dintre fraţii care asistaseră la acea predică dădeau mărturie de ceea ce ochiul lor văzuse şi urechea lor auzise".

Tot la Limoges se petrece şi episodul cu femeia evlavioasă care se dusese la catedrala Sfîntul Petru să asculte o predică de-a lui Anton. Să fi fost predica prea lungă sau să fi zăbovit femeia la ieşirea din biserică? Fapt e că bărbatul ei crede altceva şi nu vrea să asculte alte explicaţii. Strigă la ea, şi ea îi răspunde cu o palmă. Atunci omul se repede la soţia sa şi o apucă de păr atît de

tare că îi smulge un smoc zdravăn, lăsînd-o aproape chelă...

Biata femeie aleargă şi bate la uşa mănăstirii franciscane, cerînd să-l vadă pe fratele Anton. Îi arată capul însîngerat şi, aruncîndu-i-se la picioare, îi istoriseşte toată tărăşenia, recunoscîndu-şi vina "Dar părul meu! Cine o să-mi dea părul înapoi?"

Cu o privire aspră, Anton o pofteşte să iasă. Dar nici n-a plecat bine, că Fratele îşi dă seama că părul îşi are importanţa lui. În cazul de faţă, reprezintă pacea acelei case şi poate chiar salvarea unei căsnicii.

Anton merge în capelă şi se închină cu faţa la pămînt: "Doamne Isuse, se roagă el, ai spus că nici un fir de păr de pe cap nu ni se va clinti fără voia Tatălui tău. Aşadar, îndură-te de această femeie: redă-i bucuria, odată cu părul!"

Chiar în clipa aceea, ajungînd acasă, femeia aleargă la oglindă şi scoate un strigăt de uimire: părul des, mătăsos, cît se poate de ondulat, i se revarsă pe umeri, ajungîndu-i pînă la şold.

Taumaturgul

Mulţimea însărcinărilor să fie cauza? Se mai întîmplă ca Anton să predice sau să cînte prin *bilocaţie* (adică în două locuri în acelaşi timp), la fel ca la Montpellier.

De data aceasta, faptul se petrece în biserica Sfîntul-Petru-de-la-Răscruci (Saint Pierre-du-Queyvoix), la Limoges, în după-amiaza Joii Sfinte. Mulţimea umple biserica, revărsîndu-se şi în piaţă. Fratele Anton predică.

În acelaşi moment, psalmodiază oficiul Tenebrelor[2] în minuscula capelă a minoriţilor. Diavolul a crezut că fratele o să-i cadă în plasă pentru că, în chip necugetat, făgăduise să facă ambele

[2] Nume dat Oficiului Lecturilor săvîrşit în Joia Mare înainte de reforma liturgică a Conciliului Vatican II, aluzie la "puterea întunericului" (Luca 22, 53), la ceasul cînd Isus a fost trădat de Iuda în grădina Măslinilor (n. tr.).

lucruri la aceeaşi oră. Dar în cele din urmă, cel viclean a căzut în plasa lui Anton.

Altă dată, la Saint Junien, orăşelul ce poartă numele sfîntului Juvanus, căruia îi plăcea să se roage sub măceşul înforit unde păsările îşi făceau cuib şi care, după moarte, fusese îngropat chiar sub măceş... Numai la ştirea că Anton va predica, mulţimea se strînge în număr atît de mare, încît, neputînd predica în biserică, fratele minorit roagă să se înalţe o estradă, unde va urca, însoţit de notabilităţi şi de clerul local. Primele lui cuvinte sînt: "Ştiu că diavolul ne va ataca. Dar nu vă temeţi, lucrarea sa nu va face rău nimănui!"

E lesne de închipuit ce efect a avut acest avertisment asupra asistenţei care era numai urechi şi nu-şi dezlipea ochii de la oratorul ce părea atît de sigur pe el. Răbdarea nu le-a fost mult pusă la încercare.

Deodată se aude un trosnet uriaş şi estrada se prăbuşeşte! Mulţimea o ia la fugă, dar apoi se întoarce pentru a-l vedea pe Anton ieşind din grămada de scînduri împreună cu notabilităţile şi clerul. Nimeni n-are nici măcar o zgîrietură.

Atunci fratele Anton aşează două scînduri pe două butoaie şi continuă să predice ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

E uşor de închipuit că a fost ascultat cu atenţie însutită. Cuvintele sale îi convertesc pe mulţi.

Asemenea lui Francisc, asemenea atîtor alţi sfinţi, Anton cunoaşte prea bine feluritele şmecherii ale celui ce vrea să pună gheara pe suflete. Pe măsură ce călugărul îşi urmează misiunile, "Cel-ce-se-pune-de-a-curmezişul" şi legiunile lui îşi sporesc vicleniile, care par deosebit de numeroase pe acest segment al existenţei sfîntului (pe timpul şederii lui în Franţa).

Într-o seară, după ce cîntaseră Completoriul, fraţii se pregătesc pentru rugăciunea tăcută, sub conducerea sfîntului. Cu cîtă fervoare!... Dar iată că unul din fraţi îl previne pe Anton că nişte răufăcători, profitînd de rugăciunea călugărilor, devastează recolta din apropiere. Dar Anton răspunde:

"Să ne continuăm rugăciunea! Hoţii aceştia nu sînt decît

diavoli care vor să vă lipsească de prezenţa lui Dumnezeu. Păziţivă să nu căderi în cursă. Mîine dimineaţă veţi vedea lanul de grîu la fel de bogat cum l-aţi văzut ieri. Aceste atacuri dovedesc însă că Dumnezeu vine. Să ne continuăm aşadar rugăciunea!"

Zis şi făcut! A doua zi, în zori, fraţii au simţit din nou mîngîierile neasemuite pe care le simţiseră în timpul rugăciunii de seară din ajun, văzînd holdele minunate de grîu. Anton nu-i minţise; dimpotrivă, le sporise credinţa.

Într-o bună zi, Anton a observat evlavia unei femei care îi sorbea cuvintele. În aceeaşi clipă, un curier îi înmînează femeii o scrisoare şi o imploră s-o deschidă neîntîrziat. Dar Anton ştie că aşa-zisul curier este Cel Viclean care vrea să tulbure predica. Mai cunoaşte şi conţinutul mesajului: vestea că fiul bietei femei a fost ucis în război.

Anton strigă din înălţimea anvonului: "Nu te teme, sora mea! Curierul ăsta e diavolul!"

Mesagerul şi mesajul s-au topit atunci ca fumul.

Anton ştia de altfel să ia ofensiva împotriva demonului. Un fapt precis. La trei leghe la sud de Limoges, în abaţia benedictină de la Solignac unde sfîntul poposise, un călugăr doreşte să i se spovedească. De mult timp este prada unor demoni necuraţi. Posturi, veghe, mortificări repetate, rugăciunea cea mai fierbinte, nimic nu i-a putut aduce pacea. Parcă îi curge jăratec prin vine.

Dumnezeu îl aştepta pe Anton. Acesta, după ce i-a dat călugărului dezlegarea, îşi scoate rasa şi i-o dă să o îmbrace. Din acel moment, călugărul benedictin n-a mai simţit niciodată atacurile diavolului, aşa cum avea s-o declare în faţa mai multor martori.

La Limoges, un novice "de mare viitor", fratele Pierre, trece printr-o criză de descurajare şi vrea să părăsească Ordinul. Omul lui Dumnezeu (*vir Dei*) se duce drept la el, îi deschide gura şi-i dăruieşte propria răsuflare însoţită de următoarele cuvinte: "În numele lui Dumnezeu, primeşte-l pe Duhul Sfînt!"

Novicele simte cum răsuflarea trece prin pieptul său şi cade la pămînt ca mort. Fraţii îl ajută să se ridice. Revenindu-şi în simţiri, povesteşte că, pe timpul cît a fost leşinat, răpit în extaz,

contemplase privelişti pe care pămîntul nu le cunoaşte. Anton însă nu-i îngăduie să vorbească.

Mai tîrziu, călugărul va mărturisi că, de atunci, "săgeţile diavolului erau ca tocite cînd se îndreptau împotriva sufletului său".

Femeile, mamele i se adresau lui Anton. Le plăcea să-l vadă, să-l atingă. Iar el înţelegea totul, chiar problemele legate de familie. Şi iubea copilaşii. Îi plăcea să-i mîngîie. "Priveliştea nevinovăţiei lor îl răsplătea pentru amărăciunile pricinuite de patimile omeneşti."

Într-o seară, pe cînd Anton ajunsese într-un sat, o femeie a lăsat totul pentru a asista la predică. Ba chiar a uitat pe foc un lighean cu apă pentru baia copilului. De-ndată ce Anton şi-a terminat predica, ea şi-a amintit cu groază că, în grabă, îşi lăsase copilul în ligheanul de pe foc. Scoate un strigăt sălbatic. Aleargă spre casă, însoţită de o mulţime numeroasă. Strigă cu glas tare că e o netrebnică şi-şi sfîşie faţa.

Dar, spre uimirea tuturor, copilul se joacă frumos în apa clocotită. N-are nici urmă de arsură!

Altă dată, întorcîndu-se acasă după ce a ascultat "cuvîntul", o femeie îşi descoperă pruncul mort în leagăn. Se duce înapoi la Anton, care plînge împreună cu ea şi şopteşte de trei ori:

"Ai să vezi, Domnul o să se îndure!"

Plină de credinţă, se întoarce din nou acasă şi-şi găseşte copilul plin de viaţă, cu bujori în obraji, *"jucîndu-se cu nişte pietricele pe care nu le avusese mai înainte în mînă"*.

Cine i-o fi dat oare pietricelele?

Altă dată, la Châteauneuf-la-Forêt, între Limoges şi Eymoutiers, seniorul locului, mare binefăcător al franciscanilor, a ţinut să-l aibă ca oaspete. Dar, la ora cinei, fratele Anton nu apare. Cum întîrzierea se prelungeşte, seniorul se hotărăşte să meargă el însuşi să vadă ce se petrece. O foarte plăcută lumină, foarte albă, iese din camera călugărului pe gaura cheii. Aplecîndu-se să privească înăuntru prin gaura cheii, seniorul îl vede pe sfînt stînd în picioare, cu braţele întredeschise ca şi cum ar legăna un prunc,

scăldat în lumină.

Autorii francezi au dorit să situeze aici minunea celebră, poate cea mai celebră a sfîntului Anton, purtîndu-l în braţe pe Pruncul Isus. Dar asta va fi mai tîrziu. Fratele Rigaud, cronicarul limuzin, bun cunoscător al faptelor săvîrşite de Anton în aceste ţinuturi, nu o menţionează şi ar fi fost cu neputinţă s-o uite. La Châteauneuf-la-Forêt, a fost vorba, desigur, de unul din extazele luminoase trăite frecvent de Anton în acea perioadă. Poate o manifestare a iubirii sale pentru Copilul copiilor, pregătire pentru minunea strălucitoare care se va produce pe pămîntul Italiei, cînd călugărul portughez, în culmea suferinţelor, a smereniei şi a iubirii, va primi această răsplată supremă pe pămînt, cu puţin timp înainte de marea trecere către cer.

Arles

Între timp, omul lui Dumnezeu află că trebuie să pornească din nou la drum lung: trebuie să se ducă la Arles, la capitulul fraţilor minoriţi din sudul Franţei, convocat pentru 14 septembrie 1226, sărbătoarea Înălţării Sfintei Cruci şi a doua aniversare a zilei cînd, pe stînca ameţitoare, Francisc a primit stigmatele dureroase. Capitulul va aduna în capitala Provenţei un mare număr de fraţi veniţi de la mănăstirile din sudul Franţei. Vor discuta şi despre atitudinea pe care trebuie s-o aibă faţă de nefericita populaţie din Languedoc. Să ne amintim că regele Ludovic al VIII-lea obţinuse capitularea oraşului Avignon fără vărsare de sînge. În luna august, se îndreptase către Béziers. Cetatea îşi va deschide şi ea porţile fără luptă, urmată de Narbonne şi de Carcassonne. Dar, ajuns la patru leghe de Toulouse, cuprins brusc de-o nelinişte ciudată, regele hotărăşte să se întoarcă la Paris şi să revină în primăvara următoare pentru a sfîrşi războiul, lăsîndu-şi totuşi trupe în toată regiunea. Raymond al VII-lea şi "complicii" săi rămîn aşadar excomunicaţi.

Nimic nu s-a soluţionat! Nimic nu e simplu. Epocă deosebit de

agitată! Raymond al VII-lea este şi conte de Provenţa. Arles, fosta capitală romană plină de vestigii ale Imperiului, unul din marile centre religioase ale evului mediu, oraşul vestit pentru drumul străjuit de morminte galo-romane, numit calea Aliscamp, este pentru un moment eliberat de orice primejdie.

Care a fost rolul precis al lui Anton la Arles?

După un ocol pe la Puy, călugărul minorit ajunge istovit de drumul nesfîrşit, sub soarele dogoritor al verii. Istovit, dar mulţumit. Mulţumit că şi-a întîlnit iarăşi toţi fraţii. Printre ei, şi pe fratele Cristofor, unul dintre primii tovarăşi ai lui Francisc, trimis de acesta în Aquitania, unde a şi întemeiat multe mănăstiri. De cîteva luni vesteşte Evanghelia la Quercy.

Datorită bunei cunoaşteri a regiunilor pe care le reprezintă, fraţii minoriţi sînt perfect capabili să ia hotărîri folositoare, să atenueze pe cît posibil represaliile, procedeele oribile de urmărire şi de convertire forţată folosite împotriva ereticilor. Din acest punct de vedere, franciscanii nu inspiră încredere, adăpostindu-i chiar pe vinovaţii fugari!

În ceea ce-l priveşte, Francisc dorise cu ardoare reunirea acestui capitul din Franţa de la care aştepta rezultate însemnate. Ştia că nu mai are mult de trăit. Stomacul lui primeşte din ce în ce mai greu hrana, iar boala sa de ochi nu se mai ameliorează, în ciuda tratamentului cu fierul înroşit la care fusese supus - îngăduise să-i fie arse tîmplele fără să scoată un geamăt. Puterile îl părăsesc tot mai mult.

Părintele Provincial, fratele Giovanni Bonelli, care prezida capitulul, a expus de la început veştile care n-aveau nimic îmbucurător. Anton, oratorul conciliului de la Bourges, părea cel mai nimerit să ţină discursul tradiţional.

Sfîntul Bonaventura este naratorul cel mai complet al episodului următor, poate cel mai emoţionant din viaţa lui Anton, contopită pentru o clipă unică cu viaţa Părintelui său, Francisc de Assisi. Bonaventura aminteşte mai întîi că "Sărăcuţul" trimisese pretutindeni recomandarea de a se face rugăciuni pentru reuşita acestor adunări, rugîndu-se el însuşi cu atîta înflăcărare încît se putea

spune că se afla cu adevărat în mijlocul fiilor săi. Îşi făcuse adesea simţită prezenţa cu prilejul acestor capituli la care nu participa, dar unde ar fi vrut atît de mult să fie.

În ziua aceea, Francisc se afla în Toscana, trimis acolo de cardinalul Ugolino, să consulte un medic vestit. La ceasul cînd a început capitulul de la Arles, "Sărăcuţul" cade în extaz. Pe de altă parte, Anton şi-a ales ca temă a discursului inaugural inscripţia care figura pe Crucea de pe Calvar:

I.N.R.I.

Iesus Nazarenus, Rex Iudeorum.

Isus Nazarineanul, Regele Iudeilor.

Este chiar textul impus de romanul Pilat marelui Preot, care protestează cu vehemenţă. Dar Pilat, care "nu găsise nimic de osîndit împotriva acestui drept", răspunde: "*Ce am scris, am scris!*". În latineşte, greceşte şi evreieşte.

Împărăţia universală a lui Cristos-Mesia este vădită de Roma în această înjosire fără seamăn! Aceasta este chiar Înălţarea Sfintei Cruci, sărbătoare celebrată în acea zi de fraţii minoriţi:

"Şi eu, cînd voi fi înălţat de pe pămînt, spusese Isus, toate le voi atrage la mine..." (Ioan 12, 32).

Călugărul portughez vorbeşte aşa cum n-a făcut-o poate niciodată. Înfăţişează îngrozitoarea moarte a lui Isus în termeni şi mai cutremurători decît aceia pe care-i va folosi mai tîrziu, într-una din predicile sale scrise: "Vai! Cel ce îi eliberează pe prizonieri este pus în lanţuri. Cel ce este slava îngerilor este batjocorit; Dumnezeul întregului univers este biciuit; oglinda nepătată, strălucirea luminii veşnice este mînjită de scuipaturi! Cel ce este viaţa muribunzilor este dat la moarte! După toate astea, ce ne mai rămîne de făcut? "*Să mergem să murim şi noi împreună cu el...*" (Ioan 11, 16).

Şi mai departe:

"A-l predica pe Isus Răstignit, fără a-i purta rănile în trupul

nostru, înseamnă a-l dispreţui..."[3]

Încă de la început, călugării au înţeles că fratele lor se gîndea la stigmatele primite, exact cu doi ani în urmă, de Francisc, stigmatele glorioase şi dureroase ale lui Cristos, pe care orice creştin ar trebui să le poarte săpate în trupul său, pentru toată făptura care suferă şi care trebuie să fie mîntuită pe pămînt.

Deodată simt o pauză imperceptibilă în discurs; ochii lui Anton privesc ţintă la uşa sălii. Unul dintre călugări, fratele Monald, a cărui virtute e mai presus de orice îndoială, s-a întors şi el către uşă. Discursul s-a oprit de tot. Dar Monald îl vede pe preafericitul Francisc, "ridicat de la pămînt, cu braţele desfăcute, binecuvîntînd adunarea".

"Fraţii, urmează sfîntul Bonaventura, s-au aflat cu toţii plini e o atît de mare mîngîiere spirituală, încît mărturia sufletelor i-a încredinţat de prezenţa Părintelui lor, întărind viziunea lui Monald. Faptul a devenit cu atît mai sigur prin mărturia lui Francisc însuşi..."

În ajun, în Toscana, simţindu-şi viaţa în pericol din pricina unei hemoragii, Francisc îi adunase în jurul lui pe toţi fraţii prezenţi, apoi îi dictase lui Benedetto di Pirato următorul mesaj:

"Îi binecuvîntez pe toţi fraţii mei: pe aceia care fac deja parte din Ordin şi pe aceia care vor veni, pînă la sfîrşitul veacului. Să se iubească în amintirea mea aşa cum i-am iubit şi cum îi iubesc eu. S-o iubească pe draga noastră Doamnă Sărăcie şi s-o păzească cu sfinţenie. Să-i slujească mereu cu bucurie şi smerenie pe preoţii Sfintei Biserici".

Această scenă şi aceea de la Arles au făcut obiectul a nenumărate comentarii şi opere de artă!

Dar nu venise încă ceasul întîlnirii cu moartea. Fratele Elia, chemat de urgenţă, a dat dispoziţie ca Francisc să fie transportat la Assisi pe căi ocolite, ca nu cumva să i se fure trupul, dacă s-ar întîmpla să moară pe drum.

---

[3] Predică pentru ultima duminică înainte de Postul Paştelui.

Sfîntul Anton şi Biblia

Papa Grigore al IX-lea l-a numit pe Anton "chivot al Testamentului". Chivot, adică sipet (în latina clasică *arca*, "ladă, sipet"), deoarece cunoştea Biblia pe dinafară. Unul dintre biografi este atît de admirativ încît afirmă: "Dacă din nefericire toate cărţile sfinte s-ar fi pierdut, Anton ar fi fost în stare să le dicteze în întregime".

Găsim în Predicile sale mai mult de 6000 de citate, dintre care 3700 din Vechiul Testament şi 2400 din Noul Testament. Comentariile sale sînt în primul rînd biblice: plecînd de la Evangheliile şi epistolele duminicilor anului, Anton pune faţă în faţă toate textele paralele, pentru a extrage din ele, în principal, învăţăminte privitoare la viaţa morală şi la practicarea sacramentelor.

Pentru el, cele două Testamente, cuvînt al lui Dumnezeu, alcătuiesc un tot, cel Vechi fiind, conform concepţiei timpului, "reprezentarea", vestirea celui Nou. Paralelism care a fost pus în evidenţă de reforma liturgică înfăptuită de Conciliul Vatican II.

În gîndirea lui Anton, Biblia este lucrul cel mai de preţ. "Aşa cum aurul este mai de preţ decît toate celelalte metale, Sfînta Scriptură este mai presus decît orice altă ştiinţă. Cel ce nu cunoaşte Scriptura este un analfabet." Cuvintele Bibliei sînt "aripi care apără sufletul de ispitirile diavolului". Scriptura este "oglinda în care ne putem vedea adevărata înfăţişare: de unde venim, cine sîntem şi încotro ne îndreptăm".

Partea a patra

ANTON DE PADOVA

Întoarcerea

Cîteva zile mai tîrziu, sîmbătă 3 octombrie 1226, "Sărăcuţul" murea în draga-i mănăstire Santa Maria degli Angeli, pe care, se cuvine s-o amintim, Francisc o alesese îndată după convertirea sa pentru că era plină de îngerii care o purtaseră pe Maria în Cer. Vestea a ajuns şi în Franţa, urmată curînd de o scrisoare circulară a Fratelui Elia. Sfîşietoare scrisoare:

"*Plîngeţi împreună cu mine, Fraţii mei, căci amară îmi e durerea. Vă plîng şi pe voi, căci am rămas cu toţii orfani. L-am pierdut pe Părintele nostru. Sîntem lipsiţi de lumina ochilor... Cel care ne alina orice suferinţă a fost luat dintre noi...*"

Nu avea decît 45 de ani. Întemeiase mai mult de 80 de mănăstiri ale Ordinului în lumea întreagă. Nu era decît diacon, neîndrăznind, din prea multă smerenie, să primească darul preoţiei. Dar el transformase însăşi viziunea asupra lumii care, chiar la cei mai buni, risca să devină întunecată. Ceilalţi preferau - de vreme ce lumea părea sortită fatalităţii răului - să se lase în voia blestemelor sau a plăcerilor. Cînd totul părea pierdut, Francisc a căutat şi a găsit Zîmbetul, Bucuria, Iubirea; le-a găsit, le-a arătat şi le-a dăruit celor mulţi.

Moartea fondatorului impunea o adunare generală la Assisi a tuturor provincialilor şi custozilor franciscani din întreaga

creştinătate; capitulul va avea loc, ca de obicei, de Rusalii. Deci, pe 30 mai 1227.

Între timp, în calitate de custode al provinciei Limousin şi fost superior al comunităţii din Puy, Anton îşi pune la punct problemele din teritoriul francez, deloc simple! Pe 8 noiembrie 1226, murise regele Ludovic al VIII-lea, pe drumul de întoarcere către Paris. Îi urmează la tron un copil, iar o femeie, Blanche de Castilia, asumă regenţa. Marii feudali, Raymond al VII-lea şi ereticii profită de ocazie. Se pregăteşte o coaliţie înspăimîntătoare.

La începutul anului 1227, Anton o porneşte spre Marsilia, de unde avea să se îmbarce pentru Italia. Străbate o parte din Provenţa. Se spune că ar fi trecut şi pe la grota de la Sainte-Baume unde, conform tradiţiei medievale, ar fi poposit Maria-Magdalena. Tîrguşorul Cuges revendică şi el cinstea de a-l fi avut ca oaspete.

Nu putem şti cu certitudine cînd şi unde s-a petrecut minunea cu "vinul intrat în butoi". Să fi fost înainte sau după capitulul de la Arles, pe drumul de la Arles la Puy, chiar la Puy, sau pe drumul de la Arles la Marsilia?

Oricum, încă o dată, Anton este "revendicat" pentru lucrurile neînsemnate (în aparenţă) ca şi pentru cele foarte mari.

În cazul de faţă, o femeie din popor îl pofteşte în casa ei. Dar n-are decît un pahar ca să-l răcorească pe el şi pe tovarăşul lui. Se duce să mai împrumute unul. I se încredinţează o cupă de cristal preţios.

Dar s-a întîmplat că tovarăşul lui Anton a spart cupa, astfel încît "piciorul se rostogoleşte într-o parte, iar restul în cealaltă". Şi cum o nenorocire nu vine niciodată singură, femeia îşi aminteşte că n-a închis cum trebuie robinetul butoiului de vin. Coboară în grabă la pivniţă, şi o găseşte plină de vin. Urcă din nou în casă şi plînge.

Văzînd acestea, Anton îşi ascunde capul în mîini. Şi aproape de îndată, în timp ce privea cele două bucăţi ale cupei, femeia vede cum "bucata care era la capătul mesei a început să se depla-

seze ca purtată de o mînă nevăzută, şi s-a aşezat drept pe piciorul de cristal aflat la celălalt capăt". Ia cupa în mînă, o scutură, constată că cele două părţi sînt perfect îmbinate. Apoi aleargă în pivniţă, convinsă că şi aici lucrurile s-au aranjat, după cum se deranjaseră la sosirea celor doi franciscani.

În pivniţă, îşi găseşte butoiul atît de plin încît vinul se scurge acum prin vrană. Iar pe jos nu se mai zăreşte nici o picătură. Aflăm o minune asemănătoare în viaţa parohului de Ars.

Roma nu este foarte departe de Assisi: se pare că, încă de la sosirea sa în Italia, la începutul anului 1227, Anton l-a întîlnit pe noul papă, Grigore al IX-lea, care nu era altul decît bătrînul cardinal Ugolino, prieten de nădejde al lui Francisc şi protector al Ordinului. Bătrînul papă avea să dovedească însă o energie de neînfrînt. Înaintaşul său Honorius lăsase o succesiune grea, iar cardinalul Ugolino s-a împotrivit timp de trei zile după alegerea sa, cu lacrimi în ochi, dar electorii au stăruit atît de mult încît au ajuns chiar să-i sfîşie veşmintele!

Unii cronicari afirmă că anul acela, în Postul Mare (Paştele cădea pe 11 aprilie), Anton ar fi predicat înaintea lui Grigore al IX-lea (în orice caz însă, avea să predice înaintea lui în anul următor, 1228, tot în Postul Paştelui, în condiţii deosebit de dramatice).

Sfîrşit de mai, 1227: împreună cu tovarăşul său, Anton se îndreaptă către Assisi, unde va participa la capitulul general. E cuprins de emoţie la gîndul reîntîlnirii cu locurile unde Francisc a trăit, a suferit, s-a apropiat tot mai mult de Cristos... Se gîndeşte la întîlnirea petrecută cu şase ani în urmă, la capitulul din 1221. Oare Francisc să nu-l fi băgat în seamă dinadins? Anton ştie că prin el însuşi nu are nimic vrednic de luat în seamă, că numai Dumnezeu îl face să fie ceea ce este. Dacă n-ar fi fost Dumnezeu, el n-ar fi fost decît un biet călugăr portughez cu picioarele umflate, un soi de călugăr-bulgăre care, în mod normal, n-ar fi putut stîrni decît rîsul în comparaţie cu tovarăşul său, aproape întotdeauna mult prea înalt faţă de el. Şi ce de mai batjocuri ar fi primit din partea mulţimilor cărora n-ar fi îndrăznit niciodată să le spună

măcar o vorbă, de n-ar fi fost Duhul Sfînt, buna Fecioară, sfinţii şi sfintele din Cer care l-au ajutat întotdeauna fără să se uite la vredniciile lui.

Cine va fi succesorul lui Francisc?

Majoritatea opţiunilor se îndreaptă către Giovanni Parenti, din Florenţa, fost jurist şi magistrat, doctor al Universităţii din Bologna, călugăr adevărat pe cît fusese de integru ca judecător. Se povesteşte despre el că într-o zi, plimbîndu-se pe cîmp, s-a întîlnit cu un păzitor de porci, care se străduia să-şi vîre turma în cocină. Dar animalele nu se înduplecau deloc să intre, alergînd în dreapta şi-n stînga. Pierzîndu-şi răbdarea, porcarul a strigat: "Da' intraţi odată repede, aşa cum avocaţii şi judecătorii intră în iad!"

Şi deodată porcii intră ca prin minune. Din acea zi, Parenti s-a simţit tulburat. Să nu fi fost decît un porc? Îl întîlneşte însă pe Francisc. Atunci îşi împarte toată averea săracilor, şi îl urmează.

La capitulul general, s-au mai făcut, desigur, şi alte numiri. Printre ele, cea a lui Anton, numit *Superior provincial* al Emiliei, Lombardiei şi Veneto-ului.

Peştii

Această "provincie" franciscană, una dintre cele mai întinse, mai bogate şi mai frumoase, cuprindea aproape întreaga Italie de nord, avînd ca sediu principal oraşul Bologna, şi numărînd printre oraşele principale Milano, Veneţia şi mai cu seamă Padova. Mai tîrziu, va fi divizată la rîndul ei în trei provincii: Bologna, Milano, Veneţia. Un post splendid, dacă putem spune astfel cînd e vorba de un călugăr. Anton abia a împlinit 32 de ani.

Dar va trebui în primul rînd să administreze, să dea ordine, să ia în calcul compromisuri, tot "praful pe care legătura cu oamenii din lume îl aşează pe suflet". Nu se simte făcut pentru aşa ceva. Mai ales că preia această cîrmuire într-unul din momentele cele mai grele pentru Italia şi pentru Biserică. Situaţie cu mult mai grea decît cea din Franţa unde, datorită conducerii energice a

regentei Blanche de Castilia şi prestigiului tînărului rege ce avea să devină sfîntul Ludovic, nimic nu va fi pierdut. În Italia însă, luptele necurmate ale feudalilor se complicau prin conflictele dintre oraşele independente, stîrnite de interese, ură, rivalităţi locale. O sută de regi, o mie de regi şi despotismul lor. În plus, asupra ţinuturilor lombarde apasă şi tirania împăratului german Frederic al II-lea, nepotul lui Frederic Barbarossa, pe care papa îl ridicase la rang de cinste fiindcă părea docil. La drept vorbind, Frederic al II-lea este una din personalităţile cele mai ciudate ale evului mediu, politician şiret, lipsit de scrupule, fără credinţă sau, mai bine zis, îmbrăţişînd toate credinţele. Visează să-şi impună hegemonia asupra întregii Italiei, deci asupra Bisericii.

Dar, la rîndul lui, Grigore era foarte hotărît să nu abdice cu nimic de la prerogativele sale care se extindeau mult şi asupra pămîntescului. Ca urmare, au început din nou certurile sîngeroase dintre Ghibelini (partizani ai împăratului, anarhişti şi anticlericali) şi Guelfi (partizani ai papei). Situaţie de care profitau catarii şi valdezii, sprijiniţi în principiu de împărat, şi, mai ales, beneficiind şi de concursul ereticilor alungaţi din Franţa.

Bologna se afla chiar în inima acestor certuri. Pentru a se împotrivi Împăratului, cincisprezece din oraşele rămase credincioase papei sau propriei lor independenţe, formaseră o confederaţie: Liga lombardă. Ea cuprindea oraşele: Bologna, Milano, Verona, Piacenza, Torino, Novarra, Mantova, Brescia, Faenza şi Padova.

Pornind de la Bologna, Anton îşi vizitează provincia. Doar un sfînt ca el, prudent şi răbdător, putea să "se descurce". Vrea să cunoască personal, în profunzime, pe fiecare frate. Iar pe drum, nu uită niciodată să predice, atît în oraşe cît şi în sate; ţine chiar şi conferinţe. Se dovedeşte a fi cinstit, hotărît, tolerant şi bun, dar nu lasă niciodată loc minciunii. Întotdeauna "martir de dorinţă", gata să îndure orice.

Începe cu Rimini, oraşul cu măgarul. Port la Adriatica, vechiul Rimini a primit de-a lungul veacurilor toate ereziile cu putinţă. De Rimini îşi leagă numele faimosul sinod la care episcopii din Occident au fost atît de învrăjbiţi, atît de laşi în faţa presiunilor

împăratului din Orient încît sfîntul Ilarie, singura adevărată conştiinţă a adunării, a trebuit să fie alungat! După vot, "lumea, văitîndu-se, s-a mirat că este ariană" (sfîntul Ieronim), *ariană*, adică negînd cu înverşunare dumnezeirea lui Cristos, recunoscîndu-i doar firea omenească. Acestea se petreceau în 359. După multe veacuri, catarii vor îndrăzni să se atingă de acelaşi mister. Cît de bine se leagă lucrurile între ele!

Rimini! Anton te regăseşte la fel de împietrită, de neînduplecată în greşelile tale, ca şi cum nu ţi-ar fi străbătut niciodată străzile, ca şi cum n-ar fi intrat în bisericile tale! Locuitorii tăi eretici sînt atît de puternici încît nimeni nu s-ar încumeta măcar să asiste la o predică de-a lui Anton!

Tocmai de aceea, curajosul călugăr va predica afară, în piaţa publică. Degeaba-şi sparge însă pieptul, oamenii îşi văd de drum. Zadarnice sînt rugăminţile sau lacrimile.

Atunci, face cunoscut că aceia care vor voi să-l însoţească duminică la malul mării vor avea de ce să se minuneze.

Trebuie precizat că ereticii catari aveau numeroşi adepţi printre oamenii sărmani din port, printre pescari. În ziua anunţată, îl văd pe Anton îndreptîndu-se, printre bărci, către locul unde gurile fluviului (Marechia) şi marea formează împreună cu plaja o limbă de pămînt ascuţită. După o scurtă rugăciune, fratele minorit păşeşte în apă. Cu vocea sa puternică, vorbeşte între fluviu şi mare, către apele care se amestecă.

Dar ce spune?

Ciudată predică mai ţine!

"Voi peşti ai mării şi ai fluviului, ascultaţi cuvîntul lui Dumnezeu, de vreme ce ereticii nu binevoiesc să-l audă!"

Auzind aceste vorbe, pornesc înot către Anton "asemenea mulţimi de peşti, mari, mici şi mijlocii, cum nu se mai văzuse niciodată în mare şi în fluviu. Toţi se străduiesc din răsputeri să-şi ţină capul deasupra apei, cu privirea îndreptată spre Anton, cu toţii în cea mai desăvîrşită ordine şi pace: în faţă, mai aproape de mal, peştii cei mici, apoi cei mijlocii şi în spate de tot, în apa adîncă, cei mai mari".

Anton vorbeşte mai departe:

"Fraţi peşti, trebuie să-i aduceţi mulţumiri Creatorului vostru - şi al meu - care v-a dăruit un element atît de nobil drept sălaş: fiecăruia după gustul său, apă dulce sau apă sărată. V-a pregătit multe adăposturi împotriva furtunilor, v-a hărăzit un element limpede şi transparent şi hrana trebuincioasă vieţii. Dumnezeu, cînd v-a adus pe lume, *v-a poruncit să creşteţi şi să vă înmulţiţi şi v-a binecuvîntat...*"

S-au apropiat cîţiva pescari. Aceste cuvinte le amintesc mai întîi puritatea apei şi a fiinţelor care vieţuiesc într-însa, imagini care, în mod firesc, nu pot să-i lase nepăsători. Dar ele amintesc totodată că Dumnezeu Tatăl îi crease pe peşti (în vreme ce catarii din Italia şi din Bulgaria susţineau în general că lumea *în întregime* era doar o creaţie necurată a Satanei, plină de nimicnicie şi de ură, că înmulţirea oricăror fiinţe vii, deci supuse suferinţei, nu putea fi ea însăşi decît de obîrşie diavolească şi că deci oamenii nu trebuiau să mai aibă copii... Cum să nu creadă în astfel de doctrine aceşti bieţi oameni care nu cunoşteau decît munca istovitoare şi suferinţa?).

Prin ascultarea tuturor acestor peşti, animale nevinovate, Anton le dovedea că Dumnezeu care i-a creat nu-i părăseşte, ci îi binecuvîntează şi le porunceşte să crească, să *se înmulţească*...

"Cînd a venit potopul cel mare şi toate vieţuitoarele au pierit, doar pe voi v-a apărat Dumnezeu de orice rău. Ba chiar unuia dintre voi i s-a dăruit prin poruncă dumnezeiască să-l înghită pe Iona prorocul şi, după trei zile, să-l scuipe afară bine sănătos..."

Creaţia nu este aşadar osîndită pe de-a-ntregul. Fireşte, e departe de a fi desăvîrşită: Satana a tulburat-o, şi încă cum! Dar tocmai de aceea trebuie să încercăm să recuperăm ceea ce aparţine demnităţii Creaţiei de la început, demnităţii planului lui Dumenzeu. O, dacă am vrea cu adevărat!

"Voi, peştilor, aţi plătit birul pentru Isus care, sărac fiind, nu avea cu ce plăti..." (cf. Mt 17, 27).

Fratele franciscan enumeră şi alte merite ale peştilor şi spune: "Pentru toate aceste daruri, se cuvine, nu-i aşa, să-i aduceţi

laudă lui Dumnezeu care v-a dăruit cu mult mai mult decît altor făpturi!"

La auzul acestor cuvinte stăruitoare, peştii deschid gura ca şi cum ar vrea să-i aducă laudă lui Dumnezeu.

Şi atunci Anton rosteşte:

"Binecuvîntat să fie Dumnezeu cel veşnic, pentru că peştii apelor îl cinstesc mai bine decît oamenii eretici!"

În timp ce Anton vorbeşte, mulţimea de peşti sporeşte şi nici unul nu-şi părăseşte locul; doar atît că pe măsură ce se adună, se strîng unul în altul şi ies puţin mai mult din apă.

Pescarilor li s-au adăugat lucrători, meşteşugari, tîrgoveţi. Minunea e atît de evidentă încît toţi cei de faţă cad în genunchi!

Anton dă semn de plecare peştilor şi îi binecuvîntează în numele celor trei Persoane care sînt Dumnezeu cel Atotputernic. "Se îndepărtează cu toţii dînd semne de mare bucurie".

"A rămas la Rimini mai multe zile, predicînd şi făcînd să rodească Cuvîntul în suflete".

Episodul aminteşte de predica ţinută păsărilor de "Săracuţul" din Assisi, dar acesta le vorbise păsărilor înconjurat fiind de oameni convertiţi, care-i împărtăşeau iubirea pentru creaţie şi recunoştinţa faţă de Dumnezeu. Anton, dimpotrivă, predică mai întîi la peşti "într-un vid uman", iar apoi unor nefericiţi care neagă Mîntuirea, se îndoisc de destinul lor de oameni. Rol providenţial asumat de Anton într-un moment al istoriei cînd pesimismul religios putea ieşi învingător provocînd astfel distrugeri irecuperabile. Aşa după cum ar putea biruui din nou într-o zi (sub o formă sau alta), în caz că viaţa i-ar deveni omului... *de nesuferit*.

De aceeea minunea cu peştii care ştiu să asculte cuvîntul lui Dumnezeu, una din cele mai temeinic atestate din viaţa lui Anton, rămîne atît de importantă pentru misiunea franciscană. Fără îndoială, ea are acelaşi sens ca şi miracolul care l-a făcut pe măgar să recunoască prezenţa dumnezeiască în ostia materială, ostie de grîu, ostie de făină. Prezenţă care nega de asemenea pesimismul eretic, pentru care "materia" nu putea veni decît de la diavol.

Minunea este chiar prea evidentă. Cuprinşi de furie, "durii" din Rimini şi din împrejurimi se sfătuiesc între ei. Hotărăsc să adopte măsuri radicale împotriva aceluia care este numit deja, chiar la Rimini, *il Santo*, Sfîntul celor mulţi.

Îl invită să ia masa la ei, chipurile spre împăcare, şi să discute cu acest prilej anumite puncte de doctrină pe care ei pretind că nu le-au înţeles.

La masă este servit cel dintîi, fireşte, dar Duhul îi descoperă că mîncarea lui este otrăvită. Întreabă:

"Pentru ce faceţi asta?"

Gazda însă nu se pierde cu firea:

"N-ai citit, răspunde el, că, atunci cînd i-a trimis în lume pe apostoli, Cristos le-a făgăduit că dacă li se va întîmpla să bea otravă nu vor păţi nici un rău? De ce şovăi?"

Sfîntul îşi domină imensa tristeţea care îi sfîşie inima. Face semnul crucii asupra hranei şi începe să mănînce. Liniştea este absolută şi chiar şi duşmanii lui sînt cuprinşi de teamă. Anton cere să i se expună obiecţiile făgăduite privitoare la doctrină. Răspunde calm, meticulos. Trupul său nu vădeşte nici o indispoziţie.

"Chivotul Testamentului"

Lupta dintre împăratul Frederic şi papa Grigore a izbucnit, alternînd cu episoade comice. În 1228, s-a întreprins o nouă cruciadă împotriva sarazinilor, a şasea. Dar Frederic se preta la un joc foarte curios, violîndu-şi jurămintele ca să-şi întîrzie plecarea. Dezertarea sa a determinat reîntoarcerea a 40000 de războinici, aflaţi deja în Ţara Sfîntă. Papa s-a văzut silit să-l excomunice pe împărat.

Acesta, la rîndul lui, nu s-a lăsat mai prejos, şi a replicat pe toate fronturile. În Lombardia, vasală Imperiului, certurile dintre cetăţile guelfe şi ghibeline din cadrul Ligii lombarde s-au înveninat din porunca lui. Chiar la Roma, împăratul a ştiut să şi-i atragă prin *legături puternice* (acesta e termenul potrivit) pe seniorii cei

mai de seamă, cumpărîndu-le cu bani peşin şi la cel mai bun preţ pămînturile pe care li le-au restituit apoi ca feude pentru care trebuiau să presteze jurămînt de credinţă! Iar după aceea, i-a îndemnat să ridice poporul la răscoală împotriva papei.

Pe de altă parte, Frederic nu se sfia să-şi arate scepticismul religios, proclamîndu-şi deschis simpatia faţă de necredincioşi, de catari şi chiar faţă de Islam.

În Joia Sfîntă (23 martie) 1228, papa a reînnoit excomunicarea lansată împotriva împăratului şi a tuturor acelora care erau de partea lui. Bula papală mai specifica de asemenea că orice loc ori cetate unde se va fi aflat suveranul va fi sub interdicţie: oriunde s-ar fi arătat împăratul, slujbele, botezurile, înmormîntările erau oprite.

Tocmai în cursul acestei Săptămîni Sfinte, Anton s-a dus la Roma. Papa dorea mult să-l întîlnească. Îi încredinţează, printre altele, misiunea de a predica toată săptămîna, în ciuda primejdiei de răzmeriţă. Dar iată ce ne spun *Floricelele* sfîntului Francisc despre acest episod:

"Minunatul vas al Duhului Sfînt, Anton de Padova, cel pe care sfîntul Francisc îl numea vicarul său, predica înaintea papei şi a cardinalilor adunaţi în consistoriu, unde se aflau atunci oameni de neamuri diferite, greci, latini, francezi, germani, slavi, englezi. Înflăcărat fiind de Duhul Sfînt, el a vestit cuvîntul lui Dumnezeu atît de eficace, de pătrunzător, de blînd şi de limpede încît toţi, deşi de limbi diferite, i-au înţeles cuvintele... Iar cardinalii îşi spuneau între ei: «Acesta care predică nu e de prin părţile Spaniei?» Papa, la rîndul lui, mirat de profunzimea predicii, a exclamat: «Cu adevărat acesta este *Chivotul Testamentului*!»"

Arca Testamenti!

Arca - termen ce nu se traduce neapărat doar prin *arcă*, *arc*, formă curbă de sprijin, dar cu sensul, în latină (ca şi în italiană), de: lădiţă, sipet, chivot. În italiana veche cuvîntul desemna şi locul unde se ţineau proviziile şi toate lucrurile de preţ fără de care casa nu poate să trăiască şi să sporească. Chivotul Testamentului: astfel este, într-adevăr, memoria uimitoare a lui Anton, desăvîrşita ştiinţă de a stabili concordanţe între cele două

Testamente. Nu se spunea oare că, dacă "din întîmplare, ar fi dispărut toate exemplarele din Scriptură, el ar fi fost în stare să le reconstituie întocmai?" Mica mănăstire unde Anton va întîmpina moartea se va numi *Arcella*. Şi pînă în zilele noastre, numele dat mormîntului său este *Arca*.

Pe 27 martie, în lunea Paştilor, o gloată de răzvrătiţi, aţîţaţi de "romanii împăratului", vin şi-l insultă pe papă în timp ce celebrează liturghia în catedrala Sfîntul Petru. Nemaisimţindu-se în siguranţă la Roma, Suveranul Pontif se retrage însoţit de o escortă puternică la Rieti (la vreo zece leghe mai la nord); apoi şi mai la nord, la Spoletto, în munţii Umbriei, şi, în sfîrşit, la Peruggia, adică la cîţiva paşi de Assisi, ca şi cum fostul cardinal Ugolino, în ceas de restrişte, ar fi venit să ceară ajutorul vechiului său prieten răposat, Francisc, "Sărăcuţul".

Papa se duce la micuţa mănăstire de la San Damiano, condusă de Clara, viitoarea sfîntă; vizitează locurile îndrăgite de Francisc. La Assisi, merge să se închine înaintea cavoului care-i adăposteşte sicriul. Dispune apoi culegerea de informaţii exacte privind viaţa şi minunile lui Francisc, sarcină pe care o încredinţează cardinalilor celor mai puţin favorabili unei canonizări imediate.

Iar apoi sărmanului papă nu-i mai rămîne decît să aştepte la Peruggia.

Duminică 16 iulie 1228, Grigore al IX-lea se îndreaptă cu mare alai către biserica San Giorgio din Assisi. De pe tronul înalt, înaintea mulţimii imense, rosteşte un lung discurs spre lauda aceluia care urmează să fie canonizat. Apoi, cardinalul Ottaviani dă citire raportului asupra miracolelor constatate şi aprobate de Biserică. Locuitorii cetăţii Assisi îl văd din nou înaintea ochilor pe fiul lui Pietro Bernardone pe drumurile şi cărările sale; oamenii îşi amintesc tot felul de întîmplări încă proaspete în memoria fiecăruia. De altfel Fraţii Ruffino, Ienupăr, Leone, Gilberto şi, bineînţeles, Anton, sînt de faţă. La relatarea evenimentului cu totul deosebit al primirii stigmatelor, publicul nu-şi poate stăpîni plînsul. Da, este vorba despre unul dintre sfinţii cei mai uluitori care au fost vreodată!

În sfîrşit, papa proclamă canonizarea. Mai anunţă şi că se va construi la Assisi o biserică în cinstea noului sfînt. Încep de îndată lucrările la criptă.

Vizitele în "Provincia" sa

După zilele tragice de la Roma şi cele binecuvîntate de la Rieti, Anton se reîntoarce la Bologna. I se pare că Francisc îl însoţeşte în drumul său.

De la Bologna, porneşte din nou să-şi viziteze întinsa provincie. Pîntecul i-e tot mai greu; s-ar putea crede că mănîncă prea mult, de n-ar fi chipul său palid şi tras. La cea mai mică oboseală, i se taie respiraţia - afară doar atunci cînd predică sau cîntă. Cu toate acestea, nu zice niciodată nu cînd e vorba de vreun drum lung.

Poate fi întîlnit pretutindeni, chiar foarte departe de Bologna. Mai mult ca oricînd, pentru a-şi "domina" mai bine publicul, îi place să predice urcat în arbori sau căţărat pe ziduri. S-ar putea obiecta că nu e "un loc nimerit" pentru un superior provincial atît de însemnat? Dar el este franciscan şi vocea îi e puternică.

Între 1228 şi 1230, dată cînd se fixează la Padova, itinerariile lui sînt greu de stabilit. În orice caz, nu uită oraşele din nord-estul extrem: Udine, Gemona, Aquila, Gorizia, Triest, Pola. Se pare chiar că a început cu ele. Aceste regiuni din vecinătatea Balcanilor sînt infestate de ereziile cele mai virulente. Minoritul întreprinde aici un ansamblu de reforme încununate de succes. Totuşi, se spune că la Udine n-a izbutit să vorbească: căţărat pe un copac pentru a se face mai lesne auzit, este batjocura mulţimii, apoi chiar insultat cu furie. De data aceasta, îşi pierde dumnezeiasca răbdare: asemenea lui Isus, cuprins de o sfîntă mînie împotriva celor ce dispreţuiesc cuvîntul lui Dumnezeu, îşi scutură praful de pe tălpile sandalelor împotriva oraşului şi pleacă imediat: Duhul Sfînt nu i-a poruncit să se impună printr-o minune.

La Gorizia, îşi marchează trecerea binecuvîntînd capela conventuală a fraţilor minoriţi, închinată sfintei Ecaterina din

Alexandria, fecioară şi martiră, patroana filosofilor.

La Gemona, întemeiază o mănăstire. În timp ce conduce lucrările, amestecat printre muncitori, zăreşte un ţăran care conducea o căruţă cu boi. Anton îl roagă pe căruţaş să-i împrumute pentru scurt timp căruţa ca să transporte cărămizile stivuite în apropiere. Dar ţăranul răspunde arătîndu-i către fiul său adormit în căruţă:

"Cu neputinţă! Duc un mort!"

Anton nu insistă; a şi uitat incidentul. Ţăranul zgîrcit, dimpotrivă, e încîntat de şiretenia sa şi în cele din urmă se hotărăşte să-şi trezească fiul ca să facă haz împreună. Dar ce să vezi? Adolescentul este complet inert şi rece! Ţăranul începe să urle; instinctiv, aleargă la Anton.

Acesta, fără să se piardă cîtuşi de puţin cu firea, se apropie de căruţă, face semnul crucii asupra aşa-zisului mort... care sare ca ars.

Mai aproape de Bologna, poposeşte în puternica Veneţie, la Treviso, la Padova, unde mai persistă cîteva urme ale ereziei, la Ferrara. Apoi, mai la nord, se opreşte la Milano, centru al ereziei valdeze din munţii Lombardiei şi Piemontului: se spune că Anton a izbutit să aducă pacea în oraşul tulburat de lupte de tot felul. Mai este văzut la Bergamo, la Brescia. La Varese întemeiază o mănăstire cumpărînd o căsuţă unde face să ţîşnească un izvor. La Breno, i se atribuie întemeierea mănăstirii San Pietro. Mergînd de-a lungul lacului Garda, ţinut locuit în majoritate de valdezi, ajunge pînă la Trento, apoi coboară către Verona şi Mantova.

Conform tradiţiei, în 1229, şi-ar fi părăsit chiar provincia, la ordinul Superiorului General, pentru a predica la Florenţa în timpul Adventului şi al Postului Mare. Cetatea era sfîşiată din nou de luptele dintre Guelfi şi Ghibelini, care se dedau la toate excesele şi trăiau "pe picior mare". Se spune că Anton ar fi făcut ordine şi aici.

"Floricele"

În toată această perioadă, sub paşii lui Anton s-au adunat tot mai multe "floricele". Fiecare drum, fiecare loc vrea să aibă o

amintire a sfinţeniei sale. Puterea sa de a săvîrşi minuni pare, ca aceea a lui Isus, "să iasă chiar din hainele lui". Bolnavii care-i ating rasa de postav, cei ce se apropie cu credinţă vie, sînt vindecaţi, chiar fără ca sfîntul s-o ştie. Persoana, faima sa sînt de ajuns să facă minuni. Da, de ce nu? Este un fenomen "firesc pentru suprafiresc". Oamenii ştiu că fratele Anton se roagă pentru ei toţi, că nici măcar "nu-şi mai aparţine". Cristos trăieşte în el, aşa cum spunea şi simţea şi sfîntul Paul.

Atunci de ce n-am povesti cîteva din aceste fapte, chiar dacă sînt mai mult sau mai puţin iscate de legendă? (*Legenda*, adică, în latineşte, ceea ce *trebuie să fie citit*: participiul viitor al verbului *legere*: a citi). Personalitatea excepţională a lui Anton a meritat să fie retrăită cu entuziasm, cu credinţa altuia, cu iubire. Element eficace, legenda - ne place sau nu - face parte din istorie. Aflăm aici o taină în care firea omenească şi suprafirescul îşi dau mîna - dacă putem spune astfel; ba uneori chiar şi dracul dă o mînă de ajutor!

O femeie care l-a urmat mult timp pe Anton în peregrinările lui, ajunge să fie lipsită de mijloace de trai. Anton o sfătuieşte să ceară un împrumut de la un negustor bogat, cu condiţia să-i precizeze limpede creditorului că vine din partea lui şi ca suma să fie proporţională cu meritele pe care ea le-a dobîndit - fie numai într-o singură zi - asistînd la predicile lui.

Auzind de numele lui Anton, negustorul nu prea ia lucrurile în serios şi face pe grozavul:

"Meritele tale pentru o predică! Fie! Suflă pe talerul acestei balanţe. Voi pune pe celălalt taler cîte monezi va fi nevoie ca să se restabilească echilibrul!..."

Şi pune o monedă pe unul din talere.

Plină de credinţă, femeia nu stă mult pe gînduri şi suflă.

Răsuflarea ei cîntăreşte mai greu.

Negustorul mai adaugă o monedă.

Dar tot nu-i de ajuns. Mai pune una, apoi încă una de argint curat!

Tot răsuflarea cîntăreşte mai greu. Degeaba aruncă negustorul monezile de sus, talerul asupra căruia suflă femeia e mai greu.

În cele din urmă, isteţul se dă bătut. Femeia îl mărturiseşte că Sfîntul i-a spus fără alte explicaţii: "Du-te şi dă înapoi!"

Pentru ea, e ca o revelaţie: ia monedele, numără doar atît cît îi trebuie pentru a se întoarce în satul ei, şi-i dă restul înapoi creditorului.

Un soţ gelos (marchizul de Ferrara, Ghibelin, prieten al cumplitului împărat) şi-a deferit soţia justiţiei sub pretext că pruncul pe care l-a născut nu-i al lui. Ea îl imploră pe Anton să-i vină în ajutor. Acesta a cunoscut de îndată că femeia era nevinovată. Merge împreună cu ea şi cu copilul la marchiz. De ce Dumnezeu, care-i face pe muţi să vorbească, n-ar dezlega limba pruncului?

"În numele lui Isus Cristos, Dumnezeu adevărat şi om adevărat, născut din Fecioara Maria, îţi poruncesc să spui cine este tatăl tău!"

Şi deodată copilul (care n-avea nici două luni) răspunde cu glas limpede privindu-l ţintă pe marchiz: "El, el, el!"

La acest miracol face aluzie liturgia sfîntului: "*Nevinovăţia este proclamată prin gura pruncului de ţîţă; prin el, Domnul stinge focul geloziei şi duhul răzbunării*".

La Florenţa, după unii cronicari (la Padova după alţii, oraş unde va avea de luptat împotriva lăcomiei cămătarilor, cumplit flagel al vremii), este rugat să vorbească la înmormîntarea unui om. Acesta fusese cămătar. Anton alege ca temă a discursului său textul Evangheliei care spune: "*Acolo unde este comoara voastră, acolo este şi inima voastră*" (Matei 6, 21).

Apoi, pe măsură ce-şi dezvoltă ideea, ajunge să spună:

"Acest neguţător bogat a murit. Dar mergeţi la lada lui de bani, şi acolo îi veţi afla inima, în timp ce leşul lui se află aici."

Toţi se reped la lada de bani. O deschid şi, ce să vezi: inima cămătarului se lăfăie în mijlocul monedelor de aur. Şi nu s-a răcit încă!

Atunci un om, tulburat adînc de predica sfîntului, încearcă să ajungă la confesionalul lui Anton, în ciuda mulţimii care se înghesuie în jurul lui. Izbuteşte. Dar plînge în hohote şi nu e în stare să

rostească nici un cuvînt. Anton îi cere să-şi aştearnă păcatele pe hîrtie şi să se întoarcă.

Atunci penitentul se pune pe scris şi face o listă lungă. Se întoarce şi stă din nou la coadă la confesional. Anton ia lista, îi dă dezlegarea, îi înapoiază hîrtia: albă ca şi cînd n-ar fi fost scris nici un cuvînt. (Mai multe întîmplări de acelaşi gen se întîlnesc în viaţa realistului paroh de Ars).

Iată şi povestea "tîlharului de profesie" care bîntuise prin codri alături de alţi doisprezece derbedei ca să-i buzunărească pe călători. Într-o zi, aud vorbindu-se despre Anton - prea elogios, după cît li se pare: cum că ar fi un "nou Ilie". Şi hotărăsc să meargă cu toţii deghizaţi la predică.

Dar cuvîntul auzit îi răscoleşte pe toţi doisprezece. Merg să se spovedească şi făgăduiesc să-şi schimbe felul de viaţă; în plus, Anton le cere ca pocăinţă să meargă de douăsprezece ori în pelerinaj la Roma, la mormîntul sfinţilor Apostoli.

Cîţiva nu şi-au ţinut făgăduiala şi au sfîrşit-o rău. Alţi cîţiva s-au făcut călugări minoriţi. Unul dintre ei a relatat acest episod.

Dar mai mult ca pretutindeni, la Padova, succesul era imens. Oamenii plîngeau, îşi băteau pieptul. Duşmăniile încetau. În familii, între duşmani politici sau de negoţ, oamenii se împăcau. Cămătarii dădeau înapoi dobînzile exagerate; hoţii, bunurile furate. Cuplurile nelegitime îşi legalizau situaţia. La confesional mai ales, Anton era de-a dreptul luat cu asalt, astfel încît, pentru a face faţă, trebuia să fie ajutat de confraţi:

"Mai mulţi dintre cei ce se prezentau la spovadă recunoşteau că Dumnezeu îi îndemnase să se adreseze lui Anton şi să se supună în totul sfaturilor sale. Altora, omul lui Dumnezeu li se arătase în timp ce dormeau, spunîndu-le: «Scoală-te, Martine; scoală-te, Agneza; mergeţi şi mărturisiţi păcatul pe care l-aţi săvîrşit în cutare ocazie şi pe care nimeni nu-l cunoaşte, decît Dumnezeu!»"

Padova îi devine din ce în ce mai dragă lui Anton. Aici minoritul portughez nu rezistă nici unei rugăminţi, dacă e pornită din inimă.

Dar "Duşmanul" se pune adesea de-a curmezişul. De mai mul-

te ori, aşa cum s-a întîmplat la grota din Brive, pătrunde chiar în chilia lui Anton, îl apucă de gît, mai să-l sugrume.

E de ajuns însă ca smeritul călugăr să o invoce pe Maica lui Dumnezeu şi îndată e eliberat. Atunci sărmana lui chilie "străluceşte precum anticamera Paradisului".

Lui Anton nu-i sînt defel străine aceste lupte "corp la corp" pe care şi prudentul paroh de Ars bunăoară, om cu capul pe umeri aşa cum era şi Anton, ne-a învăţat să le acceptăm ca o posibilă componentă a vieţii mistice pe pămînt. Ca şi în cazul parohului de Ars, "faptul" avea loc mai ales atunci cînd un "peşte mare" urma să vină la confesional, sau cînd se prevedea o mare afluenţă pentru zilele următoare. La fel, adevărata lucrare a lui Dumnezeu se vădeşte atunci cînd sporesc încercările, slăbiciunile. Cu atît mai adînci sînt însă rezultatele...

Padova

Padova constituia, pentru turneele lui Anton în calitate de Superior provincial, o reşedinţă mai "centrală" decît Bologna, aşezată prea la sud. Bologna, cetate universitară şi episcopală, cu un cler numeros, era, firesc, bogată în resurse, dar ambianţa era mondenă, turbulentă.

Padova, cetatea lui Titus Livius, de asemenea reşedinţă episcopală, dotată cu o universitate renumită deşi întemeiată de curînd (1222), era, orice s-ar spune, mai liniştită. Şi prosperă, datorită rodniciei cîmpurilor şi dezvoltării industriilor lînii, a diferitelor bresle meşteşugăreşti, a pieţelor sale bogate. Aşezată pe malurile rîului Brenta, uşor de apărat, înconjurată de ziduri groase, Padova îşi arăta de departe turnurile, palatele, clopotniţele bisericilor deja vestite pentru frumuseţea lor. Numărîndu-se printre primele cetăţi care au scuturat jugul împăratului Frederic Barbarossa, şi-a constituit de îndată o conducere puternică, avînd în frunte un guvernator ajutat de şaisprezece "bătrîni", de Marele şi de Micul Consiliu. Poporul putea participa la conducerea cetăţii, dar Constituţia nu îngăduia capricii nechibzuite. În scurt timp, tînăra republică şi-a

construit "Palatul Primăriei" şi fermecătorul "Palat al Raţiunii". Armata ei, curajoasă, recruta pe toţi cetăţenii între 18 şi 60 de ani. În sfîrşit, am văzut că Padova făcea parte din puternica Ligă a cetăţilor lombarde.

În oraş, lipită de bisericuţa *Sancta Maria-Mater-Domini*, se înălţa mănăstirea unde locuia Anton. Îi plăcea să meargă şi la *Arcella*, mică mănăstire aşezată în afara incintei fortificate, în cartierul Capo-di-Ponte, a cărei grădină cobora pînă la fluviu. Mănăstirea le adăpostea pe fiicele spirituale ale viitoarei sfinte Clara, care ceruseră să trăiască în clauzură: "Doamnele Sărace". Serviciul divin în exterior era asigurat de cîţiva fraţi ospitalieri, care locuiau într-o clădire anexă. *Arcella*, micul chivot, cu sensul pe care-l cunoaştem: cămara unde se păstrează lucrurile cele mai de preţ. Anton venea să-şi îmbărbăteze "oiţele nepreţuite", aşa cum le numea. Ce linişte, ce pace întîlnea la Arcella!

Totuşi, reuşita materială nu contribuise la progresul vieţii spirituale a cetăţii Padova. Mulţi străini dobîndiseră drept de cetăţenie, plătind taxe şi impozite pentru a se putea bucura de o viaţă îmbelşugată. Luptînd mereu pentru a obţine noi titluri şi privilegii, provocau numai vrajbe şi mîrşăvii. Cămătarii începeau să facă afaceri bune la Padova.

Anton soseşte deci la timp. Aici mai mult ca oriunde, brusc şi într-un fel aproape de neînţeles, dovezile de înţelegere şi de iubire din partea celor mulţi sporesc în jurul lui. E drept că la Padova, sămînţa aruncată în pămînt bun adusese totuşi roade. Una din cele mai mari reuşite o constituia Ordinul terţiar franciscan, bunăoară, avînd în primele rînduri pe contele Tiso, senior de Camposanpiero, conducător războinic pocăit, care se dăruia fără măsură şi care va juca un rol important în ultimii ani de viaţă ai sfîntului. Anton îi adună bucuros pe terţiari în capela Santa-Maria-Colomba, pentru a avea cu ei discuţii tulburătoare. Aceşti terţiari, plini de zel, răspîndiţi prin mulţime în momentul predicii, izbutesc de minune să sensibilizeze auditoriul.

De altfel, episcopul însuşi dă exemplu şi asistă la învăţăturile şi predicile Superiorului provincial. Îl ajută în multe.

La Padova, Anton l-a întîlnit deja pe acela care, în curînd, va deveni şi va rămîne credinciosul tovarăş de drum pînă la sfîrşit: *Luca Belludi*.

Asemenea lui Anton, Luca e preot. A primit din mîinile lui Francisc haina de postav cenuşiu, la Arcella din Padova. Fiu al seniorului de Piazzolo, avînd o educaţie aleasă şi o învăţătură foarte solidă, se făcuse cu totul uitat timp de şapte ani, în pacea mănăstirii Arcella. Astfel se pregătise pentru misiunea apostolică, urmînd sfatul lui Francisc (acesta e, de altfel, şi secretul lui Anton): "*Înainte de toate, dacă vrei să fii predicator, fii om al rugăciunii*".

În smerenie şi tăcere, Luca stă în preajma lui Anton, care nu se sfieşte să-i ceară sfatul atunci cînd crede de cuviinţă. Între cei doi fraţi minoriţi încrederea este atît de deplină, încît poporul îl va numi mai tîrziu pe Luca: "Fratele Luca al Sfîntului Anton". Va muri şi el, de altfel, ca un sfînt.

Într-o zi pe cînd se întorceau la Padova pe drumeaguri ocolite ca să evite mulţimile prea insistente, iată că zăresc o femeie care fuge după ei, purtîndu-şi în braţe copilul paralizat din naştere. Se aruncă la picioarele lui Anton şi-l imploră cu lacrimi fierbinţi să se îndure de copil.

Dar Anton se simte nevrednic şi refuză cu blîndeţe. Pur şi simplu nu poate. Mama plînge şi mai sfîşietor.

Atunci Luca stăruie pe lîngă el să asculte rugămintea femeii.

Fratele Anton face semnul crucii asupra copilului, binecuvîntîndu-l în numele şi prin puterea lui Isus. Copilul este pe deplin vindecat. Anton imploră pe mamă şi pe Luca să nu dezvăluie nimic înainte de propria lui moarte. Să fi vrut oare Dumnezeu să descopere o credinţă la fel de mare: aceea a lui Luca?

Ezzelino da Romano

La Padova, la Arcella, la fiicele sărace ale Clarei, Anton o întîlnise şi pe Elena Enselmini, tînără nobilă padovană. Mai mulţi

cronicari ai vieţii sfintei Clara vorbesc despre ea cu admiraţie şi, de altfel, şi ea va figura în calendarul sfinţilor. Cînd a întîlnit-o Anton, nu împlinise încă 20 de ani. Elena şi Anton s-au înţeles de cum s-au văzut. Regula sfintei Clara era foarte severă, implicînd clauzura şi pocăinţa fără concesii. Elena a renunţat la toate bunurile sale şi a cerut să intre în mănăstire ca să trăiască pînă la moarte în jertfă şi rugăciune, mai cu seamă pentru sufletele din purgatoriu. Datorită numeroaselor mortificări, va fi în curînd atinsă de boala care o va ţintui la pat pînă la sfîrşitul zilelor. Îi va fi dat să mai trăiască trei ani, cît să apuce să vadă canonizarea lui Anton.

Se înălţa pe culmi mistice pe care acesta le contempla cu încîntare. Uneori era foarte neliniştită în privinţa stărilor de extaz şi a revelaţiilor pe care le primea. Putea să se încreadă în ele? Ce valoare aveau?

Anton o liniştea. Şi cum se mai ruga pentru ea!

Uniunea lor mistică ne duce cu gîndul la aceea a Terezei de Avila şi a lui Ioan al Crucii şi, bineînţeles, la aceea a Clarei şi a lui Francisc.

Cu toate acestea, în afara Padovei, evenimentele se precipită. Ca răspuns la excomunicarea îndreptată împotriva lui, Frederic al II-lea a cerut ducelui de Spoletto să invadeze Statele pontificale - papa îşi are reşedinţa tot la Peruggia, mai intransigent ca niciodată în ciuda vîrstei lui înaintate. În Lombardia, Frederic îl împinge pe Ezzelino al III-lea din puternica familie Romano, vasalul său şi viitor ginere, prieten al ereticilor, om lacom şi crud, la violenţe de tot felul: Anton avea să se măsoare cu el.

De altfel, împăratul negociază în taină cu sultanul Egiptului şi cu cel al Siriei care atîta aşteaptă, cunoscînd puterea împăratului şi reala lui simpatie faţă de Islam (excomunicările la care fusese supus Frederic le făcuseră o bună impresie). N-ar putea juca oare rolul de arbitru? La urma urmei, musulmanii ca şi creştinii venerează Locurile Sfinte: nu le-ar putea păzi împreună în loc să se războiască?

Frederic ajunge deci în Cipru, în fruntea unei armate după ce

trimisese mai înainte soli negociatori: pentru zece ani, Ierusalimul, Betleemul, Nazaretul sînt restituite creştinilor cu condiţia ca aceştia să respecte dreptul musulmanilor de a merge şi ei în pelerinaj în aceste locuri. Pe 17 martie 1229, Frederic - tot excomunicat - intră în Ierusalim ca un fel de Mesia.

Din păcate, nu şi-a luat nici o măsură de precauţie pentru viitor. La Ierusalim, îşi petrece timpul în orgii împreună cu musulmani şi musulmane, îmbrăcat asemenea lor, distrîndu-se grozav. Nu ascunde că îşi bate joc de credinţa creştină.

A şasea cruciadă se sfîrşeşte deci printr-un scandal fără precedent. Frederic al II-lea pierde dintr-o dată, în faţa lumii întregi, prestigiul pe care conta ca împărat al Occidentului şi al Orientului. În timp ce papa Grigore al IX-lea trimitea trupe numeroase împotriva ducelui de Spoletto, legaţii instigau la o coaliţie europeană pe tot cuprinsul imperiului.

Atunci Frederic a dus tratative secrete cu Grigore. Mai întîi, l-a dezavuat pe ducele de Spoletto, a jurat pe toţi sfinţii că n-avea nici un amestec în dificultăţile prin care trecea Roma!

În iarna acelui an, 1229, apele Tibrului s-au revărsat, astfel încît în februarie (1230) apa a pătruns în case la Roma pînă la Sfîntul Petru şi la Sfîntul Paul. Au pierit oameni şi animale. S-au pierdut mari cantităţi de grîu, provizii, mobile. După ce apele s-au retras, au rămas în oraş mulţi şerpi mari precum şi o duhoare înspăimîntătoare, mulţime de boli şi foamete.

Răzvrătiţii romani au văzut în toate acestea o pedeapsă pentru purtarea lor şi, în urma unei deliberări publice, au trimis la Peruggia o delegaţie de deputaţi care să-l implore pe papă să se întoarcă la Roma. Suveranul pontif se lasă rugat. Dar cum se apropia Postul Mare, timp de pocăinţă şi de iertare, se învoieşte în sfîrşit.

În prima săptămînă din Post (sfîrşitul lui februarie), se întoarce la Roma, primit "cu mare cinste şi mare bucurie". Aduce şi alimente "de care era mare nevoie".

Totuşi, negocierile cu împăratul se prelungesc pînă în iulie. În Lombardia, în "provincia" lui Anton, continuă dezordinile iscate

de instigările lui Ezzelino al III-lea. Aliat cu Ghibelinii de la Verona, oraş situat la aproximativ 80 de km de Padova, Ezzelino izbuteşte să ia cu asalt puternica cetate. Îl capturează pe contele de San Bonifacio, căpetenia Guelfilor din Lombardia, precum şi un mare număr de ostateci, exilînd pe deasupra orice eventual suspect. Cele mai grave tulburări se abat asupra cetăţii lui Romeo şi a Julietei.

Majoritatea celor care au putut fugi se refugiază la Padova. Trebuie spus că o expediţiea lui Ezzelino tocmai eşuase, oprită de fortificaţiile de necucerit ale micii republici. Dar Ezzelino izbutise totuşi să răpească din cetate un adolescent, pe Guillelmo, nepotul contelui Tiso, terţiarul de care am vorbit mai sus. Pentru a-i elibera pe ostateci, guvernul Padovei se îndreaptă împotriva Veronei (aprilie 1230). Fără nici un rezultat.

Fraţii minoriţi încercaseră întotdeauna să potolească certurile dintre facţiunile rivale. Se bucurau de credit neştirbit şi să nu uităm că şi catarii le recunoşteau spiritul de blîndeţe şi de dreptate. De cîte ori, în aceste cumplite războaie civile, Anton nu fusese silit să intervină pentru a evita excesele, a-i apăra pe cei slabi, întotdeauna cei mai expuşi la violenţe de tot felul!

În furia lor, Guelfi sau Ghibelini, după cum se desfăşurau luptele, devastau satele, maltratau, ucideau femei, bătrîni, copii.

În pofida anticlericalismului lor, mulţi dintre Ghibelini erau încă creştini. Într-o zi, Anton o porneşte către Adiggio, cumplit de istovit. Regula îi îngăduia, în caz de boală sau de mare oboseală, să parcurgă distanţa călare pe măgar, aşa că urcă pe spinarea animalului de povară atît de îndrăgit de franciscani, în timp ce fratele Luca Belludi îl însoţeşte mergînd pe jos.

La Verona, încearcă să-i convingă pe consilierii cei mai apropiaţi ai lui Ezzelino. Obţine o întrevedere cu dictatorul. Confruntare cu adevărat dramatică: faţă în faţă, tiranul plin de trufia pe care o dă puterea, şi ucenicul "Sărăcuţului".

Ce s-a petrecut de fapt?

Liber Miraculorum susţine că, inspirat de Duhul Sfînt, Anton a pornit de îndată să tune şi să fulgere:

"O, duşman al lui Dumnezeu, tiran nemilos, cîine turbat! Pînă cînd vei tot vărsa sînge nevinovat? Află că nu vei scăpa de pedeapsa lui Dumnezeu, care va fi pe măsura nelegiuirilor tale!..."

Naratorul mai adaugă că Ezzelino, tulburat, s-ar fi aruncat înaintea lui Anton făgăduindu-i tot ce acesta voia, în primul rînd să ducă pe viitor o viaţă exemplară. Alţi cronicari precizează că, oricum, Anton n-a obţinut nici o realizare pozitivă, nici o eliberare de ostateci.

Se pare că Ezzelino, demn discipol al maestrului său împăratul, a hotărît în cele din urmă,pe jumătate din calcul politic, pe jumătate din superstiţie, să joace o comedie odioasă în faţa sfîntului: să făgăduiască totul şi să nu respecte nici o promisiune. Vom vedea cum va ajunge să merite porecla de "Sîngerosul" cu care va rămîne cunoscut în istorie.

Cei doi fraţi minoriţi s-au întors aşadar fără izbîndă, dar au fost mîngîiaţi de primirea pe care le-a făcut-o poporul.

Roma şi Assisi

În acel moment, Superiorul general Parenti face cunoscut tuturor minoriţilor răspîndiţi în lumea întreagă, precum şi celorlalţi clerici şi tuturor principilor creştini, că viitorul capitul general se va ţine pe 25 mai, în ajunul Rusaliilor; cu această ocazie va avea loc transferul solemn al trupului sfîntului Francisc în noua biserică din Assisi, ridicată în amintirea lui, construcţia criptei fiind deja terminată. Ceremonia va fi prezidată de însuşi papa.

Anton o porneşte iar la drum împreună cu Luca şi alţi cîţiva fraţi. O mulţime imensă se îndreaptă din toate părţile către Assisi. Ajunşi acolo, află că în ultimul moment, dată fiind gravitatea situaţiei politice, papa n-a putut pleca din Roma. L-a trimis în loc pe legatul său în fruntea unei magnifice solii, încărcate de daruri menite să sporească strălucirea sărbătorii, să împodobească noua biserică, să contribuie la isprăvirea construcţiei; toate acestea ca o dovadă de recunoştinţă faţă de sfîntul care, mai mult ca ori-

cînd, apără de sus Biserica în aceste ceasuri de răscruce. Scrisoarea lui Grigore al IX-lea, citită în cursul ceremoniei, conţinea printre altele fraza următoare: "Cît despre noi, în mijlocul prigoanelor fără de număr şi spaimelor fără de sfîrşit, pe care mai lesne le îndurăm decît le mărturisim, ne-am simţit mîngîiat de preafericitul Francisc, părintele nostru şi al vostru; şi poate mai mult al nostru decît al vostru pe cînd trăia..."

În Biserica San Giorgio, sicriul de lemn cu trupul ce a purtat sfintele stigmate, este ridicat în sunetul trîmbiţelor, aşezat pe un car împodobit cu stofe bogate, tras de boi îmbrăcaţi în purpură.

Totuşi, notabilităţile din Assisi care, din pricina războiului civil aveau la dispoziţie soldaţi înarmaţi, sînt deodată cuprinse de teama că trupul sfîntului le-ar putea fi luat sau că s-ar smulge părţi din el. Nu îngăduie ca alţii să-l păstreze sau să-l contemple. De aici se iscă bătaie şi iată că trupul sfîntului se află în mare primejdie.

Din fericire, fratele Elia, vicar general al Ordinului, profitînd de învălmăşeală, va putea pune sicriul la adăpost într-o criptă ale cărei porţi le încuie, îngropîndu-l apoi într-un loc doar de el ştiut.

Abia şase veacuri mai tîrziu, în 1818, cercetări sistematice vor duce la descoperirea lui. Fără îndoială, Dumnezeu a voit această încercare supremă de smerenie pentru "Sărăcuţ", pentru toţi participanţii la ceremonie şi pentru Anton al cărui trup va avea şi el de înfruntat o încercare cu atît mai semnificativă pentru generaţiile viitoare. Timp de şase veacuri, trupul lui Francisc pare să se fi topit în pămînt. De alfel, cînd va fi descoperit, va fi numai pulbere.

În aceaşi seară, adunaţi în capitul general, fraţii nu vor întîrzia să se înfrunte în privinţa modului de interpretare şi de aplicare a Regulei şi a Testamentului lui Francisc. Strădaniile lui Parenti, Superiorul general (fostul judecător integru) şi ale lui Anton sînt zadarnice. Ce se va întîmpla cu Ordinul?

Parenti propune atunci ca îndoielile să fie supuse Sfîntului Scaun. Nu le dăduse oare chiar Francisc exemplul, de îndată ce avusese trei tovarăşi? Dacă avea îndoieli, lua de îndată calea

Romei, ştiind bine că cea mai mică deviere poate avea consecinţe grave: excesele ereziilor erau cea mai bună dovadă. Biserica are întotdeauna cheia care deschide drumul Unităţii. În plus, Grigore al IX-lea cunoştea poate mai bine ca nimeni altul gîndurile intime ale lui Francisc, pe care acesta i le încredinţase adesea.

Printre delegaţii desemnaţi să se înfăţişeze înaintea papei, se numărau Anton şi fratele Elia, cei doi poli ai dezbaterii: Anton înclina către respectarea strictă a Regulei, Elia către anumite modificări ale ei. În acelaşi timp, Elia este ales Superior general al Ordinului în locul lui Parenti: alegere caracteristică. Atunci Anton cere cu umilinţă să fie eliberat de sarcina sa de Superior provincial pentru a se putea dărui cu totul misiunilor pentru care se simte chemat: să vestească Evanghelia şi să spovedească. Va merge oriunde va fi nevoie. Nu dorea să se odihnească, să-şi cruţe trupul, "fratele măgar" aşa cum îl numea Francisc. Dar alţii vor fi mai potriviţi ca el pentru administrarea provinciei, munca de birou, politică, etc.

Mai cere în cadrul Capitulului să i se îngăduie să locuiască la Padova mai degrabă decît la Bologna. Şi această cerere îi va fi satisfăcută.

La Roma, papa Grigore examinează atent îndoielile expuse de delegaţi. Anton, care se bucura de o apreciere deosebită din partea papei, îşi face cunoscute părerile. Noua Constituţie a fraţilor minoriţi nu va fi promulgată decît pe 6 octombrie 1230. Ea începe cu următoarea afirmaţie a papei: "Fraţii nu vor fi ţinuţi să respecte, în virtutea Regulei, alte sfaturi evanghelice afară de cele pe care am făgăduit în mod solemn că le vor urma atunci cînd au hotărît să se jertfească lui Dumnezeu şi au jurat să dispreţuiască toate zădărniciile lumii".

Totul era spus în puţine cuvinte. În articolele următoare, este afirmată cu grijă sărăcia şi sînt luate măsuri de precauţie ca nu cumva fraţii să se îndepărteze de ea. Cîteva zeci de ani mai tîrziu, viitorul sfînt Bonaventura, devenit Superior general, va folosi munca şi însemnările lăsate de Anton pentru a comenta aceste texte în lucrarea sa *Expunere asupra Regulei Minoriţilor* (lucrare răma-

să clasică timp de cîteva secole).

Grigore al IX-lea, impresionat de clarviziunea smeritului frate Anton, îi ceruse să rămînă alături de el. Dar vocaţia şi secretul lui Anton erau, hotărît lucru, de "*a înfăptui lucruri mari rămînînd neştiut.*" Papa a avut această intuiţie. Contemporanii nu s-au înşelat.

Anton îşi grăbeşte plecarea încercînd să fugă de căldurile din iunie de la Roma, care-i făceau insuportabilă boala, în sfîrşit declarată: hidropizia.

Un eveniment important se va produce în perioada iulie-august: împăcarea oficială cu împăratul care a făcut într-adevăr tot posibilul pentru ca să fie din nou pace în Lombardia. Prizonierii sînt eliberaţi iar violenţele vor înceta. Cel puţin aşa a făgăduit Ezzelino în numele împăratului.

Anton e plin de bucurie.

Predicile

Probabil în timpul acelei ierni, în căsuţa destinată fraţilor, lipită de aceea a "Doamnelor sărace", găseşte timp să-i dicteze lui Luca *Predicile* care ni s-au transmis, scrise la dorinţa mai veche a cardinalului Rinaldo Conti (viitorul papă Alexandru al IV-lea),protector al Ordinului. Anton ştie însă că ceasurile îi sînt numărate şi că riscă să fie întrerupt în orice moment. În *Introducerea* la Predicile pentru duminici şi sărbători, singurele complete, a dictat cele ce urmează:

"Ţie, Alfa şi Omega, ţie, care în bunătatea şi prin harul tău, mi-ai îngăduit să ajung să înfăptuiesc această lucrare, *de mult dorită*..."

Bineînţeles, aceste texte nu seamănă decît pe departe, cu predicile improvizate înaintea mulţimilor, sub impulsul fiinţelor şi al lucrurilor care-l înconjurau, al evenimentelor şi uneori al minunilor care se amestecau cu cuvîntul său. Ar trebui să amintim vocea lui tunătoare (*An-tonio*), lacrimile, rugăminţile stăruitoare

sau pline de iubire. De data aceasta este vorba despre predici scrise, compuse mai ales pentru alţi predicatori şi de aceea puţin mai sistematice, mai gîndite, mai savante. Dar aflăm şi multe fraze pe care le-a pronunţat, fără îndoială, ca atare.

Ca aceasta, bunăoară, care aparţine într-adevăr timpului său.

"Uitaţi-vă bine la voi! Ce vedeţi? Vă vedeţi pîntecele. Şi ce e pîntecul vostru? Un sac plin cu bălegar!"

Sau alta, despre lăudăroşi:

"Care trîmbiţează înaintea lor (Mt 6,2) *atunci cînd săvîrşesc vreo faptă bună. Cei a căror mînă stîngă ştie tot ce face dreapta (ibid. 3). Cei care, în pofida învăţăturii lui Moise, «îşi dau fiicele trecătorilor», îşi vînd faptele de milostenie înaintea altora pentru preţul de nimic al zadarnicei slave. Ce trist negoţ!"*

Întîlnim multe analogii cu plantele, animalele, grădinile. Încîntătoare, cu amănunte curioase:

"Să fim aşadar milostivi. Luaţi seama la cocori... Unul dintre ei zboară în fruntea stolului; strigă pentru a-şi face curaj, şi vocea lui adună întregul grup. Dacă-i slăbesc puterile, altul îi ia locul. Cocorii aşadar se înţeleg între ei ca să-i ajute pe cei osteniţi; şi dacă s-ar întîmpla ca unul dintre ei să nu mai poată zbura, toţi ceilalţi strîng rîndurile şi-l poartă pînă ce-şi recapătă puterile. Sînt tot atît de iscusiţi chiar şi atunci cînd nu zboară; îşi împart veghea nopţii astfel încît unul din zece stă de pază. Sentinelele se sprijină pe un picior, iar pe celălalt, ridicat în sus, ţin nişte pietricele; dacă adorm cumva, pietricelele cad, dînd mărturie împotriva lor..."[1]

"Pe bună dreptate, cei doisprezece apostoli sînt asemuiţi cu boii. În primul rînd , Isus i-a trimis doi cîte doi să vestească Evanghelia. În al doilea rînd, boul e puternic şi harnic: apostolii s-au înhămat la muncile cele mai grele ale slujbei lor; zi şi noapte predicau fără încetare prin case şi în pieţe. În al treilea rînd, boul munceşte mult şi mănîncă puţin."

---

[1] Prima duminică după Rusalii.

Şi adaugă maliţios:

"*În zilele noastre, mulţi prelaţi sînt departe de a le urma exemplul. Mănîncă mult şi muncesc tare puţin.*"

Sau comparaţia plină de umor cu broasca:

"*Broasca îşi are strigătul caracteristic*: oac, *şi nu orăcăie decît cînd stă în apă. ... Cînd se strigă una pe alta, broaştele îşi înteţesc orăcăitul: maxilarul inferior e la nivelul apei, cel superior se ridică exagerat cu o asemene sforţare încît ochii li se aprind ca făcliile. Cei desfrînaţi sînt asemenea broaştelor în apa plăcerii trupeşti: se aţîţă... iar ochii le sclipesc aprinşi de poftă*".

Comparaţia cu smochina "*roditoare şi cel mai dulce dintre fructe: datorită seminţelor ei cufundate în miere.*"

Comparţia cu rodia: "*Ea arată unitatea Bisericii triumfătoare şi este numită astfel pentru că cuprinde «seminţele roditoare», parfumate, fiecare aşezată într-o alveolă distinctă. Tot aşa, în viaţa veşnică, sfinţii se vor bucura de o singură slavă... Dar Domnul a spus: În casa Tatălui meu (coaja unică a fructului) sînt multe locaşuri: alveolele distincte.*"

Alte comparaţii cu strugurele, cu crinul.

Cu migdalul:

Iubirea aproapelui "*trebuie să înflorească în mîna creştinului încă din zori, înaintea tuturor celorlalte fapte ale vieţii, tot aşa cum migdalul înfloreşte înaintea tuturor copacilor. Luaţi seama la cele trei însuşiri ale florii de migdal...*"

Cu caperul:

"*Caperul este un arbust care se agaţă de piatră. Tot astfel este şi Sinagoga, care se agaţă mereu de legea scrisă. ...*"

Cu grădina:

"*Aşa grăieşte Mireasa în Cîntare Cîntărilor: «Prea-iubitul meu s-a dus în grădina lui, în straturi de-aromate pline...» Aceste straturi sînt umilinţa* (humus) *ce naşte toate celelalte virtuţi..*"

Şi în altă predică:

"*Grădina rodeşte neîncetat. Celelalte ogoare doar o dată pe an Grădina este sufletul celui drept, care rodeşte neîncetat şi nu e niciodată lipsit de roade. ...*"

Despre numele lui Isus:

"Mireasa, plină de bucurie, spune în Cîntarea Cîntărilor: «Mir revărsat este numele tău» Uleiul (mirul) are cinci însuşiri: pluteşte deasupra celorlalte lichide; îmblînzeşte, înmoaie (inimile împietrite); hrăneşte, luminează. Luaţi seama că numele lui Isus nu e doar mir, ci mir revărsat. Din ce izvor şi asupra cui? Din inima Tatălui şi revărsat asupra cerului, a lumii, a întunericului... "

Predicile, avînd ca primă finalitate morala practică, vizează în primul rînd eficacitatea:

Mici sfaturi practice:

"Nu e prea înţelept cel ce este mai înţelept decît se cuvine..."

"Legea libertăţii desăvîrşite nu e alta decît iubirea faţă de Dumnezeu..."

"Iubeşte-te, după cum te iubeşte Dumnezeu, care te-a creat din iubire. Urăşte-ţi propria voinţă la fel de mult cum îţi urăşti păcatul... Iubeşte-te pe tine însuţi pentru Acela care te-a iubit şi s-a jertfit pentru tine... "

"Să crezi înseamnă să-ţi dăruieşti inima ....

- O, Doamne, n-am nimic să-ţi dăruiesc!

- Dăruieşte-te pe tine însuţi, răspunde Dumnezeu, căci de cuvintele tale sînt sătul!"

Nu trebuie să confundăm:

"A-l crede pe Dumnmezeu, a fi credincios şi a crede «în» Dumnezeu. A-l crede pe Dumnezeu înseamnă a recunoaşte că ceea ce Dumnezeu a spus este adevărat. A fi credincios înseamnă să crezi că este un singur Dumnezeu; asta şi diavolul recunoaşte. A crede «în» Dumnezeu însă, înseamnă a-l cunoaşte printr-o credinţă arzătoare... a deveni una cu el..."

Despre Iosif şi Maria:

"Au fost soţ şi soţie: sărăcie şi umilinţă. Cel ce are mireasă este mire. Fericit este săracul care se însoţeşte cu umilinţa!"

Despre smerenia lui Isus:

"El, cel adorat de îngeri, se pleacă la picioarele păcătoşilor! Chipul lui, în faţa căruia îngerii se cutremură, se aplecă să spele picioarele sărmanilor.

De aceea Petru este cuprins de teamă: «Nu-mi vei spăla picioarele în veci!» strigă el. Nu poate îngădui ca Dumnezeu să se înjosească înaintea lui: de aici îi vine spaima. Dar Domnul îi spune: «De nu te voi spăla, de nu vei îngădui să te spăl, nu vei avea parte cu mine»"!

Acelaşi efect îl au şi botezul şi spovedania, adaugă Anton.

Predicile lui mai conţin adevărate comori de doctrină ce se vor dezvolta cu mult după secolul al XIII-lea. Dar mai întîi va trebui ca fratele minorit să plece din această lume şi să lucreze după moarte mai mult decît în timpul vieţii. Să mai avem puţină răbdare!

Postul cel Mare de la Padova

Anton a trebuit să-şi întrerupă lucrarea pentru a predica poporului în timpul Postului Mare, consacrînd acestui scop toate rugăciunile şi toată puterea spiritului său, timp de patruzeci de zile. Patruzeci de zile în şir, timp în care, în ciuda ascitei (acumulare de lichid) care-l umflă şi-l chinuieşte, predică cu înfocare, învaţă mulţimile, ascultă spovedanii, ajunînd uneori pînă la apusul sorelui.

În ciud frigului (în acel an, 1231, Postul Paştelui a început pe 6 februarie), afluenţa este mai mare decît în anii trecuţi. "După cum pămîntul uscat e însetat de ploaie, scrie unul din biografi, tot aşa poporul era însetat să-l audă, astfel încît voiau cu toţii să intre în biserică. A fost silit să întreprindă un turneu zilnic prin bisericile din oraş. Dar n-a fost de ajuns, aşa că Sfîntul a fost silit să predice în pieţe, apoi să meargă chiar pe cîmpuri să predice înaintea unei mulţimi tot mai numeroase." Iată-l aşadar predicînd în plină cîmpie. Aleargă să-l asculte mulţimile venite din oraşele învecinate, din tîrguri şi castele. Ţărani, nobili şi tîrgoveţi, bărbaţi şi femei, se scoală cu noaptea în cap, o pornesc pe drumuri şi poteci, întrecîndu-se care mai de care pentru a prinde un loc mai bun. Mii de făclii punctează cîmpia încă întunecată cu

luminiţe şovăitoare şi mişcătoare. Se adună treptat cu toate în acelaşi centru care străluceşte ca soarele. Acolo, oamenii vor aştepta ceasuri întregi să înceapă predica. Iar femeila bogate au ţint să renunţe la "podoabele amăgitoare".

De îndată ce fratele minorit apare şi începe să vorbească, "toţi, ca unul, uitîndu-şi de trup şi de înţelepciunea lumească, erau numai urechi în faţa vorbitorului. Dughenari de tot felul, negustori ambulanţi, aşteptau cu luare aminte sfîrşitul predicii ca să-şi vîndă marfa, atît de aprinsă le era dorinţa de a asculta şi ei predica. Femeile tăiau cu foarfeca bucăţi din rasa lui şi le păstrau ca relicve şi oricine le-ar fi putut atinge se considera fericit..." Nimeni nu ia seama la diformitatea lui.

Totuşi, adesea se produc mari îmbulzeli. Anton trebuie să fie însoţit de bărbaţi solizi care să-l apere: "gorile" aşa cum se spune astăzi. E drept să nu era nevoie de cine ştie ce putere pentru a-l doborî. Orice mişcare bruscă era pentru el un mănunchi de spini şi de dureri.

Cum trebuie să fi vorbit despre Patima Domnului, dacă ar fi să judecăm după Predicile scrise!

"O, voi toţi care treceţi pe drum, opriţi-vă şi vedeţi dacă este durere asemenea cu durerea mea! Ucenicii mei fug, rudele şi prietenii mă părăsesc. Petru se leapădă de mine. Sinagoga m-a încununat cu spini, soldaţii mă răstignesc; iudeii hulesc, îmi potolesc setea cu fiere şi oţet. Ce durere este asemenea cu durere mea!

«Mîinile, mîinile lui, drugi de aur, ferecaţi cu pietre de hrisolit», după cum grăieşte Mireasa în Cîntrea Cîntărilor, sînt străpunse de cuie. Picioarele, sub care marea a încremenit, sînt pironite pe cruce. Chipul «care străluceşte ca soarele la amiază» (Matei 17, 2) s-a acoperit cu paloarea morţii. Ochii cei preaiubiţi, care cunosc toată făptura, închişi sînt."[2]

"Vrei să urci cu uşurinţă? Ia scara despre care vorbesc Scripturile în această duminică: Iacob a văzut în vis o scară, sprijinită

[2] Predică pentru duminica dinaintea Postului Mare.

pe pămînt, iar cu vîrful atingea cerul... Scara asta are două bare şi şase trepte. Scara e Isus Cristos. Cele două bare sînt natura dumnezeiască şi cea omenească a Domnului nostru; cele şase trepte sînt: smerenia şi sărăcia; înţelepciunea şi milostivirea; răbdarea şi supunerea. Smerit a fost Domnul nostru cînd a luat firea noastră omenească; s-a înjosit pînă la smerenia slujitoarei sale. Sărac a fost la naştere sa: Fecioara, săracă lipită cînd l-a adus pe lume pe Fiul lui Dumnezeu, era cu totul lipsită de cele necesare: a fost silită să-l culce în ieslea animalelor. Înţelept a fost, doarece nu s-a mulţumit doar să vorbească; etc. ... Iată aşadar treptele scării. De ce nu urcaţi? De ce vă tîrîţi cu genunchii şi cu coatele pe pămînt? Urcaţi şi *vedeţi cît de bun este Domnul* (Psalmul 33, 8). Coborîţi ca să fiţi de sfat şi ajutor aproapelui vostru."[3]

Pentru duminica Patimii, Anton dezvoltă o temă viguroasă care pare caracteristică vremurilor noastre (pusă de altfel în valoare de Conciliul Vatican II prin constituţia *Lumen Gentium*).

Slavă lui Cristos, Podar de oameni!

Cristos *Pontifex* (Pontif, preot suprem) = *cel care face punte.*

"Cristos, Pontiful binelui ce va să vină. *Pontif* înseamnă: *cel care aruncă o punte*. Două maluri stau faţă în faţă: moartea şi nemurirea. Între ele curge un fluviu de netrecut, fluviul nedreptăţilor, al slăbiciunilor noastre. *Nelegiuirile voastre*, spune Isaia (59,2), *au săpat o prăpastie între voi şi Dumnezeul vostru şi păcatele voastre l-au făcut să-şi ascundă faţa ca să nu vă audă* (căci nu vă aude). Atunci Cristos s-a făcut el însuşi punte, etc.

Pontif al bunurilor viitoare, nu ale lumii acesteia, pe care el nu le-a făgăduit celor ce-l iubesc. Ba dimpotrivă, le-a spus: «*În lumea asta, veţi avea necazuri*» (Ioan 16, 33).

Drept este însă, chiar din lumea aceasta, de veţi voi, veţi fi hrăniţi cu *miere din stîncă* (Deuteronom 32, 13). Veţi primi în gingăşia inimii asprimea soartei potrivnice, tot aşa după cum istoria naturală ne arată că în situaţii grele, albinele storc fagurele

---

[3] Predică pentru a doua duminică din Postul Mare.

de ceară şi sug mierea..."

Vorbeşte în termeni minunaţi despre pocăinţă:

"*Isus s-a urcat într-o barcă*... De îndtă ce un om urcă în barca pocăinţei, marea în jur se tulbură. Mare este inima noastră. *Inima omului este mai vicleană decît orice şi foarte stricată*, spune Ieremia. *Cine o va cunoaşte?* (Ieremia 17,9).

Neasemuit este zbuciumul acestei mări (Psalmul 92, 6). O umple trufia, ambiţia o poartă dincolo de maluri, o acoperă norii tristeţei, o tulbură gîndurile zadarnice, o înspumează desfrînarea şi lăcomia... Însă doar cei ce urcă în barca pocăinţei simt tălăzuirea mării, violenţa vîntului, dezlănţuirea valurilor. Cei rămaşi pe ţărm nu simt nimic din toate acestea."

Şi, în sfîrşit, o lecţie impresionantă desprinsă dintr-un joc de cuvinte plin de tîlc:

În ziua a doua, Dumnezeu a zis: "*Să fie o tărie între ape şi să despartă apele de ape.*" Tăria este mărturisirea păcatelor care-l susţine pe om *cu tărie* şi-l împiedică să se piardă în plăceri.

Apele de sus sînt unda harului şi a raţiunii, apele de jos sînt curgerea senzualităţii pe care omul se cuvine să o stăpînească, etc.

Să fie aşadar mărturisirea păcatelor acea tărie care desparte atît de hotărît apele de sus de cele de jos încît cel ce a făcut pocăinţă, odată ieşit din Sodoma şi îndreptîndu-se către înălţimi, să nu se mai uite înapoi! Altminteri, asemenea nevestei lui Lot, va fi preschimbat într-o statuie de sare, iar dobitoacele, adică demonii, vor veni să lingă blocul de sare pînă ce-l vor înghiţi cu totul. La fel, cel ce se pocăieşte trebuie, asemenea adevăraţilor israeliţi ieşiţi din Egipt, să se îndrepte către Pămîntul Făgăduinţei, să nu urmeze calea lor cea rea, să nu se întoarcă spre oalele cu carne, spre pepenii şi spre celelalte bunătăţi din Egipt. Da, să fie o tărie între ape. Încredinţaţi-i duhovnicului hotărîrea voastră neclintită: atunci spovedania va fi pentru voi asemenea "ceasului al treilea", cînd apostolii s-au umplut cu toţii de Duh Sfînt.

Burdufuri noi, veţi fi umpluţi cu vin nou. Dacă vinul Duhului Sfînt ar fi vărsat în burdufurile vechi ale zilelor rele de odinioară,

burduful s-ar rupe. Nenorocire care i s-a întîmplat lui Iuda: atîrnat de gît precum un burduf, pîntecul i s-a rupt, şi măruntaiele pline de otrava zgîrceniei s-au împăştiat pe pămînt..."[4]

Această lucrare a Duhului îl ţintuieşte pe Anton zile întregi la confesional. Culege nenumărate convertiri senzaţionale, la fel ca, mai tîrziu, parohul de Ars. "Mărturisirea păcatelor, scrie el, deschide casa lui Dumnezeu". Cei ce se spovedesc, la fel ca şi cei ce le primesc mărturisirea, nu vor uita niciciînd adevărata pocăinţă. Într-o bună zi, sau poate de îndată, ea îi va purta pe bărbat, pe femeie, "în barcă sau peste punte", pînă la poarta bucuriei, prin care vor intra pentru totdeauna.

În timpul acestui Post, ultimul pe care-l petrece pe acest pămînt, Anton va obţine cu multă uşurinţă de la guvernatorul Padovei, la 15 martie 1231, edictul privitor la datornicii întemniţaţi. De atunci începînd, datornicii care într-adevăr nu aveau cu ce plăti nu vor mai putea fi aruncaţi în temniţă, iar decizia va aparţine guvernatorului şi nu creditorului (consecinţele sînt lesne de închipuit!) Documentul poartă menţiunea că decretul a fost adoptat "la cerere venerabilului Frate, preafericitul Anton, duhovnic al Ordinului fraţilor minoriţi."

Nu pierde niciodată ocazia să predice în termeni deosebit de severi împotriva iubirii de arginţi:

"*Feriţi-vă cu orice preţ să atingeţi aceste hoituri: vorbesc despre banii dobîndiţi pe căi necinstite şi de care zgîrcitul se agaţă precum corbul de hoit*".

De sute de ori tună şi fulgeră împotriva "*cămătarilor vicleni, fiare sălbatice din Arcă..*".

"Seminţia blestemată a cămătarilor, puternici, nenumăraţi, risipiţi pe întregul pămînt. Dinţii lor sînt dinţi de leu. Luaţi aminte la leu: are grumazul ca de piatră, alcătuit dintr-o singură bucată; gura lui are o duhoare puturoasă. La fel e şi cămătarul împietrit înaintea lui Dumnezeu sau a oamenilor, şi gura îi e

[4] Predică pentru a treia duminică înainte de Postul Mare (*Septuagesima*).

puturoasă pentru că se hrăneşte doar cu bani murdari...".

Îi dojeneşte fără încetare pe principi, pe cei puternici, pe magistraţi, pe prelaţi. Şi chiar pe predicatori, începînd cu el însuşi:

"Să-ţi speli şi să-ţi strîngi năvodul, înseamnă să laşi deoparte pentru scurt timp propovăduirea credinţei pentru a practica ceea ce le-ai predicat celorlalţi."

Şi apoi:

"Credinţa popoarelor nu se dobîndeşte prin discursuri pline de înţelepciune, ci prin har... O, rodnică smerenie! Cei care nu prinseseră nimic pînă atunci, să se încreadă în cuvîntul lui Cristos şi vor aduna mulţime de peşti încît mai-mai să li se rupă mreaja... Ori de cîte ori am vrut s-o arunc eu însumi, sau să păstrez pentru mine ce e cu drept al tău, Doamne, pe mine m-am vestit şi nu pe tine, cuvintele mele, nu ale tale. De aceea n-am prins nimic. Sau dacă am prins ceva, nu erau peşti ci broaşte gata să sporovăiască spre lauda mea; cu alte cuvinte, nu am prins nimic!"

Îi vizitează pe bolnavi, îi îndeamnă să aibe răbdare, îi vindecă, dacă poate. În timpul acestui Post Mare trebuie situată, fără îndoială, şi povestea cu micuţa padovană paralizată, şi epileptică pe deasupra, pe care tatăl său o aduce pe braţe la Anton.

"Frate Anton, rogu-te, binecuvînteaz-o!"

Înapoindu-se acasă, tatăl o aşează în picioare lîngă un scăunel. Copila se agaţă de el ca să păşească, se sprijină apoi de mobile, face ocolul camerei. În curînd se va sprijini doar într-un baston. După cîtva timp, va merge ca un copil de vîrsta ei, iar crizele de epilepsie vor dispărea.

Documentul care relatează această vindecare este unul dintre cele mai vechi şi mai serioase. Nu proclamă minunea cu tot dinadinsul; nu exagerează defel. Frumoasă mărturie de credinţă, de simplitate, atît de caracteristică lui Anton, cu condiţia ca şi celălalt să participe cu sufletul.

Vindecă şi boli lăuntrice, teama, în aceste vremuri pline de violenţă, nehotărîrea între bine şi rău. Anton pomeneşte mai cu seamă cele patru primejdii de care va fi mîntuit cel ce se

pocăieşte: "Frica din timpul nopţii, săgeata ce zboară, răul care umblă în întuneric, pieirea şi demonul ce bîntuie la amiază... (Psalmul 90, 5-6)."[5]

"Camposampiero"

Postul Mare l-a stors de vlagă. Continuă să predice, însă la ţară, dăruindu-se locuitorilor satelor, ca şi cum ar fi căutat o neştiută răcoare dincolo de zidurile oraşului.

Totuşi, cîmpul are nevoie de tot mai mulţi lucrători. Se apropie luna iunie, vremea secerişului. "Într-o seară, scrie Tomaso da Pavia, din înălţimea unui deal, privea la cîmpia împodobită de primăvară. Şi-a aruncat ochii asupra Padovei care se deschidea ca un trandafir în mijlocul unui buchet de flori. Tresăltînd de bucurie în duhul său, a prins să-i aducă laude pentru frumuseţea aşezării sale şi pentru coroana cu care Dumnezeu a împodobit-o. Atunci, întorcîndu-se către tovarăşul său de drum, a prorocit slava de care cetatea va fi plină, fără să explice totuşi ce avea să fie..".

Aşezată între păşuni verzi, păduri, cîmpii, holde înalte de grîu, de un verde auriu, Padova se întindea înaintea ochilor cu campanilele, bisericile, capelele şi palatele ei; iar în inima oraşului, grădiniţe, mici oaze de chiparoşi înconjurau numeroase clădiri: printre ele bisericuţa mănăstirii franciscane, smerita Santa-Maria-Mater-Domini. Pentru Anton, fiecare casă era legată de un nume: numele celor convertiţi, al celor care îl iubeau şi pe care îi iubea. Îi place această privelişte odihnitoare, răcoarea serii care îi alină suferinţele. Se va întoarce la Padova. I se pare că îşi ia rămas bun de la cetate pentru totdeauna...

Acum, din chilia sa de la Santa-Maria-Mater-Domini, îi scrie Superiorului provincial al Bolognei, rugîndu-l fierbinte să-i îngăduie să se retragă pentru cîtva timp la Camposampiero, nu departe

---

[5] Predică pentru prima duminică din Postul Paştelui.

de Padova, unde era un schit franciscan, schit aflat în vecinătatea castelului donatorului, prietenul lui, contele Tiso, membru al Ordinului terţiar, al cărui nepot, Guillelmo, fusese, după cum am spus-o, răpit de Ezzelino.

Anton suportă din ce în ce mai greu căldura verii în oraş. Pîntecul şi picioarele, umflate de ser sanguinolent, îl fac să sufere cumplit. A şovăit mult pînă să scrie această scrisoare, dar toţi fraţii l-au implorat să se odihnească.

Lipeşte scrisoarea şi o lasă în chilie. Iese şi-i cere superiorului mănăstirii să-i găsească un sol care să ducă scrisoarea la Bologna - pe vremea aceea nu existau servicii poştale. De îndată ce mesagerul a fost găsit, Anton se întoarce în chilie să ia plicul.

Dar ia plicul de unde nu-i! Degeaba îl caută peste tot, nimeni nu l-a zărit.

Atunci bietul infirm îşi spune: "De bună seamă, Dumnezeu nu vrea să plec din mănăstire."

Şi renunţă la proiect.

Or Superiorul provincial răspunde ca şi cum ar fi primit mesajul. Şi chiar îl primise, de vreme ce Anton află răspunsul exact la ceea ce ceruse.

"E îngăduit să credem, adaugă cronicarul, că însuşi Cerul s-a însărcinat să-i ducă scrisoare pentru a-i dovedi că dorinţa sa era întocmai după planul lui Dumnezeu."

Camposampiero (Cîmpia sfîntului Petru) e un tîrguşor liniştit la patru leghe la nord de Padova. Luca Belludi a ţinut să-l însoţească pe preaiubitul frate. Anton şi-a luat rămas bun de la toţi cei din Padova, de la sora clarisă mult îndrăgită, Elena Enselmini. Inima îi e plină de tristeţe, dar contele Tiso are delicateţea de a-l trimite în întîmpinarea oaspetelui său pe fratele Ruggiero, superiorul schitului. Contele l-a primit pe fostul Superior provincial şi prietenul dintotdeauna cu o negrăită bucurie.

Anton remarcă de îndată în unul din boschetele domeniului un nuc din al cărui trunchi uriaş se înălţau şase ramuri groase, alcătuind o cupolă imensă. Cupolă aproape de nepătruns pentru razele soarelui, îngăduindu-i doar să semene pe pămînt cîteva

discuri luminoase şi uşoare, atît de plăcute vederii. Se spune că umbra nucului e primejdioasă pentru că e prea deasă şi răcoroasă: cel asudat să nu se odihnească cumva la umbra lui. Dar tocmai, Anton doreşte în primul rînd să se apere de căldură din pricina hidropiziei; după cum a experimentat de mai multe ori, umbra nucilor îi alină în mod inexplicabil durerile. Iar apoi iubeşte copacii întrucît sînt copaci: nucul, copacul cu lemnul cel mai tare, mai dur, mai greu de tăiat decît stejarul. Nuc sau stejar, un copac e pentru el şi un soi de frumoasă biserică vie, templu al lui Dumnezeu, tribună a Cuvîntului. De cîte ori nu predicase cocoţat pe o ramură groasă a cîte unui arbore din cîmpie!...

De îndată ce contele Tiso află prin fratele Luca dorinţa lui Anton, se angajează s-o realizeze, fără nici o restricţie. Atunci Anton îşi precizează cererea, mai întîi cu sfială. Iată aşadar, contele porunceşte să se construiască trei colibe din ramuri, aşa cum au franciscanii şi copiii: două la picioarele nucului cel falnic pentru fratele Ruggiero şi fratele Luca, cealaltă... ghiciţi unde pentru fratele Anton?

În copac.

Da, chiar în copac!

În scurt timp, în locul unde trunchiul se împarte în şase braţe uriaşe, sînt aşezate scînduri, rogojini; iar deasupra, un acoperiş şi pereţi de ramuri împletite. Ca să intri în colibă, trebuie să urci pe o scară de lemn.

Totuşi, veţi gîndi poate, ce idee! Mai ales pentru un bolnav, un om cu pîntecul umflat!...

Cine gîndeşte astfel nu ştie ce e aceea un copac şi nu cunoaşte nici sufletul bolnavilor. Mai cu seamnă sufletul profund franciscan al lui Anton-Fernando.

Iată-l în "chilia" ce foşneşte uşor, parfumată de mireascma frunzelor (asemănătoare întrucîtva cu cea mai fină tămîie), străbătută de razele luminoase ale soarelui care, după voia privirii, par smaralde strălucitoare sau topaze.

Chilie care pluteşte deja în cer.

Încununată de nenumăratele locaşuri ale păsărilor: păsărele

sărace, umile, rătăcitoare, încrezătoare asemenea călugărilor. Cele mai sărace sînt parcă înveşmîntate într-o rasă de postav cenuşie: vrăbiile, care-şi merită atît de bine numele în limba franceză.[6]

Arcă plutitoare.

"În partea superioară a Arcăi lui Noe se aflau păsările care simbolizează sufletele pure şi contemplative care se înalţă în zbor bătînd iute din aripi şi contemplă Împărăţia Cerurilor."[7]

În deşert au existat călugări stîlpnici care trăiau în vîrful unei coloane înalte de piatră, ceea ce era şi mai ciudat.

În copac, fratele minorit respiră mai uşor. Trage în piept cu nesaţ parfumul puternic al frunzelor şi feluritele miresme purtate de vînt. E iunie, cea mai înflorită lună a anului, şi mireasma păşunilor, a cîmpurilor, a grădinilor, se înalţă ca tămîia din "cădelniţa" lui Dumnezeu. Iar păsările zboară între cer şi pămînt într-un du-te-vino nefîrşit.

Îşi aminteşte de schitul italian din pădurea Montepaolo, atît de drag lui, şi mai departe, în trecut, de schitul Sfîntul Anton din Olivares, înainte de şederea în Maroc, unde fusese începutul. Se vede din nou, încă şi mai departe, la Sfînta Cruce de la Coimbra; şi, la Lisabona, la canonicii de la Sfîntul Vincenţiu. "*Căuta din nou cu grijă orice firişor de praf care, din pricina lumii, i s-ar fi putut aşeza pe suflet. Şi atunci cînd i se părea că a descoperit vreunul, vărsa belşug de lacrimi. Adevărat botez de contemplare.*"

Deşi se simţea la capătul puterilor, primeşte să mai trăiască, dacă aceasta e voinţa Cerului: smeritul portughez se dăruie pe sine ca ostie pentru toţi fraţii săi, pentru toţi cei lipsiţi de ajutor, pentru tînăra Elena Enselmini, ca să nu se mai frămînte şi să meargă înainte pe calea Iubirii.

În timpul zilei, pe căldură, stă în copac. În zori, participă în

---

[6] În franceză, cuvîntul vrabie (*moineau*) derivă din *moine* (=călugăr), datorită analogiei dintre culoarea penajului acestor păsări şi aceea a rasei călugăreşti (n.tr.).

[7] Predică pentru penultima duminică înainte de Postul Paştelui (*Sexagesima*).

biserica San Giovanni, aflată în apropiere, la liturghia celebrată de fratele Luca. Ia masa în comunitate. Îşi petrece noaptea într-o chilie a schitului, păstrată pînă azi ca paraclis: este o construcţie de cărămidă roşie, de 4 metri pe 2 metri 50; o uşă strîmtă şi joasă, azi zidită, o lega de vechea infirmerie. Primeşte hrana printr-o ferăstruică; o altă fereastră pătrată şi cu zăbrele (ambele există încă şi azi) dă spre parcul castelului contelui Tiso şi spre copaci. O scîndură îi slujeşte drept culcuş.

Noaptea mai cu seamă, departe de copacul său, respiră anevoie. Chipul rotund, buhăit de boală, îi dă un aer de tinereţe iluzorie. Sărmane Anton, nu poţi dormi. Petreci o parte din noapte citind Scripturile ce se află scrise aproape în întregime în sufletul şi în inima ta. Dar ai vrea să nu mai existe nici un fragment, cît de mic, care să nu fie înscris în fiinţa ta. Cu Cartea pe genunchi, cauţi cu înfrigurare analogiile fecunde pe care ştii să le găseşti ca nimeni altul...

Dar, într-o noapte, pe cînd contele Tiso, neputînd să doarmă, se plimba prin parc, zăreşte deodată o lumină puternică la fereastra chiliei lui Anton. Se apropie, îl vede prin fereastră pe fratele Anton aşezat pe scîndura patului său; cu cartea deschisă pe genunchi; iar pe carte... se află un prunc de o frumuseţe neasemuită, cu trupul "de lapte şi trandafiri", înveşmîntat de soare. Din cînd în cînd, copilaşul se agaţă de gîtul călugărului şi-l sărută cu foc, sau îl strînge în braţe, sau îl mîngîie ca şi cum i-ar fi tată. Iar Anton, la rîndul lui, îl mîngîie şi-l sărută cu adîncă emoţie. O fericire de nedescris luminează chipul fratelui aflat în extaz.

Tiso nu mai are nici o îndoială că-l are în faţa ochilor chiar pe Pruncul Isus.

Deodată, Anton se simte privit. Viziunea se topeşte. Îl cheamă pe conte. Îl opreşte să povestească ce a văzut, atît timp cît el, Anton, va mai fi în lumea aceasta. Contele i-o făgăduieşte. Călugărul îi adevereşte că era într-adevăr Copilul dumnezeiesc.

După moartea sfîntului, contele Tiso va dezvălui minunea, întărindu-i autenticitatea prin jurămîntul solemn pe Evanghelii şi dînd în scris toate amănuntele de mai sus.

Vineri 13 iunie 1231: zi de post, de meditaţie asupra morţii lui Cristos, asupra suferinţelor mamei sale.la picioarele Crucii. În ajun, Anton de-abia se putuse urca în chilia sa de frunziş, susţinut, tras de cei doi tovarăşi ai săi.

În dimineaţa acelei zile, de-abia ajuns alături de fraţii săi, simte că puterile îl părăsesc. Se prăbuşeşte. De-abia mai respiră. Chipul i-e palid, ca de moarte. În scurt timp însă, o durere insuportabilă îl ridică din nou în picioare. Spijinit de braţul fratelui Luca şi de fratele Ruggiero, încearcă să facă cîţiva paşi.

Dar greutatea uriaşă a pîntecului său îl sufocă şi cade înapoi.

Înfricoşaţi, călugării îl întind pe un culcuş de curmeie aflat în apropiere, Anton îi spune fratelui Ruggiero, custodele schitului, că n-ar vrea să stînjenească şi că ar fi bine să fie transportat de îndată la Padova, la minoriţii de la Santa-Maria-Mater-Domini.

În ciuda protestelor şi a lacrimilor fraţilor săi şi ale contelui Tiso care, după cum spun cronicarii, ar vrea "să păstreze cu orice preţ această comoară de sfinţenie", Anton nu se lasă. Fratele Ruggiero înţelege că trebuie să se înduplece.

Slujitorii contelui vor pregăti un car tras de boi. Îl umplu cu paie şi-l aşează cu grijă pe bonav car-şi stăpîneşte cu greu suferinţa provocată de orice mişcare greşită. Şi convoiul o porneşte către Padova, însoţit de fraţii Luca şi Ruggiero, de contele Tiso şi de cîţiva ţărani. Au de străbătut 16 kilometri.

Carul înaintează legănîndu-se în pasul leneş al boilor. Călătorie ce pare fără sfîrşit sub soarele deja nemilos.

Puterile lui Anton scad văzînd cu ochii.

Cînd au ajuns în apropiere de Padova, un frate de la Santa-Maria-Mater-Domini, trimis după veşti, îi sfătuieşte să nu se ducă la mănăstire, deoarece ar fi nevoiţi să străbată o parte din oraş. Bolnavul ar fi deranjat de manifestaţiile mulţimii. Era mai bine să se oprească la Arcella, în afara zidurilor cetăţii, lăsîndu-i bolnavului măcar un mic răgaz de odihnă.

Anton nu spune nimic, dar pentru el e ca un imens dar al Ceru-

lui: va putea deci să-şi revadă draga lui Arcă, atît de liniştită, locul unde şi-a scris predicile, unde i-a întîlnit pe Luca, pe Elena...

Dar de îndată ce trec pragul micii mănăstiri, starea i se agravează.

Anton cere să se spovedească. Luca Belludi, care e preot, îi ascultă spovedania.

De îndată ce a primit dezlegarea, îşi regăseşte brusc vocea tunătoare şi toată bucuria pentru a-şi arăta dragostea faţă de Mama Pruncului Isus, faţă de aceea a cărei preafericită Înălţare la Cer o proclamase adesea, faţă de aceea care-i păstrase nevinovăţia copilărească.

Începe să cînte imnul pe care-l îndrăgea atît de mult în forma sa cea mai străveche:

O gloriosa Domina,
Preaslăvită Stăpînă,
Excelsa super sidera,
Înălţată mai presus de stele,
Qui te creavit provide
Care l-ai hrănit pe creatorul tău
Lactasti sacro ubere:
Cu laptele sfînt al sînului tău:
Quod Eva tristis abstulit,
Ceea ce Eva ne-a luat cu durere,
Tu reddis almo germine...
Tu ne redobîndeşti prin dumnezeiescul tău rod...

Pe chipul lui înfloreşte un zîmbet, pare să fixeze un punct cu privirea. Luca îl întreabă ce vede.

"Îl văd pe Domnul meu!" răspunde el încet.

Atunci Luca se apropie cu uleiul sfinţit, pentru ungerea bolnavilor, dar muribundul întreabă dintr-o suflare:

"E într-adevăr necesară ungerea aceasta exterioară?" Şi cum tovarăşul său se miră de întrebare, Anton mai are puterea să adauge smerit:

"Da, simt în mine o ungere lăuntrică. Totuşi, sacramentul este folositor..."

Şi primeşte ungerea bolnavilor.

Cu braţele întinse în cruce, recită împreună cu toţi ceilalţi psalmii de pocăinţă. Apoi adoarme pentru o jumătate de oră.

Către ora 8 seara, deschide ochii. Luca Belludi se apropie, îl ia în braţe. Răsuflarea lui Anton se stinge uşor, fără ca el să sufere.

Fratele Anoton-Fernando a murit.

Avea doar 36 de ani.

Mîinile lui, înnegrite de aer şi de soare, au devenit albe ca zăpada. Apoi au dobîndit culorile fragede ale copilăriei. La fel, apoi, şi chipul şi întreg trupul său, în ciuda suferinţelor bolii. Pînă ce a fost înmormîntat, membrele i-au rămas flexibile, luînd poziţia în care erau aşezate, asemenea unui trup viu şi plin de tinereţe.

De ce "Padova"?

Sfîntul Anton s-a născut la Lisabona, a trăit în Portugalia cea mai mare parte a vieţii (25 de ani din 36), dar numele lui rămîne legat de oraşul Padova, din nordul Italiei, oraş ales de el însuşi ca loc al ultimei lui slujiri şi ca loc al morţii; pentru că aici se află mormîntul său, Padova a devenit, îndată după moartea sfîntului, unul din locurile de pelerinaj cele mai vestite şi mai vizitate din întreaga lume (mai mult de 4 milioane de pelerini se perindă pe aici în fiecare an).

Anton a venit pentru prima oară la Padova între 1227 şi 1230, ca "Superioar provincial" al Italiei de nord (provinciile Romagna, Lombardia şi Treviso). Vizita comunităţile franciscane din regiune, predica poporului, preda cursuri călugărilor franciscani precum şi tuturor celor interesaţi de ştiinţele sacre.

Eliberat de această însărcinare din motive de sănătate, el s-a întors la Padova în toamna anului 1230, şi a rămas aici pînă la moarte, îndeletnicindu-se cu redactarea Predicilor pentru sărbătorile sfinţilor (lucrare rămasă neterminată), şi ţinînd, din februarie pînă la Paşte, un şir de predici pentru Postul Mare, acesta constituind unul din primele cicluri de predici pentru Postul Mare cunoscute în istorie. În timpul acestui Post, a obţinut din partea autorităţilor padovane o legislaţie în favoarea datornicilor întemniţaţi. În luna următoare, a condus, fără succes, o misiune la Verona, pentru a dobîndi eliberarea cetăţenilor din Padova, ţinuţi prizonieri de seniorul locului. Toate aceste demersuri adăugate succesului predicilor sale l-au făcut să se bucure de o popularitate deosebită la Padova.

Partea a cincea

SFÎNTUL ANTON DE PRETUTINDENI

"Il Santo"

Viaţa lui Fernando-Anton nu se sfîrşeşte aici, fireşte. Nici o viaţă nu se sfîrşeşte odată cu moartea dar, mai mult poate decît în cazul celorlalţi oameni, moartea sfinţilor este drum de înviere. Pentru ei şi pentru ceilalţi, ei încep o viaţă "de relaţii" între Cer şi pămînt. N-au plecat dintre noi cu adevărat.

Or, tocmai, puţini dintre sfinţii "morţi" se vor interesa de noi aşa cum o face Anton, chiar pentru lucrurile mărunte.

Totuşi, i-ar fi fost uşor "s-o şteargă" în Paradis, şi să nu-i mai pese de nimic. Pe unii chiar i-a scandalizat atitudinea lui faţă de Ungerea bolnavilor, ceea ce dovedeşte că nu i-au pătruns taina. Ungerea bolnavilor nu este, fireşte, un sacrament obligatoriu pentru mîntuire *strico sensu*, dar este util, aşa după cum spunea fratele minorit. El şi-a amintit că era dator să împlinească acest ultim act al unui om viu faţă de cei vii, dar a ţinut să spună că el avea deja *ungerea lăuntrică*, adică pe Isus. Îi vorbeşte Domnului său, aşa cum un copil îi vorbeşte altui copil, cu o încredere totală, cu adevărat franciscană, foarte departe de orice atitudine jansenistă sau catară. Această naivitate supremă este deja cerească. Deodată, îşi dă seama şi de faptul că "de acolo" va putea obţine mai mult de la Isus decît "de aici", de pe pămînt. La fel ca Sfînta Tereza a Pruncului Isus, şi el "îşi va petrece veşnicia cerească, făcînd bine

pe pămînt".

În aceeaşi seară, la Vercello, abatele vestitei mănăstiri a canonicilor regulari este singur în chilia sa. Suferă de o boală gravă de gît pe care încearcă s-o ignore studiind Sfînta Scriptură. Să ne amintim că Vercello reprezintă punctul extrem al vizitelor lui Anton în Italia de nord, dincolo de Milano, la aproape 300 km de Padova în linie dreaptă. În ciuda distanţei, pe cînd era Superior provincial, Anton îi vizitase bucuros pe călugării vestiţi pentru învăţătura şi înţelepciunea lor. La Vercello, se oprise şi înainte de a pleca în Franţa.

Anton intră în chilie şi spune: "Iată-mă, stăpîne Abate. Am lăsat «măgarul» la Padova şi mă grăbesc să ajung în patrie". Şi fratele minorit îi atinge gîtul care e pe dată vindecat.

Abatele crede că oaspetele neaşteptat trece prin Vercello pentru a se întoarce în Portugalia, patria lui. Se miră totuşi de venirea lui neanunţată şi se pregăteşte să-i ceară explicaţii. Dar ia-l pe Anton de unde nu-i!

Benedictinul porneşte însă în căutarea lui. Dar nimeni din mănăstire nu l-a văzut, nici înainte nici după ce a trecut pe la abate!

Mai tîrziu, au aflat cu toţii că Anton murise chiar în ziua şi ora cînd l-a vizitat pe abate. Abia atunci au înţeles că "măgarul" era, conform terminologiei franciscane, *trupul* (lui Anton). Nu ca termen de dispreţ, deoarece măgarul este, după cum spune Regula, singurul mijloc de transport îngăduit călugărilor franciscani atunci cînd boala sau infirmitatea nu le mai îngăduie să meargă pe jos. Măgarul i-a fost prieten bun şi Pruncului Isus, atunci, în iesle; apoi în zilele şi nopţile fugii în Egipt; prieten bun şi în ceasul Slavei din Duminica Floriilor, căci era o cinste pentru regi să intre călare pe măgari în ocazii solemne, după cum spune Balaam în Biblie. Bietul măgar face şi el ce poate pentru a-l duce în spinare pe cel drept!

Totuşi, la Arcella, fraţii nu vor încă să dezvăluie că Anton s-a săvîrşit din viaţă. Se tem de reacţiile necontrolate iscate de "emoţiile colective" (amintirea celor întîmplare la moartea lui Francisc e încă proaspătă!). Dar copiii străbat deja oraşul strigînd din

răsputeri: "A murit Părintele sfînt! A murit *il Santo!*"

Astfel, sfinţenia fratelui minorit a fost proclamată după moartea sa mai întîi prin gura copiilor.

De îndată, oamenii îşi lasă deoparte orice îndeletnicire. "Pînă şi meşteşugarii, relatează cronica, preferă să-şi piardă cîştigul" şi aleargă cu toţii către Arcella. Plînsete, strigăte de durere. Sîntem cu toţii orfani!

Locuitorii din mahalaua Capo-di-Ponte (Cap-de-Pod), unde se află Arcella, îi înarmează pe tineri, împresoară fără greutate mica mănăstire aşezată în afara zidurilor oraşului, nu departe de fluviu, şi hotărăsc că, de vreme ce Anton a murit la Arcella, trupul se cuvine să fie al lor. Numai că, la rîndul lor, fraţii minoriţi de la Santa Maria Mater Domini, mănăstirea centrală, afirmă voinţa categorică a Sfîntului ca rămăşiţele să-i odihnească în biserica Maicii Domnului. Şi vin să ia trupul.

Cei de la Capo-di-Ponte se împotrivesc şi dublează paza înarmată. "Doamnele Sărace" de la Arcella trec şi ele de partea locuitorilor şi încearcă să-i convingă pe fraţi, fac intervenţii pe lîngă cetăţenii de vază ca să li se acorde favoarea de a păstra pentru totdeauna rămăşiţele lui Anton în casa lor săracă. Ba încă una dintre surori, pe nume Oliva, se apropie de trupul sfîntului, îi sărută mîinile, rugîndu-se lui Dumnezeu să le îngăduie surorilor să păstreze rămăşiţele pămînteşti ale lui Anton; în schimb ea se învoieşte să primească în lumea aceasta orice suferinţă. N-a apucat bine să rostească aceste cuvinte, şi iat-o cuprinsă de dureri atît de cumplite încît nu le poate îndura, iar strigătele ei nu fac decît să sporească emoţia generală.

Derutaţi de întorsătura evenimentelor, fraţii merg la episcopul Padovei, Giacobbo Corrado. Episcopul îşi cheamă canonicii şi le cere sfatul. Unii zic că e mai bine ca trupul să rămînă în locul unde s-a săvîrşit din viaţă. Cei mai mulţi însă spun că nu aceasta era dorinţa lui Anton. Părere adoptată şi de episcop, care face şi o declaraţie publică.

Dar tot nu-i de ajuns ca să calmeze spiritele şi autorităţile municipale încă nu pot intra în posesia rămăşiţelor pămînteşti. Se

produc şi încăierări. Iar ţipetele sorei Oliva se fac auzite tot mai tare.

Soseşte de la Bologna Superiorul provincial al minoriţilor. Demersurile sale energice n-au nici ele mai mult succes. Mulţimea pe care sentinelele nu reuşesc întotdeauna s-o dea înapoi, loveşte cu putere în uşa mănăstirii Arcella, sparge ferestrele pe care fraţii sînt siliţi să le înlocuiască de trei ori. Mulţunea crede că trupul a fost luat (aşa cum s-a întîmplat în cazul lui Francisc, pe care nimeni nu l-a mai văzut). Cu orice preţ, vrea să-l vadă.

De fapt, din prudenţă şi din pricina căldurilor mari, fraţii au aşezat în taină trupul lui Anton într-un sicriu de lemn pe care l-au coborît într-o groapă provizorie, acoperită de un strat subţire de pămînt.

Timp de patru zile, Padova va fi pradă certurilor, ba chiar răzmeriţei.

Guvernatorul micii republici este nevoit să convoace Senatul. Obţine în sfîrşit autorizaţia de a trimite trupe şi de a interzice prin decret oricui, sub pedeapse unei amende de o sută de livre (sumă imensă), să se apropie înarmat de locul unde odihneşte Anton. La rîndul său, episcopul Corrado fixează categoric pentru a doua zi, 17 iunie, funeraliile solemne. Pentru a nu fi nevoită să treacă prin carierul Capo-di-Ponte, autoritatea civilă mai hotărăşte să se formeze un pod de vase în faţa mănăstirii Arcella.

Dar de cum au început pregătirile, cei din Capo-di-Ponte s-au grăbit să împrăştie şi vase şi bîrne.

De data asta au mers prea departe. Toţi padovanii se hotărăsc să lupte împotriva răzvrătiţilor.

La Arcella, călugăriţele înspăimîntate cred că ele sînt pricina acestor tulburări nemaiîntîlnite. Cu lacrimi în ochi, imploră pe Dumnezeu, pe buna Fecioară şi pe Anton să pună capăt neorînduielilor. Mica Oliva îşi recunoaşte trufia. Îl roagă fierbinte pe Anton să o dezlege de făgăduinţa nechibzuită.

În cele din urmă, sprijinit de majoritatea padovanilor, Guvernatorul izbuteşte să-i izoleze, apoi să-i prindă pe capii răzmeriţei. Ajutat de episcop, dă de înţeles că singurul mod de a pune capăt tulburărilor - şi de a putea vedea din nou trupul Preafericitului - este, bineînţeles, de a purcede la organizarea funeraliilor publice, începînd prin a asigura deshumarea.

Astfel, s-a desfăşurat ceremonia marţi 17 iunie 1231, a cincea zi după moartea sfîntului. Într-o atmosferă de asemenea bucurie, că n-ai fi zis că e vorba de înmormîntare.

În dimineaţa zilei de 17, a fost dezgropat sicriul. În ciuda căldurii, a bolii răposatului, "se simţea în preajma sicriului sărăcăcios o mireasmă plăcută care se răspîndea pînă departe, atrăgîndu-i pe toţi" ca un vas plin cu arome. Acest parfum ca de mirodenii a însoţit convoiul pe tot drumul de la Arcella la Santa Maria Mater Domini, persistînd pe toată durata ceremoniei.

Autorii ne descriu funeraliile în amănunt: sicriul purtat pe umerii cetăţenilor de frunte ai cetăţii, convoiul nesfîrşit: mai întîi clerul, apoi Universitatea, nobilimea, toate breslele, armata, mulţime de tîrgoveţi, de ţărani din oraşele şi ţinuturile învecinate. Toţi cîntau imnuri de bucurie, înălţînd spre cer flăcăruile zglobii a mii de lumînări.

După liturghia solemnă, trupul fratelui Anton este aşezat într-un sarcofag de piatră "de o culoare cu neputinţă de precizat". Acest sarcofag fusese descoperit întîmplător în ajun, într-un ungher întunecat al bisericii. Nimeni nu ştia de unde provine. Unii pretindeau că ar fi conţinut rămăşiţele unuia dintre primii martiri.

Curînd după aceea, mormîntul a fost pecetluit după ce s-au făcut toate verificările de rigoare, consemnate într-un proces verbal. Sarcofagul de piatră i-a slujit lui Anton. Trupul lui îşi va găsi aici odihna; osemintele lui se află încă aici, în cea mai mare parte. Oamenii îl vor muta numai puţin din loc, atît cît să nu mai fie ascuns în ungherul întunecat.

Cît despre Oliva, ea s-a simţit deodată vindecată, dobîndind,

pentru mult timp, o bună doză de adevărată umilinţă.

Iar "Doamnele sărace", fraţii minoriţi şi toţi ceilalţi simt o desăvîrşită pace a inimii, dovadă că au înţeles că, de fapt, sfîntul s-a slujit de toate aceste evenimente pentru a le dovedi mai întîi nemulţumirea sa; iar apoi că, prin hotărîrea Cerului, "locul lui de veci" trebuia să fie bisericuţa Santa Maria Mater Domini: în interiorul incintei cetăţii Padova, şi nicidecum în exterior.

De cum a fost pecetluit, mormîntul lui Anton a devenit locul unor minuni tot mai numeroase, ca şi cum, ascuns în acest colţ întunecat, trupul lui ar fi devenit un centru ceresc. Şi totuşi, începînd chiar cu acea zi de marţi plină de bucurie, Biserica, excesiv de scrupuloasă, notează tot, verifică tot. Din fericire!

Ea ştie că o viaţă de om se înfăţişează plină de aparenţe, de prefăcătorii, şi că înainte de a putea califica o viaţă drept sfîntă, e nevoie de trecerea în moarte şi apoi de trecerea timpului. Sentinţa dată de Dumnezeu poate fi însă cunoscută printr-o probă practică: "*După roade se cunoaşte pomul*" (Matei 12, 33).

Am văzut de bună seamnă cu toţii pe cîmpii sau chiar în grădini atîţia smochini robuşti, cu frunzişul bogat, dar care nu rodesc niciodată. Alţii în schimb, mai modeşti la înfăţişare, uneori chiar piperniciţi, ne dăruie coşuri întregi de smochine dulci ca mierea, ce se topesc în gură.

Astfel începe, la Padova şi aiurea, cea mai extraordinară istorie a prezenţelor lui Anton. Subliniez, *istorie*, supusă unui control mai riguros decît însăşi viaţa sfîntului.

În acea zi de marţi a funeraliilor, mulţi au fost bolnavii aduşi în biserică, vindecaţi doar prin simpla atingere a lespezii ce pecetluia mormîntul.

O femeie, pe nume Cuniza, adusă de spate, cocoşată, schioapă; a fost de-ajuns să se roage cîteva clipe în faţa lespezii ca să se ridice pe deplin vindecată.

Alta, o cerşetoare, Riccarda, este atît de chinuită de reumatism încît de doi ani, "este complet chircită, cu genunchii la gură" din pricina contracţiilor musculare. Nişte oameni miloşi o aduc cu trăsura în faţa bisericii. Încep cu toţii să se roage fratelui Anton;

Riccarda se roagă atît de fierbinte încît se cufundă într-un somn adînc. Pe cînd dormea, aude o voce limpede:

"Adu-i mulţumire lui Dumnezeu căci vei fi eliberată de suferinţa ta prin meritele slujitorului SĂU".

Riccarda se trezeşte şi vrea cu orice chip să coboare din trăsură. Tîrîndu-se, încearcă să treacă de poarta bisericii, să ajungă pînă la mormînt. E lăsată să încerce. Dar de-abia înaintează, istovindu-se. Deodată, zăreşte în faţa ei un tînăr care-i arată mormîntul şi parcă o încurajează. Îşi înteţeşte eforturile. În sfîrşit, iat-o ajunsă la ţinta mult dorită. Călăuza dispare. Nici n-apucă bine să se roage în faţa sarcofagului de piatră, că trupul i se îndreaptă. Se întoace acasă, izbăvită de durere.

Aceste două miracole figurează printre cele 44 care vor fi reţinute cu ocazia canonizării şi confirmate prin efectele lor pozitive durabile. Dar sînt şi vor fi multe alte minuni.

Însăşi procesiunea, în acea dimineaţă de miercuri, a locuitorilor din Capo di Ponte, care săvîrşiseră atîtea violenţe, nu era oare o mică minune? Desculţi, cu lumînări în mîini, urmîndu-şi preoţii din parohie, locuitorii din Capo di Ponte se închină la tot pasul cu faţa la pămînt, îşi bat pieptul, plîng, cer iertare lui Dumnezeu, fratelui Anton şi tuturor concetăţenilor pentru dezordinile pricinuite de faptele lor. Pentru a pune în evidenţă bucuria împăcării, fraţii de la Santa Maria Mater Domini i-au întîmpinat în procesiune.

În zilele următoare, vor veni alte cortegii asemănătoare, chiar şi în timpul nopţii. Oraşul scînteiază fără încetare de lumina lumînărilor, răsună de cîntări de bucurie. Biserica a devenit neîncăpătoare pentru toate aceste lumînări şi pentru purtătorii lor care se îngrămădesc, cei mai mulţi dintre ei, în faţa intrării.

Astfel de pelerinaje ale unor oraşe întregi nu vor înceta, şi vor veni tot mai de departe. Fraţii franciscani nu mai pridesc să-i spovedească pe toţi penitenţii care li se înfăţişează. Şi minunile sporesc la tot pasul.

N-a trecut nici o lună şi, la stăruinţele clerului, notabilităţilor şi oamenilor de rînd, episcopul Padovei acceptă să trimită la papa o delegaţie solemnă, avînd ca scop canonizarea fratelui preaiubit.

Să ne amintim cît de mult îl stima Grigore al IX-lea, fostul cardinal Ugolino, pe acela pe care-l numise *Arca Testamenti*, Chivotul, Adăpostul celor două Testamente. Papa Grigore a rămas însă la fel de exigent, de scrupulos. Numeşte două comisii de anchetă. Una la Padova, din care fac parte episcopul, Giacobbo Corrado, abatele mănăstirii benedictine din oraş, superiorul dominicanilor şi doi fraţi predicatori. Cealaltă la Roma, alcătuită din prelaţi şi călugări, prezidată de Jean d'Abbeville, un francez, călugăr de la Cluny şi cardinal. După cum se poate vedea, nici un franciscan nu face parte din comisii!

Timp de şase luni, ele culeg mărturii, studiază viaţa, faptele cele mai mărunte, scrierile sfîntului călugăr.

Dovezile sînt atît de numeroase încît se vorbeşte tot mai insistent de deschiderea procedurii de canonizare. Totuşi, la Roma, un cardinal, membru al consistoriului, obiectează, pe bună dreptate, că nu s-a mers niciodată atît de repede într-o astfel de procedură. Nici chiar în cazul lui Francisc de Assisi. Sfinţii prea populari impun o prudenţă sporită. N-au trecut nici opt luni de la moartea lui Anton, etc.

Papa dispune continuarea anchetei, supunerea tuturor faptelor unui examen şi mai strict.

Fericite împotriviri, căci sînt spre cea mai mare slavă a lui Anton! Astfel, într-o noapte, cardinalul cu pricina are o viziune: se vede stînd alături de Papa care, înconjurat de Sacrul Colegiu, urmează să sfinţească o biserică. În clipa consacrării, Suveranul Pontif cere relicvele care urmează să fie îngropate sub altar. Nimeni însă nu s-a gîndit la asta. Atunci, zărind un trup acoperit de giulgiu, care tocmai era adus în biserică, Papa porunceşte: "Luaţi relicve de la acest trup şi aşezaţi-le la temelia altarului!" Cardinalii îi atrag atenţia că este vorba de un mort oarecare, nu de

un sfînt. Atunci Papa le spune: "Descoperiţi-l şi vedeţi ce ascunde sub văl!"

După ce a fost descoperit însă, trupul mort răspîndeşte acel parfum suav pe care l-au simţit cu toţii la funeraliile lui Anton...

Cardinalul se trezeşte, îşi povesteşte viziunea, declară că de acum înainte va fi cel dintîi care va grăbi procedura. Toate dificultăţile se aplanează şi Papa fixează fără nici o amînare (pentru ziua Rusaliilor) ceremonia la Spoletto, una dintre reşedinţele sale preferate.

Această viziune a cardinalului este amintită în oficiul Sfîntului Anton:

"Bucură-te, fericită cetate a Padovei, căci adăposteşti comoara pe care o viziune a arătat-o a fi demnă de altar, etc."

În ziua fixată, pe 30 mai 1232, în marea sărbătoare a Duhului Sfînt, la Spoletto, oraşul unde cu patru ani în urmă Papa ţinuse piept atîtor încercări şi de unde condusese el însuşi ancheta pentru canonizarea Sfîntului Francisc... În frumoasa catedrală îmbrăcată cu tapiserii şi văluri de preţ, s-a adunat o mulţime uriaşă venită din toate regiunile Italiei, din Franţa şi chiar din Portugalia...

După slujba prezidată de însuşi Grigore al IX-lea, Papa dă citire listei celor 44 de minuni reţinute de membrii comisiei. Lista menţionează îndeosebi vindecările schioapei Cuniza şi ale cerşetoarei Riccarda.

Sînt incluse aici şi vindecările dobîndite chiar la mormîntul lui Anton (şi e vorba de suferinţe cu care nu era de glumit): cea a Mariei, tînăra padovană, cu vertebrele dizlocate şi zdrobite; a Samaritanei, ţărancă din împrejurimi, paralizată de picioare de trei ani; a lui Federico, clopotarul din Concordia care, dorind să tragă clopotele, a căzut de la mare înălţime şi şi-a zdrobit şalele; a băieţelului Alberto, infirm din naştere, ale cărui degete chircite de la piciorul stîng atingeau călcîiul; ţinut în braţe de mama sa preţ de cîteva clipe deasupra mormîntului, copilul a transpirat din abundenţă iar apoi, cînd a fost aşezat din nou pe pămînt, a mers fără nici o dificultate.

La fel, o femeie din Treviso, Veneziana, suferind de doi ani de

o tumoare atît de mare la piept încît nu mai putea lucra, a fost vindecată la Arca lui Anton, după ce s-a rugat trei zile în şir. În cea de-a treia zi, tumoarea dispăruse.

Al şaisprezecelea caz se referă la o paralitică, Solangria (din Montagnana), suferind de o hemoragie şi care jurase să meargă la Arca sfîntului. Într-o noapte, trezindu-se brusc i se pare că o mînă nevăzută zgîlţîie patul. După o clipă, o nouă zgîlţîietură. Femeia strigă: "Cine eşti?" O voce îi răspunde blînd: "Fă semnul crucii." Şi apoi adaugă: "Sînt Anton."

"O, fericite Antoane, te rog scapă-mă de suferinţă!

- Vei fi vindecată!"

Ceea ce s-a şi întîmplat, a doua zi de dimineaţă. Pentru a afirma limpede lucrarea Sfîntului Duh şi nu un rezultat al hazardului sau a vreunei acţiuni diavoleşti, Anton îşi luase o dublă precauţie: mai întîi semnul crucii; apoi chiar momentul vindecării, ceasul cînd se risipeşte întunericul. Semn şi ceas urîte de cel Rău.

Al şaptesprezecelea caz: vindecarea lui Bartolomeo, ţăran, mut din copilărie, paralizat de paisprezece ani.

Al optsprezecelea şi al nouăsprezecelea caz: alte vindecări uimitoare de oameni care-şi pierduseră graiul cu mult timp în urmă.

Lista mai cuprinde şi alte cazuri de oameni atinşi de mult timp de orbire sau surzenie şi care sînt pe deplin vindecaţi.

Al treizeci şi cincilea caz se referă la o fetiţă care, în lipsa mamei ei, căzuse într-un şanţ cu apă nămoloasă. Nu poate fi readusă în simţiri. Este dusă la Arcă şi aşezată pe mormînt. De îndată deschide ochii, vomită noroiul, le zîmbeşte martorilor.

Al treizeci şi şaselea caz se petrece la Comacchio, departe de Padova: este vorba tot de un copilaş căzut într-o mlaştină. Purtînd în braţe trupul neînsufleţit al copilului, mama lui porneşte către Padova. Pe drum, îl imploră pe Anton. Treptat, copilul se trezeşte la viaţă.

Al treizeci şi şaptelea caz se petrece tot departe de Padova. În portul Monopoli, un tînăr lucrător de la terasamente este îngropat de viu prin surparea gropii adînci pe care o săpa. Mama lui alear-

gă la mănăstirea vecină şi cere ajutorul călugărilor. În timp ce fraţii ostenesc fie încercînd să degajeze trupul prins sub pămînt, fie rugîndu-se, femeia îl invocă fără încetare pe fratele Anton:

"Antoane, Antoane! Dă-mi-l înapoi!"

În sfîrşit, trupul este scos la suprafaţă dar, din păcate, e palid ca un mort şi pare lipsit de viaţă. Deodată se ridică în capul oaselor. Călugării îl întreabă cum de n-a fost strivit şi sufocat de grămada de pămînt care l-a acoperit. "Sfîntul, spune el, sfîntul m-a slavat acoperindu-mi gura cu mîna lui." Fapte şi cuvinte confirmate de toţi cei prezenţi.

Al patruzecilea caz, vestit, are ca fundal o furtună cumplită, asemănătoare aceleia, norocoase la urma urmei, care l-a îndreptat pe Anton către Italia, la întoarcerea din Maroc. Corabia e gata să se scufunde. Toţi pasagerii, ca însufleţiţi de o singură inimă, îl invocă pe Anton. De îndată furtuna se potoleşte, iar corabia, călăuzită de o lumină minunată, acostează fără să fi suferit vreo stricăciune lîngă biserica San Marco-cel-mic, nu departe de Veneţia.

Nu mai puţin vestit e cazul - aflat şi el pe listă şi adeverit de numeroşi martori - cavalerului Alcardino, zis Salvaterra, eretic, aflat în trecere prin Padova, şi care se înfurie auzind relatările tuturor acestor minuni. Într-o zi, la han, în timpul mesei, cum unul dintre comeseni laudă sfinţenia lui Anton şi "trecerea pe care a dobîndit-o la Dumnezeu", Alcardino ia o cupă de sticlă şi strigă: "Dacă cel despre care spuneţi că este atît de puternic poate face ca această cupă să nu se spargă, atunci voi recunoaşte toate minunile pe care i la puneţi în seamă!" Şi aruncă paharul pe jos. (În vieţile sfinţilor nu se prea întîlneşte acest soi de "provocare" la miracol, care ar vrea parcă să-l ispitească pe Dumnezeu şi să constrîngă libertatea umană. Dar astfel de sfidări sînt obişnuite în cazul lui Anton, ca şi cum ar fi menite să-i dobîndească foarte curînd şi fără putinţă de tăgadă, canonizarea şi titlul de taumaturg, stăpîn al elementelor materiale, faimă pe care o meritase chiar din timpul vieţii sale pămînteşti.)

Într-adevăr, cupa fragilă rezistă la şocul brutal şi, mai mult,

sare în sus, ca o minge! Alcardino se converteşte.

La puţin timp după aceea, cum cineva vorbea despre minunea de mai sus într-o adunare numeroasă, un liber cugetător o ia în rîs şi exclamă: "N-am să te cred decît dacă sfîntul tău va face să reînverzească acest butuc de viţă uscat şi să-l încarce cu struguri copţi, îndeajuns cît să-mi umple paharul cu must gustos!"

De data asta, omul exagerează, nu-i aşa? O astfel de sfidare nu poate decît să se prăbuşească în neant.

Şi totuşi, nu! Curmeiul de viţă prinde viaţă, se umple de frunze şi de belşug de ciorchini stacojii!

Minunea, încărcată de un bogat sens simbolic, este menţionată în *Liber Miraculorum* şi în oficiul sfîntului Anton.

Relatarea celor patruzeci şi patru de minuni recunoscute de Biserică, a tulburat adînc mulţimile din Spoletto. Să nu uităm că era vorba de minuni foarte recente, şi mulţi dintre cei ce fuseseră martori la ele se aflau prezenţi în bazilică. Mai mult decît atît, asistenţa înţelegea, cu o bucurie de nedescris, că aceste minuni nu reprezentau doar haruri minunate dăruite de Cer, dar că numărul lor atît de mare într-un timp atît de scurt dovedea limpede voinţa dumnezeiască de a se face această canonizare ultra-rapidă, absolut unică în istoria Bisericii.

După ce s-a dat citire listei minunilor, papa Grigore, bătrîn dar încă în putere, se scoală în picioare, invocă cele Trei Persoane ale Treimii şi declară că înscrie "în rîndul sfinţilor pe preafericitul slujitor al lui Dumnezeu Anton, preot şi mărturisitor al credinţei din Ordinul fraţiilor minoriţi, care va trebui să fie cinstit ca atare şi a cărui sărbătoare este fixată la 13 iunie, ziua morţii sale". Apoi, cu o forţă surprinzătoare pentru vîrsta lui, Papa intonează *Te Deum*; şi întreaga asistenţă îşi uneşte glasul cu glasul lui într-o explozie de bucurie, voci şi orgă laolaltă.

Apoi Papa cîntă împreună cu prelaţii antifona Învăţătorilor Bisericii:

"*O Doctor Optime...*"

"*Învăţător minunat al credinţei, lumină a sfintei Biserici, preafericite Anton, tu, iubitor al legii lui Dumnezeu, roagă-te*

pentru noi!"

Şi poporul, într-un singur glas, răspunde ca un uriş ecou: *"Roagă-te pentru noi!"*

Pe 1 şi 23 iunie 1232, prin două bule, Papa face cunoscută clerului şi credincioşilor din Padova, precum şi Bisericii universale, vestea canonizării. Se spune că la Lisabona, în ziua şi ora proclamaţiei de la Spoletto, bărbaţi, femei şi copii, inspiraţi de acelaşi Duh, ieşiseră cu toţii din locuinţele lor. Şi iată-i săltînd, dansînd de bucurie, cîntînd cît îi ţine gura. S-ar fi zis că bucuria lor s-a transmis şi clopotelor bisericilor care pornesc să bată, să bată cu putere, fără ca vreo mînă omenească să le fi atins. Pe Marea de Pai, pescarii, în bărcile lor, se apropie unii de alţii şi se strigă: ohe! ohe!

Desigur, la Lisabona era binecunoscut faptul că fusese introdusă "cauza de canonizare" a lui Fernando-Anton, copilul Lisabonei, dar erau cunoscute şi dificultăţile care aveau să întîrzie hotărîrea mult aşteptată. Lumea n-avea cum să ştie că orice împotrivire încetase dintr-o dată; hotărîrea Papei nu era încă cunoscută.

Guelfi şi Ghibelini

Timpul zboară. Elena Enselmini, clarisa îndrăgită de Anton, a murit la scurt timp după canonizarea lui. Într-o bună zi, şi ea va fi proclamată sfîntă: este sărbătorită pe 5 noiembrie.

Luca Belludi va trăi încă mulţi ani, va deveni şi el superior provincial al Emiliei, o parte din teritoriul aflat cîndva sub jurisdicţia lui Anton. Aminteşte mereu de faptele şi cuvintele lui Anton şi să nu uităm că i se spune Fratele Luca al Sfîntului Anton! În zilele noastre, Papa Pius al XI-lea îl va declara fericit: Ordinul franciscan îl sărbătoreşte la 17 februarie.

Chiar în anul canonizării lui Anton, se pun temeliile (salvînd pe cît posibil bisericuţa Santa Maria de lîngă mănăstire) a ceea ce va deveni cu timpul, de-a lungul secolelor, *la Chiesa del santo*, biserica sfîntului, Bazilica actuală.

Doi ani mai tîrziu, în 1234, are loc canonizarea sfîntului Dominic. Canonizare pe deplin meritată. Şi totuşi murise în 1223. A fost nevoie de unsprezece ani. Pentru sfîntul Francisc, fusese nevoie de doi ani. Pentru Anton, de numai unsprezece luni!

Încep însă din nou luptele dintre Guelfi şi Ghibelini, stîrnite de Ezzelino da Romano. Tiranul care domneşte la Verona nu s-a căit defel. Împins de împăratul Frederic, doreşte să-şi consolideze dominaţia asupra Italiei de nord. În 1236, porneşte o nouă campanie delcanşînd un lung şir de grozăvii.

Padova, credincioasă papei, rezistă. Dar în 1237, luat prin surprindere, oraşul se predă. Pentru a supune mîndra cetate obişnuită cu guvernarea republicană, Ezzelino ia ostateci din fiecare familie influentă, dă poruncă să fie rase de pe pămînt locuinţele celor care au emigrat, îi înrolează cu sila pe tinerii padovani în oastea sa. După ce se va căsători cu o fiică a împăratului, se va umple încă şi mai mult de trufie, meritîndu-şi pe deplin porecla de *Sîngerosul*. Celor ce încearcă să lupte încă pentru libertate, porunceşte să li se taie capul. În 1239, vor fi executaţi în piaţa publică optsprezece osîndiţi. Pretutindeni închisorile sînt pline. La Padova, temniţele "Zelia" şi "Malta" şi-au cîştigat o tristă faimă: celule cu mirosuri pestilenţiale, unde prizonierii sînt înghesuiţi şi torturaţi, unde cadavrele sînt lăsate dinadins să putrezească. Dante îl va scufunda pe Ezzelino într-un rîu din Infernul său, rîu de sînge clocotit.

În acest timp, Frederic al II-lea, excomunicat din nou de papa Grigore şi la fel de neîmblînzit, îşi continuă lupta pretutindeni. Va apela chiar la trupe de mercenari mauri pe care-i va fixa în Italia, mai cu seamă în statul pontifical de la Spoletto! Tocmai Spoletto, atît de drag Papei! Spoletto, unde a fost canonizat Anton, aşezat în valea unde se află Assisi. Ascultînd de porunca ce le fusese dată, maurii au încercat chiar să escaladeze zidul mănăstirii sărăcăcioase San Damiano, unde trăia încă Clara. Dar viitoarea sfîntă a chemat-o în ajutor pe Sfînta Fecioară şi păgînii au plecat...

Toată Italia centrală şi de nord geme sub cizma tiranului. Sărmană Padova, vei mai fi liberă vreodată? Aceasta să fi fost slava

visată de sfînt pentru tine? Iar tu, Anton, la un moment dat ai ştiut să te împotriveşti Sîngerosului. Nu mai eşti oare decît un cadavru în biserica gata să se prăbuşească, ajunsă într-o stare de plîns (lucrările începute au trebuit să fie întrerupte)? S-ar fi zis că Dumnezeu îngăduie ca Ezzelino, împăratul să-şi manifeste libertatea în a săvîrşi răul, fără limite. Antiteze vii ale lui Anton, Francisc, Clarei. Antiteze ale unei atît de mari blîndeţi!

Pe de altă parte, mongolii, flagel al secolului al XIII-lea, înaintează tot mai mult spre inima Europei, pustiind Rusia, Polonia, apoi Ungaria şi Boemia. Împăratul Frederic îşi rîde în barbă, pretinzînd că dacă Papa ar ceda, el şi-ar mobiliza toate forţele din Europa şi-ar fi floare la ureche să-i oprească!

În 1241, moare papa Grigore, neînfrînt.

În 1244, Ierusalimul cade din nou în mîinile turcilor. În pofida negocierilor purtate de Frederic, lupta împotriva musulmanilor a început din nou. Însă următoarele două cruciade conduse de regele Franţei, sfîntul Ludovic, nu vor izbuti să elibereze Locurile Sfinte. Vor rămîne sub stăpînire turcească aproape 700 de ani, pînă în 1917.

Noul papă, Inocenţiu al IV-lea, este mai răbdător decît înaintaşul său, dar la fel de energic. Împăratul german porunceşte împotriva lui o luptă ascunsă, perfidă. Astfel încît, după ce puţin a lipsit că să fie răpit într-o bună zi de zbirii împăratului, Papa se vede silit să se refugieze în Franţa, la Lyon (2 decembrie 1244). Frederic este din nou excomunicat. Un conciliu, reunit la Lyon, îl destituie pe împărat. Coroana imperială este oferită regelui Franţei, sfîntul Ludovic, care însă refuză.

Începe penultima cruciadă condusă de sfîntul Ludovic. Din păcate, regele este trădat, făcut prizonier. Chiar şi aşa stîrneşte admiraţia lumii musulmane. Frederic, dimpotrivă, în ciuda manevrelor sale necinstite, nu culege decît dispreţ. La sfîrşitul anului 1250, moare. Papa se reîntoarce în Italia.

Situaţia Italiei de nord nu e însă nicidecum rezolvată: Ezzelino, avînd mînă liberă, se consideră ca un adevărat rege şi tirania lui se va dezlănţui nestînjenită asupra ţinuturilor din nord,

timp de încă şase ani. Celor ce i se împotrivesc, le taie un picior, le scoate ochii, apoi nefericiţii sînt trimişi să rătăcească, propovăduind groaza faţă de "Sîngeros".

Pentru a-l supune, a fost nevoie de o adevărată cruciadă, pornită în 1256, de noul papă, Alexandru al IV-lea. Participau la ea Veneţia, Bologna, Ferrara şi Mantova, republici care-şi putuseră păstra libertatea. Printre cruciaţi se aflau numeroşi emigraţi padovani, gata la orice fapte de eroism pentru a scăpa de tiran: în fruntea lor, bătrînul conte Tiso, senior al ţinutului Camposampiero (domeniul unde se afla nucul uriaş îndrăgit de Anton).

Profitînd de faptul că Ezzelino îşi regrupează forţele pentru asediul Bresciei, cruciaţii ajung sub zidurile Padovei, aflată sub comanda unui locotenent al tiranului, hotărît însă să-şi vîndă scump pielea. Populaţia îl invocă pe Anton. La Santa Maria Mater Domini, fraţii minoriţi se roagă, adunaţi în jurul Arcăi. Îşi amintesc că, în urmă cu cîteva luni, pe cînd se rugau la fel pentru eliberarea oraşului (avîndu-l printre ei şi pe Luca Belludi), deodată, în liniştea adîncă s-a auzit o voce care ieşea din mormînt:

"Nu vă mai îngrijoraţi pentru soarta cetăţii! Vă făgăduiesc că anul acesta, la cel mult opt zile după sărbătoarea mea, Padova îşi va redobîndi libertatea şi pacea!"

Or, pe 19 iunie, cruciaţii luau cu asalt suburbiile, iar a doua zi, intrau în oraş fără să întîmpine dificultăţi majore.

Dar bucuria Padovei nu e încă deplină. Locuitorii se tem pentru soarta ostatecilor; în plus, peste 11000 de tineri de pe teritoriul său slujesc în armatele Sîngerosului. Într-adevăr, replica lui nu se lasă mult aşteptată: îi închide pe tineri în amfiteatrul Veronei; de acolo, îi răspîndeşte în diferite garnizoane; apoi îi izolează unul cîte unul şi îi aruncă în temniţă. Vor fi executaţi alături de ostateci.

Aceasta să fie oare gloria Padovei?

Însemna să nu-l cunoşti pe Anton. Îşi aşteaptă din nou clipa. Tocmai fusese numit Superior General al Ordinului franciscan cel ce avea să devină unul din marii sfinţi ai timpului său, prieten al regelui Franţei, Ludovic, şi el viitor sfînt. Este vorba de sfîntul

Bonaventura care-l admira pe Anton, deşi era prea tînăr ca să-l fi cunoscut personal.

Sfîntul Bonaventura va aduce încet-încet ordine în Italia de nord, pustiită de războaie, erezii, scepticism. El le va dărui din nou fraţilor minoriţi vechea fervoare. În aceeaşi perioadă, de îndată ce va fi eliberat din mîinile turcilor, regele Ludovic va deveni terţiar franciscan şi cel mai sigur sprijin al Bisericii sfinte. Acum trăiesc franciscanii Roger Bacon şi Duns Scot şi dominicanii Albert cel Mare şi sfîntul Toma de Aquino.

În 1259, Ezzelino moare, rănit în luptă. Dintr-o dată, ca şi cum li s-ar fi smuls un ghimpe din inimă, însufleţiţi cu toţii de acelaşi entuziasm, padovanii încep din nou lucrările la *Chiesa del Santo*, Biserica Sfîntului.

"O, limbă binecuvîntată!"

Acum se pregăteşte minunea minunilor pentru Anton. În 1263, partea anterioară a bisericii fiind aproape terminată, Senatul Padovei hotărăşte ca trupul Sfîntului să fie transportat acolo, într-un mausoleu provizoriu. E 8 aprilie, prima duminică după Paşte. Bonaventura prezidează ceremonia, în faţa unei mulţimi imense. Luca Belludi ţine un discurs plin de afecţiune. Se deschide sicriul...

32 de ani se scurseseră de la moartea Sfîntului.

Trupul s-a prefăcut în pulbere, n-au rămas decît oasele. Dar ce zăreşte oare Bonaventura, pe maxilarul inferior? Limba! Limba, "la fel de mlădioasă, trandafirie şi frumoasă, ca şi cum preafericitul ar fi murit abia cu o oră în urmă!" Superiorul general o desprinde el însuşi de pe maxilar. O ia în mîini şi o arată poporului. Da, atît de fragedă şi de trandafirie, ca aceea a unui om tînăr şi viu, încît Bonaventura nu-şi poate stăpîni lacrimile! Apoi, după ce emoţia i s-a mai calmat, exclamă:

"O, limbă binecuvîntată, tu care mereu l-ai binecuvîntat pe Domnul şi i-ai îndemnat pe atîţia alţii să-l binecuvînteze! Acum vedem ce comoară de merite ai adunat înaintea lui Dumnezeu!"

Şi aşează limba într-un vas de cristal.

Toate acestea sînt consemnate într-un proces verbal, încheiat conform prevederilor legii, şi semnat de mulţime de martori. Luca Belludi va păstra sicriul sărăcăcios în care va fi aşezat după moarte. O parte dintre oasele sfîntului vor fi împărţite ca relicve, ajungînd în Franţa, Portugalia şi în alte ţări. Limba, aşezată în relicvariul său, la fel de vie, de mlădioasă, după şapte secole, ca şi cum ar fi gata să vorbească, poate fi contemplată şi astăzi!

Aici se cuvine să povestim un fapt aproape recent:

Sîntem în 1943. Padova a fost bombardată în mai multe rînduri, pretutindeni se văd numai ruine. Ne aflăm în plin război. Călugării din Bazilică aşează într-o cutie de sticlă limba şi bărbia, împreună cu procesul verbal care descrie minunea, semnat de Superiorul provincial şi de părintele Rector al Bazilicii. Sigilează cutia şi o învelesc în azbest. Apoi, în taină, o îngroapă într-o groapă adîncă, săpată chiar în solul bisericii, o acoperă cu nisip şi cu un strat de 20 de centimetri de beton armat. Chiar dacă Bazilica ar arde şi s-ar prăbuşi, cele două relicve vor rămîne la adăpost.

Au trecut doi ani. Poporul, zdrobit de acest război pe care nici măcar nu l-a înţeles, cere să vadă din nou relicvele, ca o mîngîiere, ca o siguranţă pentru viitor. Ce s-o fi ales de ele în aceste vremuri tulburi?

Pe 12 iunie, în ajunul sărbătorii sfîntului Anton, cîţiva fraţi dezgroapă cutia. Bărbia este intactă. Dar limba?... Limba nu se mai sprijină pe suportul ei aurit, ci este îndoită.... mucegăită.

Înlemniţi, călugării se gîndesc să amîne atît de dorita redeschidere a Capelei Tezaurului. Adunţi în jrul relicvelor depuse provizoriu chilia părintelui André Eccher, se roagă. Îşi petrec toată noaptea în rugăciune.

Şi iată că a doua zi de dimineaţă, limba s-a îndreptat din nou pe suportul ei. La fel de mlădioasă, de cărnoasă, de trandafirie cum i se înfăţişase sfîntului Bonaventura cu 700 de ani în urmă. Ca întotdeauna gata să vestească cuvîntul, cuvîntul lui Dumnezeu.

Unii vor spune, poate:

"De ce nu s-a păstrat şi trupul în întregime, aşa cum s-a în-

tîmplat în cazul atîtor alţi sfinţi şi sfinte? Dumnezeu ar fi trebuit să săvîrşească această minune şi în cazul lui Anton!"

Nu le voi răspunde prin trupurile sfinţilor Petru, Paul, ale martirilor, al atît de blîndei şi curatei Tereza de Lisieux, al sfîntului Francisc, care dorise atît de fierbinte să se desfacă în ţărîna din care a fost alcătuit, şi a cărui rugăciune s-a împlinit - se ştie cum Fratele Elia, ascunzînd trupul de mulţime, l-a îngropat în taină şi timp de veacuri nu s-a mai ştiut nimic despre el. Abia în 1818, în urma unor îndelungi cercetări, rămăşiţele lui vor fi descoperite: oase goale îngropate în stîncă, oase şi pulbere. *Humus* şi *umilinţă* au aceeaşi rădăcină.

Trupul lui Anton este, de asemenea, praf şi pulbere. Însă limba!... După treizeci şi doi de ani petrecuţi în mormînt - şi pînă în zilele noastre - limba i-a rămas vie, ca şi cum ar fi gata să grăiască! Tot trupul prefăcut în ţărînă şi numai limba s-a păstrat plină de sevă şi de viaţă!

Dumnezeu ştie ce face.

Presupunînd că trupul lui Anton ar fi rămas intact, slava lui ar fi fost mai mare? De bună seamă, nu. N-am mai fi ştiut (şi în acest sens trebuie înţeleasă exclamaţia sfîntului Bonaventura) prin ce se deosebeşte, în Cer, slava lui Anton. Niciodată moartea n-a arătat mai desluşit meritele unui predicator!

Limba lui Anton, despre care s-a spus că "a mişcat mai mulţi oameni - şi cu mult mai adînc - decît aceea a lui Cicero sau a lui Demostene", cum de n-a fost defel supusă stricăciunii, în viaţă şi în moarte? Pentru că acesta a fost adevărul.

Limbă atît de roşie, culoare ce simbolizează focul şi pe Duhul Sfînt. Parcă auzi cîntînd imnul:

"*Pange, lingua gloriosi*
Corpori mysterium,
Sanguinisque pretiosi..."
"Preamăreşte, limbă, fără încetare,
Trupul sfînt şi glorios
Şi adu-i închinare
Sîngelui cel preţios..."

Or sărbătoarea lui Anton-Fernando se celebrează într-un "timp... de foc": după Rusalii, sărbătoarea limbilor de foc dăruind cu har limbile omeneşti; sărbătoarea Preasfîntului Trup şi Sînge al lui Cristos (cunoscută şi sub numele de sărbătoarea Sfîntului Sacrament), instituită începînd cu 1221, deci în timpul vieţii lui Anton; sărbătoarea Preasfintei Inimi a lui Isus, sărbătoare a Inimii arzînd mereu de dragoste, deşi străpunsă de suliţă.

Anton a vorbit despre toate acestea, şi despre multe altele, după cum vom vedea în curînd. Excelent teolog, a semănat în inimi credinţa înflăcărată, ferită de greşeală.

Invocat mereu

Aşa cum se întîmplă cu majoritatea sfinţilor şi a faimelor pămînteşti, şi Anton ar fi putut fi pe jumătate dat uitării. Şi totuşi, puterea de mijlocire a fratelui minorit nu va înceta defel. În zilele noastre, minunile sînt la fel de numeroase ca odinioară. Puteţi să-i cereţi şi acum orice, numai s-o faceţi cu avîntul copilului nevinovat care n-a încetat să existe în fiecare dintre noi. În orice colţ al lumii v-aţi afla: Anton se află pretutindeni!

Să mai pomenim despre biletul pe care sfîntul i l-ar fi dăruit - fapt confirmat de numeroşi martori - la cîţiva ani după moarte, în Portugalia, unei femei sărmane ce voia să-şi pună capăt zilelor aruncîndu-se în apă, în sărbătoarea lui Anton, pe 13 iunie? În capela unde ea se ruga, Anton i se arată şi-i spune cu un zîmbet subţire:

"Ia biletul ăsta, te va scăpa de necazuri".

Pergamentul poartă scris în latineşte următorul text din Apocalips:

"Iată, a biruit Leul din seminţia lui Iuda, vlăstarul lui David, ca să deschidă cartea şi să-i desfacă cele şapte peceţi" (Apocalips 5, 5).

De ce a fost nevoie de mijlocirea unui bilet şi a unui text? În orice caz, femeia a dobîndit harul cerut. Dar cum Anton n-a oprit-o

să vorbească, prieteni şi cunoştinţe folosesc şi ei la rîndul lor biletul şi textul şi dobîndesc multe haruri. Faptul ajunge la urechile regelui Portugaliei care cere să i se încredinţeze biletul. Şi iată că formula circulă tot mai mult, iar harurile se înmulţesc pentru cei ce o rostesc cu credinţă. Atît de concisă, de eficace, desfăcînd adesea peceţile destinului. Umorul subtil al lui Anton se manifestă odată în plus.

Constatînd eficacitatea "Scrisorii sfîntului Anton", franciscanii răspîndesc această formă de devoţiune şi recomandă fiecăruia să poarte mesajul "asupra sa şi în inimă". Harurile vin, nenumărate: unul din cazurile cele mai vestite este salvarea vasului francez "Africana" în iarna anului 1708, de la un naufragiu inevitabil. Preotul-capelan al vaporului scrie textul "Scrisorii" în numele întregului echipaj şi-l aruncă în apă. De îndată, marea se potoleşte.

Devoţiunea este practicată şi astăzi.

Să mai amintim şi originea *Pîinii Săracilor*, atestată de diferiţii cronicari ai timpului? E vorba din nou despre un copil înecat: Tomasino, în vîrstă de 1 an şi 10 luni, se juca cu apa noroioasă dintr-o groapă, lîngă locul unde se înălţa Bazilica Sfîntului, la Padova. Mama i-a găsit în cele din urmă trupşorul pentru că un picior îi ieşea din apă. Disperarea ei îi atrage pe fraţii minoriţi, pe muncitori, pe trecători. Trupul copilului este rece, deja ţeapăn. Mama strigă către Anton să-i redea copilaşul şi ea va da atîta pîine săracilor cît cîntăreşte micuţul! Toţi se roagă împreună cu ea. Trece după-amiaza, apoi şi seara; se face noapte. Către miezul nopţii, copilul deschide ochii, "redobîndind sănătatea deplină".

Astfel apare în evul mediu, în vecinătatea Bazilicii, opera cunoscută sub numele de *Pondus Pueri* (Greutatea Copilului). Părinţii îi făgăduiau lui Anton atîta pîine cît cîntăreau copiii lor, pentru ca aceştia să fie feriţi de molimă şi "de orice rău". Textul invocaţiei s-a păstrat pînă azi. Săracii primeau astfel belşug de pîine.

În secolul al XIX-lea opera este aproape uitată, dar către sfîrşitul veacului, trăia în Franţa, la Toulon, o tînără pe nume Louise Bouffier. N-a putut deveni călugăriţă, aşa după cum do-

rea, căci trebuia să-şi ajute părinţii bătrîni. Îşi consacră cu înflăcărare puţinul timp disponibil faptelor de caritate. Pe 12 martie 1890, într-o dimineaţă, nu izbuteşte să descuie uşa magazinului său de pe strada Lafayette, a cărui broască cu cifru s-a stricat. Cheamă un lăcătuş. După o oră, meseriaşul îşi pierde răbdarea: "Trebuie spartă uşa, spune el!"

Deodată, Louise, care nu avusese vreo evlavie deosebită către sfîntul Anton, sub impulsul unei inspiraţii, spune cu glas tare: "Să mai încercăm o singură cheie, şi dacă uşa se va deschide îi făgăduiesc sfîntului Anton că voi dărui în numele lui săracilor cîtă pîine voi putea!". Lăcătuşul o priveşte mirat dar se supune.

Cheia se potriveşte şi uşa se deschide!

Louise şi prietenele ei încep să se roage constant sfîntului Anton. În curînd, în jurul lor se înmulţesc făgăduinţele de a dărui pîine, dacă este dobîndit un har anume. Un ziar relatează faptul în batjocură. Rezultatul este că făgăduinţele, harurile se înmulţesc atît de mult încît darurile de pîine vin în număr mare din toate colţurile Franţei. Opera capătă apoi importanţă mondială şi, în chip firesc, va fi centralizată la Padova.

Să ne batem joc şi noi, aşa cum a făcut ziarul? Mulţi au făgăduit un kilogram de pîine în fiecare zi din viaţa lor: făgăduinţă mai greu de respectat decît se pare. E vorba de pîinea zilnică, pîinea pe care n-o putem risipi şi pe care o adunăm atunci cînd o vedem aruncată. Aceasta este hrana esenţială aleasă de Cel Sărac între săraci pentru ultima cină înainte de moartea lui pentru noi, pîinea care, la liturghie, devine însuşi Trupul lui, Pîinea-Sacrament.

Bazilica de la Padova

Mai e şi mulţimea care se adună tot mai numeroasă la Bazilica din Padova. Statisticile precizează că aceste locuri marcate de spiritualitatea sfîntului Anton sînt vizitate în fiecare an de peste un milion de pelerini. Se întreprind aici 4000 de pelerinaje anual.

Mulţimile vin cu aceeaşi credinţă care le purta într-aici în momentele de răscruce din evul mediu, şi dobîndesc la fel de multe haruri. Chiar dacă unora credinţa inspirată de Anton le smulge cîte un zîmbet, ea seamănă adesea cu aceea a scepticului apostol Petru mergînd pe ape. Adesea, un gest superstiţios la origine deschide lungul drum al convertirii. Umorul şi simplitatea lui Dumnezeu se exprimă astfel prin Anton.

Mulţimile ştiu că trebuie mai întîi să se spovedească înaintea lui Dumnezeu, cel puţin ca "să-i facă pe plac" lui Anton, care ţinea mult la asta. Aceste spovedanii de la Padova au mai întotdeauna efecte miraculoase: să nu uităm că parohul de Ars vedea cum, după o spovadă bună, unele suflete deveneau mai strălucitoare decît soarele.

Bazilica în sine nu înseamnă nimic.

Sîntem departe, firește, de colibele de ramuri şi de peşterile atît de dragi lui Francisc şi lui Anton! Bazilica este însă omagiu concret adus de întreaga lume. Ea se identifică într-atît cu Anton, încît la Padova, nu se mai spune: "Mă duc la Bazilică", ci: "Mă duc la Sfîntul Anton".

Bazilica, locurile unde a trăit, mormîntul căruia i se spune şi azi *Arca*, chivotul care ascunde atîtea comori, toate acestea înseamnă *Il Santo*.

Ar fi nevoie de volume întregi pentru a povesti cum, în fiecare secol, fiecare ţară şi-a adus contribuţia la construirea Bazilicii, pînă şi Islamul. Monumentul îmbină elemente din stilurile roman, gotic, bizantin, veneţian, arab, exprimîndu-şi astfel în epoca noastră atît de frămîntată, cînd lumea întreagă îşi caută unitatea de speranţă şi de credinţă, întreaga semnificaţie universală.

Bazilica posedă comori de artă: sculpturi, obiecte din bronz, picturi, care evocă toate amintiri legate de personalitatea sfîntului.

Ea păstrează cu mare grijă o parte din moaştele lui Anton şi, bineînţeles, limba şi bărbia. Restul relicvelor sînt răspîndite în mai multe puncte ale lumii: se cunoaşte exact istoria şi amplasarea geografică a fiecăreia.

Bazilica păstrează şi unul din ciliciile lui Anton precum şi,

după cum se povesteşte, cupa care, aruncată pe duşumea, în loc să se spargă, a sărit în sus ca o minge (amintiţi-vă de "provocarea" ereticului Alcardino). Să mai amintim şi de o statuie şi o cruce cioplite în lemnul bătrînului nuc de la Camposampiero - din care mai există, după cum am fost încredinţat, lăstari care înfrunzesc cu treisprezece zile înainte de sărbătoarea sfîntului Anton. O capelă, "a nucului sfîntului Anton", a fost ridicată pe locul unde creştea arborele.

Numărul şi importanţa ceremoniilor dedicate sfîntului n-au scăzut defel în zilele noastre.

13 iunie, ziua morţii lui Anton, este prin excelenţă sărbătoarea sfîntului. Încă din zori, mulţimea, tot mai numeroasă pe parcursul zilei, se îngrămădeşte în jurul Arcăi. Liturghie solemnă. Mii şi mii de împărtăşanii primite cu evlavie. După-amiaza, o lungă procesiune străbate centrul Padovei, precedînd şi urmînd statuia sfîntului şi relicvele. După procesiune, ceremonia se încheie la Bazilică, prin binecuvîntarea împărţită cu relicva degetului lui Anton, în numele celor Trei Persoane dumnezeieşti. Sărbătoarea se desfăşoară cu mare solemnitate şi în Portugalia şi în Franţa (la Brive, la Cuges).

Legate de Bazilică, au apărut şi s-au dezvoltat numeroase opere sociale şi religioase, dintre care amintim:

Mesagerul Sfîntului Anton. Revistă editată la Padova în şase limbi şi difuzată pe toate continentele; ea îşi propune să continue învăţătura sfîntului, adaptînd-o mentalităţii şi exigenţelor timpului nostru.

Operele apostolice. Popularitatea cunoscută de Anton în timpul vieţii precum şi entuziasmul pe care îl stîrnea în rîndul mulţimii îşi au în primul rînd explicaţia în iubirea lui de dreptate şi pace, iubire concretă, impetuoasă şi îndrăzneaţă. Aşa cum a inspirat atîţia artişti, putem spune că a inspirat multe inimi generoase care, pretutindeni în lume, au organizat acţiuni caritabile şi de ajutorare a celor nevoiaşi.

Prima dintre aceste opere care au cunoscut o mare dezvoltare în zilele noastre este cea a *Misiunilor catolice.* Activităţile

misionare desfăşurate de confraţii sfîntului Anton s-au răspîndit în cele patru colţuri ale lumii: America Latină, Africa, Orientul Mijlociu şi Asia.

Iniţiativele sociale. Sute de tineri au fost şi sînt în continuare educaţi în cadrul *Satului Sfîntului Anton*, vast complex construit special pentru a primi copii orfani, de la vîrsta şcolii elementare pînă la vîrsta adultă. *Satul* este marea familie care va face din ei oameni şi creştini.

Diferite alte instituţii care-şi desfăşoară activitatea în cadrul Bazilicii, aşa cum sînt *Caritas antoniana* sau *Pîinea săracilor*, continuă lucrarea sfîntului care s-a îngrijit mereu de cei săraci.

Seminariile pentru formarea preoţilor şi a călugărilor.

Micii Fraţi ai sfîntului Anton sînt tineri care, mergînd pe urmele lui Anton, răspund la chemarea Domnului şi se pregătesc în seminarii pentru a deveni fraţi ai sfîntului Francisc şi preoţi.

Ar fi cu neputinţă să enumerăm bisericile, capelele, instituţiile, felurite opere plasate în lumea întreagă sub patronajul lui Anton, mai ales în "ţările de misiune", în oraşele muncitoreşti etc. Să nu uităm biserica înălţată la Lisabona pe locul unde, conform tradiţiei, se afla casa părintească a lui Anton...

Exemplul şi cuvintele sfîntului

Vouă, celor care nu puteţi merge la Padova, înaintea Arcăi, Anton vă dăruie Chivotul vieţii, exemplului, cuvintelor sale.

Aţi putut primi cîteva din cuvintele acestui Chivot în inima voastră. Iată şi altele, care au dobîndit în cursul istoriei o valoare tot mai adîncă: nu degeaba în momentul canonizării, papa Grigore al IX-lea a ţinut să cînte antifona *O, Doctor Optime*, iar pe 19 martie 1946, Pius al XII-lea l-a proclamat în mod solemn pe Anton *învăţător al Bisericii universale*.

Mai întîi cuvintele care îndeamnă la trăirea *misterului celor cinci răni*, mister trăit de sfîntul Francisc atît de intens încît s-a pecetluit în carnea sa şi meditat adesea de Anton.

Iată şi textul:

"Există, cred, patru motive pentru care Domnul le arată apostolilor coasta, mîinile şi picioarele sale. *În primul rînd*, pentru a dovedi că a înviat cu adevărat şi a înlătura orice temei de îndoială. *În al doilea rînd*, pentru ca porumbiţa, adică Biserica sau sufletul credincios să-şi facă sălaş în aceste răni, ca *în crăpături de stîncă*... (Cîntarea Cîntărilor 2, 14). *În al treilea rînd*, pentru a ne însemna inimile cu pecetea Patimii sale. *În al patrulea rînd*, ca să luăm aminte să avem milă de el şi să nu-l mai străpungem din nou cu păcatele noastre. Ne arată mîinile şi picioarele: «Iată, ne spune el, mîinile care v-au întocmit şi v-au zidit; priviţi cum sînt străpunse de cuie. Iată coasta mea din care voi, credincioşii, voi, Biserica mea, v-aţi născut, aşa cum Eva s-a născut din coasta lui Adam; iată cum lancea mi-a deschis pieptul ca să se deschidă uşa ţinută închisă de Arhanghelul cu aripi de foc. Sîngele curs din coasta mea l-a îndepărtat pe acest înger şi i-a tocit sabia. Apa a stins focul. Oh, nu mă mai răstigniţi încă o dată»..."[1]

În altă parte, Anton comentează versetul din Isaia despre cele cinci cetăţi de scăpare ale lui Israel în ţara Egiptului, şi vede într-însele cele cinci răni ale lui Cristos, unde omenirea se poate ascunde pentru a afla mîntuire. "Rana din coastă se va chema Cetate a Soarelui veşnic, izvor de lumină şi de căldură suprafirească..."

Un secol mai tîrziu, sfînta Gertruda, aflată în extaz, va primi din partea sfîntului Ioan (cel ce şi-a odihnit capul pe pieptul Domnului) darul de a înţelege "*glasul bătăilor preafericitei Inimi a lui Isus, glas menit sfîrşitului veacurilor, cînd lumea îmbătrînită, a cărei iubire se va fi răcit, va trebui să se aprindă din nou prin dezvăluirea acestor mistere...*"

Evlavia către cele cinci răni va dispărea treptat, sub influenţa calvinismului şi a jansenismului posomorît. Dar între 1673 şi 1675, Isus îi va descoperi sfintei Margareta-Maria, călugăriţă

[1] Predică pentru prima duminică după Paşti.

vizitandină, viziuni şi mistere de o limpezime tulburătoare: mai întîi despre rănile sfîntului Francisc, însă nici Francisc şi nici Anton nu se referiseră lămurit la Inima lui Isus. Isus o îndeamnă pe Margareta-Maria să "pătrundă mai adînc" în rana coastei. Îi înfăţişează inima sa: o inimă de om vie, care bate în ciuda rănii cumplite de unde picură sînge şi apă.

Apoi Isus îi îngăduie sfintei să-i atingă inima. În zilele următoare, ia inima tinerei şi, timp de mai multe ceasuri, o aşează în inima sa! Atunci, ea ajunge să simtă Iubirea lui Isus şi suferinţele sale ca o durere "atît de vie şi de scumpă încît o consumă ca o ardere de tot!" Aşa cum spunea Anton, Cetatea Soarelui.

Să mai amintim cît de mult a insistat Anton asupra "Prezenţei reale". Prin învăţătura sa despre Dăruirea totală a lui Dumnezeu, mergînd pînă la înjosire; prin poziţia sa hotărîtă împotriva ereziei catare, mergînd pînă la miracolul "umoristic" al măgarului care a îngenuncheat înaintea Ostiei; prin suferinţele îndurate.

Să ne amintim cum îl înfăţişează pe Isus, supremul Pontif, podar de oameni, temă care va fi dezvoltată de Conciliul Vatican II.

De fapt, "Cristos este regele nostru, regele întregii omeniri pe care o mîntuieşte... N-a avut altă coroană decît trupul nostru omenesc, pe care l-a asumat". Şi Anton zăboveşte asupra măreţiei acestui Rege, măreţie care "n-are nimic de-a face cu cea a regilor din lumea aceasta" (vezi Predica pentru Duminica Floriilor). *Solemnitatea lui Cristos-Rege*, de curînd instituită, a pus din nou în lumină sensul triumfal pe care, cu mult timp înaintea lui Anton, sfîntul Grigore de Nysa îl enunţa astfel: "Cînd păcatul va fi dispărut cu totul, vom fi cu toţii asemenea lui Cristos; aceeaşi frumuseţe va străluci în toţi".

Iubirea faţă de Maria

Ca orice adevărat franciscan, Anton află în cultivarea iubirii faţă de Maria unul din drumurile care conduc cel mai sigur către

Iubire. Minoritul portughez are în această privinţă o contribuţie mai importantă decît Francisc, decît Bonaventura chiar, în pregătirea definiţiilor mariale din secolele XIX şi XX. Biserica nu inovează, de bună seamă: ea constată dezvoltările adevărurilor veşnice, adevăruri care nu vor înceta să ne uimească inima şi mintea prin bogăţia lor şi întru sporirea iubirii noastre, mai cu seamă în vremuri întunecate.

Iată mai întîi cîteva texte ale lui Anton despre virginitatea Mariei înainte, în timpul şi după maternitatea ei:

"*Preasfînta Fecioară Maria a fost o vale: de aceea a fost umplută, şi din plinătatea ei am primit noi toţi cei lipsiţi...*"

"*Ca un crin la marginea apei... Crinul răsare dintr-un pămînt necultivat; el creşte pe fundul văilor... Curăţă orice apă...*

Naşterea lui Isus a fost ca mireasma cîmpului. Ieşind din sînul mamei sale, i-a lăsat neatinsă floarea fecioriei. Ce spun eu, floarea? Un cîmp de flori, crini şi trandafiri: Preasfînta Fecioară însăşi."

"*Domnul a străbătut trei pustiuri: s-a coborît în sînul feciorelnic al Mariei; a mers în pustiu; a fost atîrnat de lemnul crucii. A intrat în primul pustiu şi a rămas acolo timpul cuvenit, din dragoste pentru noi. În al doilea, a intrat pentru a ne sluji drept model în ceasul de ispită. În al treilea pustiu, pentru a împlini voinţa Tatălui său*"[2]

În mai multe rînduri, Anton o numeşte pe Maria "Stîlp de nor", "Tronul Fiului lui Dumnezeu". "*Stîlp* pentru că e sprijin slăbiciunii noastre: *de nor* pentru că nu cunoaşte păcatul". Şi "tronul său este de fildeş pentru că a fost curată în nevinovăţie, pură şi ferită de flacăra dorinţei rele". El afirmă: "*Maria a fost sfinţită încă din sînul mamei sale*".

Preştiinţă a *Neprihănitei Zămisliri* care avea să fie definită în 1854, pregătită şi confirmată de atîtea manifestări concrete şi stăruitoare ale Mariei, petrecute în jurul acestei date.

---

[2] Predică pentru prima duminică din Postul Mare.

Să ne amintim însă intuiţia şi mai precisă a lui Anton despre definiţia, atît de grea, a Înălţării Mariei cu trupul şi sufletul la cer. Să ne amintim darurile care l-au luminat şi l-au întărit în credinţă pe fratele minorit în această privinţă: la Toulouse, bunăoară, cînd a vrut să scape de lectura în comun a unui text pe această temă, text care îl şoca profund, deoarece evul mediu avea încă îndoieli în această privinţă. Or însăşi Fecioara i-a apărut atunci lui Anton şi l-a încredinţat că "*a rămas trei zile în mormînt, fără să cunoască putrezirea; că s-a suit apoi la cer cu trupul şi cu sufletul, purtată de îngeri; de atunci este în ceruri, la dreapta lui Isus, Fiul său*".

La moartea Mariei, Fiul care a ascultat toate poruncile Tatălui, putea oare să calce porunca a patra "cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta", lăsînd-o pe mama lui, Mireasa Duhului Tatălui şi al Fiului, să cunoască stricăciunea mormîntului?

De altfel, totul se leagă: înainte de zămislirea lui Isus, arhanghelul spusese: "Bucură-te, *cea plină de har*". Dacă n-ar fi fost Neprihănita Zămislire, Maria n-ar fi fost valea *plină* de har. Iar Neprihănita Zămislire conduce la Înălţarea cu trupul şi sufletul la cer: "Maria a fost ridicată la cer, cu trupul şi cu sufletul, la dreapta lui Isus". Astfel a devenit regina îngerilor, soli ai voinţei divine. Îngeri despre care se spunea, aşa după cum poate vă amintiţi, că umpleau smerita biserică Santa Maria-degli-Angeli, îndrăgită de Francisc. Sfîntul afirma că ei, îngerii, o purtaseră pe Maria în Ceruri.

Nu e deci de mirare că în Bazilica de la Padova se află vreo şaizeci de statui înfăţişînd-o pe Fecioară, unele chiar din timpul lui Anton! Fecioare îndurerate sau încununate în slavă; negre, aurite sau în culori.

Bazilica s-a dezvoltat pe temeliile bisericuţei Santa Maria-Mater-Domini, atît de dragă lui Anton şi ale cărei urme se află în actuala capelă a Fecioarei, capelă proclamată ca sanctuar marian de către Papa în 1954, cu ocazia centenarului dogmei Neprihănitei Zămisliri. În fiecare an, de 8 decembrie, o mare ceremonie se desfăşoară în capelă, în prezenţa tuturor călugărilor. În sfîrşit, cu

multă vreme în urmă, a fost statornicit obiceiul să se celebreze aici, în fiecare sîmbătă, un oficiu special în cinstea Sfintei Fecioare.

Iubirea față de Pruncul Isus

Există însă o cale şi mai bună pentru a pătrunde mai deplin secretul lui Anton. Este vorba de iubirea sa față de Pruncul Isus. Nu zîmbiţi, mai degrabă ascultaţi:

"Dumnezeu s-a făcut copilaş pentru noi. Sînt multe temeiuri de a-l numi pe Cristos copilaş, din care nu voi reţine decît unul. Aţi făcut vreun rău unui copil, l-aţi lovit. Dar îi dăruiţi o floare, un trandafir, un lucru care-i place: de îndată uită răul pe care i l-aţi făcut; îi trece supărarea şi vă sare de gît. La fel este şi Cristos: l-aţi jignit prin greşelile voastre, dar îi dăruiţi trandafirul căinţei împreună cu lacrimile voastre (lacrimile sînt sîngele sufletului): atunci, uită de jignire, aleargă, vă ia în braţe şi vă sărută..."[3]

Sînt cuvinte pe care le-ar fi putut rosti şi Sfînta Tereza a Pruncului Isus.

Devenind adolescent, apoi bărbat, Isus-Dumnezeu a rămas smerit cu inima, *Copil-Dumnezeu, Om-Dumnezeu* pînă la moarte. Pînă la moarte, Anton îi vorbeşte Copilului-Dumnezeu cu acea gingaşă candoare pe care i-o cunoaştem. Şi obţine totul de la el. Îl dezarmează dinainte pe Isus şi pe Tatăl său - pentru că Dumnezeu însuşi este candoare -, cu acel umor plin de dragoste, care, folosindu-se de toate şovăielile noastre, ne dăruie întotdeauna mai mult decît avem nevoie: amintiţi-vă de femeia care-şi redobîndeşte părul mai frumos ca înainte.

Anton l-a ţinut cu adevărat în braţe pe Copilul-Dumnezeu şi l-a strîns la pieptul său. Iubire pe care Isus i-a răsplătit-o şi i-o răsplăteşte şi acum, din plin. Ne gîndim la cuvintele sfintei de la

[3] Predică de Crăciun.

Lisieux: Copilul Isus, o realitate vie, orbitoare. Şapte veacuri mai tîrziu, Tereza Pruncului Isus a prins şi ea în braţe această "*realitate*, şi nu i-a mai dat drumul".

Această candoare a atîtor sfinţi nu trebuie însă să ne facă să uităm celălalt aspect. Mica Tereza ţinea la numele ei complet de călugăriţă:

"Tereza a Pruncului Isus *şi a Sfintei Feţe*".

"Calea copilăriei" nu înseamnă candoare neştiutoare; presupune dăruire totală din iubire, deci, mai curînd sau mai tîrziu, dacă nu chiar imediat, calvarul. Pentru a-i vorbi Copilului Isus şi a primi răspuns plin de iubire, nu e altă cale. Pentru Anton ca şi pentru Tereza, există şi celălalt aspect, prea adesea nebăgat în seamă. Anton nu e doar un "sfînt de vitraliu". El n-a strîns în braţe doar un copil minunat, ci pe Copilul sortit crucii.

Fratele Anton a fost el însuşi răstignit, martir împreună cu Copilul, mai mult decît prin supliciul pe care îl implora în Maroc, asemenea lui Francisc, ca pe o culme a Iubirii. În tot timpul vieţii, Anton a fost martir al umilinţei, al contemplării, al mărturisirii, al purităţii în această lume, în pofida cuvintelor (marea ispită a predicatorilor). A lepădat deşertăciunile care i se ofereau încă din tinereţe. Şi cine va putea cunoaşte vreodată toate ispitele cărora le-a fost supus în adolescenţă şi apoi la maturitate, el care vorbeşte undeva de demonul amiezii?

Din cauza hidropiziei (ascită), devenise un burduf (*askos*) plin de apă şi sînge, pe care trebuia să-l ducă pe picioare de-a lungul drumurilor fără sfîrşit. Vas de suferinţe adunate picătură cu picătură, lacrimi însîngerate izvorîte din toate drumurile străbătute din iubire.

A trăit viaţa de fiecare zi cu o răbdare plină de iubire şi de bucurie. Răbdare atît de greu de dobîndit, de păstrat, aşa cum prea bine ştiu cei ce sînt datori să se îngrijească de cei mici sau de bolnavi! Viaţa e făcută din sute de mii de clipe cumplit de îndurat doar cu nervii şi fără iubire. Anton a ştiut aceasta mai bine ca oricine, el care n-a dispreţuit ceea ce s-ar putea numi nevoile mărunte... Poate cele mai chinuitoare, aşa cum sînt cele ale orică-

rei gospodine... De aici provine, poate, complicitatea sa de umor cu Dumnezeu.

Datorită acestor două aspecte complementare, Anton a putut să dobîndească atîtea haruri pentru alţii de la Isus, Copil şi Răstignit. Şi el îşi petrece veşnicia cerească "răspîndind o ploaie de trandafiri pe pămînt" aşa cum spunea mica Tereza. La fel ca şi ea, Anton este unul din marii ocrotitori ai timpului nostru.

Dar tocmai, se cuvine să insistăm din nou asupra unui punct capital pentru noi toţi cei care sîntem mai mult sau mai puţin înspăimîntaţi de spaţiile absurde către care se îndreaptă mica noastră planetă, sortită parcă distrugerii. Anton putuse deja descoperi în jurul lui multe, chiar prea multe motive care să-l încredinţeze că lumea e blestemată dintru început şi să-l determine să fugă de această creaţie a Satanei. Aşa gîndeau catarii. Cu iubire, cu fermitate, Anton a ştiut să recunoască ceea ce rămîne valabil în Creaţie. Smeritul călugăr franciscan aparţine deja familiei de gînditori creştini care ne arată tot mai limpede, urmînd tradiţia sfîntului Ioan, a sfîntului Paul, a Părinţilor Bisericii, cum Dumnezeu "*voindu-l pe Cristos, adică Pleroma, l-a voit pe Om după chipul şi asemănarea sa şi, voindu-l pe Om, a creat lumea!*" Lumea care, la rîndul ei, lansată în această "aventură", se îndreaptă în ciuda eşecurilor, prin ele, către Dumnezeu! Tot ceea ce e autentic va fi salvat, sporit (valorificat), transfigurat. Drum concret al lumii către supranatural. Drum actual, la care participă cele mai mărunte gesturi ale vieţii noastre. Trebuia, trebuie ca omul să răspundă în mod liber pentru ca acest supranatural să rămînă autentic, cu adevărat al omului, cu adevărat al lui Dumnezeu. Dumnezeu nu vrea, nu poate să-l travestească pe om dîndu-i să îmbrace un fals veşmînt de glorie. Dumnezeu este Autenticitatea însăşi. Omul are nevoie de lumea autentică pentru a iubi cu adevărat, pentru a se *zidi* cu adevărat...

Întreaga viaţă a lui Anton, în ciuda perioadelor contemplative (sau mai degrabă datorită lor), este în acest sens iubire pentru lumea această aflată în drum de transfigurare către Dumnezeu. Asta înseamnă a trăi din plin misterul Întrupării (şi al Mîntuirii).

Isus a luat cu adevărat trup omenesc în sînul unei femei, a suferit, s-a bucurat la fel ca şi noi, s-a "angajat" în aceeaşi aventură. Asta înseamnă a-l strînge în braţe pe Copilul-Isus şi a trăi misterul Calvarului, a pătrunde adînc în cele cinci răni, ajungînd pînă la Inimă, adevărată Inimă de om.

Luaţi seama la amănuntele (deloc naive) ale minunii cu peştii şi, la polul opus, ale minunii cu măgarul. Lumea are nevoie urgentă de un astfel de "franciscanism", dacă nu vrea să cadă din nou, la fel ca odinioară, în ispita supremă a lui Prometeu-Satana-Lucifer. Asta nu înseamnă că Dumnezeu se împotriveşte îndumnezeirii depline a omului şi mîntuirii lui. Dimpotrivă, nu vrea decît asta, dar în supremă plinătate şi autenticitate.

Încheiere

Ce biserică din lume nu-şi are statuia sfîntului Anton, cu Crinul şi Copilul? Călugării din Padova se plîng că prea multe superstiţii se amestecă în cultul sfîntului, că i se cere mai degrabă ajutor în aflarea lucrurilor pierdute decît în sporirea întru iubirea faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele. Oamenii vin adesea să se roage înaintea statuii lui fără să se oprească măcar în faţa altarului lui Dumnezeu!

Prea mulţi se gîndesc la tine, sfinte Antoane, doar pentru a găsi vreun obiect la care ţin şi nu puţini dintre ei sînt de fapt sceptici. Dar oricum, se gîndesc puţin la tine, la cineva care aparţine Cerului, şi la Cer. Altminteri, poate n-ar face-o deloc. Şi dacă tu, Antoane, ajuţi pe cineva să-şi găsească lucrul pierdut, o faci ştiind că, într-o bună zi, acel suflet o va apuca pe calea ce duce la mîntuire, fie ea oricît de îngustă. Că a şi aflat drumul, o Antoane, atît de plin de umor şi de iubire!

Mi-aduc aminte de o bisericuţă din Flandra ocupată de duşman în timpul primului război mondial. Pînă atunci, îmi trăisem copilăria fără să cunosc măcar numele lui Isus Cristos în acele ţinuturi muncitoreşti, fără să ştiu cum arată o biserică. Dar într-o seară

m-a atras sunetul orgii: am pătruns în primul Loc Sfînt din viaţa mea. Dar ce e acel lucru groaznic acolo, pe perete: omul acela pironit, da, pironit ca o cucuvea pe două scînduri groase de lemn aşezate în cruce! Sînt gata s-o iau la fugă, cuprins de panică!

Iată însă că apare un preot care mă întreabă cum mă cheamă şi unde stau. După această întîlnire, am început să urmez cursuri de catehism. Pe atunci, statuile de ipsos înfăţişîndu-i pe Fecioara cu Pruncul, pe Anton cu Copilul Isus, mi se păreau fade şi lipsite de realitate. Dincolo de zidurile bisericii, era războiul, mizeria, groaza. Iubirea lui Isus, chiar pe cruce şi prin cruce, mi-era încă necunoscută. Uneori e nevoie de o viaţă întreagă plină de suferinţe pentru a primi această iubire.

Astfel, pentru foarte mult timp, aproape pînă azi, "Pruncul Isus" şi mai ales sfîntul Anton mi s-au părut, ca atîtor altora înseşi prototipurile superstiţiei searbăde. Bineînţeles, sărmane Anton, nu cunoaştem nimic din viaţa şi din unirea ta cu Dumnezeu. Nu înţelegem extrema simplitate a întrebărilor şi răspunsurilor din rugăciunea adresată sfinţilor. Nici nu m-aş fi gîndit să-ţi cer vreodată ceva!

Şi totuşi, într-o bună zi, cineva, dintr-o pornire de mare milă, i-a cerut lui Anton, pentru ai mei şi pentru mine, haruri imposibile în situaţia în care ne aflam. Harurile ne-au fost dăruite, şi nu puteau fi puse pe seama întîmplării.

Dar nimic, absolut nimic nu mă arăta că aş fi fost potrivit să scriu o viaţă a sfîntului Anton. Era chiar ultimul lucru pe care m-aş fi gîndit să-l scriu! Şi cînd rugămintea a venit chiar de la Padova, din partea franciscanilor, am emis mai întîi rezerve. Deodată, ceva mai tîrziu, mi s-a părut că Anton îşi făcea simţită prezenţa frăţească. Atunci cînd n-aveam nici linişte, nici răgaz, paginile acestea s-au scris aproape singure...

Roagă-te aşadar, sfinte Antoane, ca Dumnezeu să binevoiască să le dăruiască celor ce vor citi aceste rînduri bucuria ta atît de simplă în inima şi în sufletul lor!

Iar dacă am cerut prea mult, fie-mi iertat!

Sfîntul obiectelor pierdute

Acest privilegiu propriu sfîntului Anton apare menţionat pentru prima dată în Oficiul liturgic şi în Viaţa sfîntului, compuse, între 1233 şi 1238, de către franciscanul Giuliano da Spira, scriitor, poet şi compozitor. Oficiul liturgic cuprinde celebrul "răspuns" *Si quaeris miracula* ("Dacă vrei să afli minuni") care enumerează o serie de rele alungate prin rugăciunile lui Anton: moartea, greşeala, calamităţile, diavolul, lepra, boala, furtuna pe mare, temniţa, suferinţa diferitelor părţi ale trupului, primejdia, sărăcia şi "lucrurile pierdute". În ceea ce priveşte vindecările şi primejdiile, lista se inspiră din minunile relatate în prima biografie a sfîntului. Cît despre "lucrurile pierdute", ele se leagă de două episoade din viaţa sfîntului Anton: cupa de cristal spartă şi perfect reconstruită, şi psaltirea furată la Limoges de un novice şi redobîndită prin clarviziunea sfîntului.

Aşadar cîntarea *Si quaeris*, oficializînd întrucîtva o practică aflată deja în vigoare, a contribuit la răspîndirea convingerii că sfîntul Anton ajuta la găsirea lucrurilor piedute.

Această caracteristică a pietăţii către sfîntul Anton se cuvine totuşi nuanţată. Printre cererile scrise adresate sfîntului Anton la mormîntul său de la Padova, ea ocupă abia locul 21! Însă e sigur că sfîntul Anton rămîne atent şi sensibil la orice rugăminte, fie ea cît de simplă, cu condiţia de el însuşi exprimată ca cel care cere "să aibă inima curată şi să se supună voinţei lui Dumnezeu!"

Cuprins

Cum se explică o asemenea popularitate? 3
I. FERNANDO 5
II. ANTON 31
III. ÎN FRANŢA 64
IV. ANTON DE PADOVA 91
V. SFÎNTUL ANTON DE PRETUTINDENI 135

Nihil obstat: IOAN ROBU,
Arhiepiscop de Bucureşti
30.X.1992

Fernand Lequenne, *Antoine de Padoue (1195-1231), sa vie, son secret*, Édition revue et augmentée, Collection "Visages de l'Église", Chalet - Messager de St Antoine, 1991.

© Messagero di S. Antonio Editrice, 1991
(Via Orto Botanico 11, 35 123 Padova - Italie)
ISBN 88-250-0022-7